

*FUGLE PÅ
BORNHOLM
2003*

Dansk Ornitologisk Forening
Særnummer af Gaddisij 2004
25. årgang nr. 4

FUGLE PÅ BORNHOLM 2003

Indledning

Så sidder du atter med årsrapporten i hænderne! Dermed har du samtidig en bearbejdning af de i alt 12.258 observationer fra 2003 leveret kvit og frit fra din lokalafdeling. Det svarer til, at der for hver eneste dag er 34 iagttagelser, som er blevet målt og vejret og vurderet i forhold til tidligere år. For det er jo netop det årsrapporten er – en systematisering af de mange rådata, som ellers kan virke ganske uoverskuelige.

Det er interessant at der ret nøjagtigt er lige så mange observationer i år som sidste år (bare 41 flere i år). Det er et godt tegn – ikke mindst når man tænker på, at en af vores flittigste observatører i form af Hans Peter Stange jo ikke længere kan bidrage med oplysninger. Antallet overraskede mig også positivt, idet en af årets traditionelt bedste måneder – nemlig maj – i 2003 blev ganske ringe fuglemæssigt set. Det betød lave tal for adskillige arter, men ikke nok med det. Et lavt antal fugle gør samtidig, at færre vælger at videregive deres iagttagelser. Tallene ser jo ikke særlig interessante ud i forhold til, hvad der tidligere er blevet set på tilsvarende ture. Og som om det ikke var nok, vil mindre ideelt vejr jo også ofte medføre færre ornitologer i felten. Et relativt fuglefattigt år vil derfor hurtigt komme til at syne endnu dårligere end det reelt er. I 2002 var maj faktisk årets eneste rigtige lyspunkt. Som det kan ses under behandlingen af de enkelte arter, blev resultatet imidlertid skuffende i år. Derimod var april helt suveræn. Selv for arter med ringe årssummer, lå årets fjerde måned over det forventede.

Et godt nyt våben i kampen mod de manglende småobservationer er DOFbasen. Muligheden for at taste sine iagttagelser ind her er der heldigvis flere og flere, som benytter sig af. Det betyder bl.a. at vi modtager mere komplette turdata – også selv om det ikke blev til helt så mange fugle på turen, som man havde håbet. Det er helt klart en af DOFbasens styrker og giver os en langt bedre mulighed for at vurdere det faktiske antal fugle. Det kan jo godt være, at et år med mange små forekomster i virkeligheden kan overgå året med de få store dage rent talmæssigt. Hertil er det oplagt at de mere almindelige arter vil blive gavnet. Det er nemlig ganske simpelt at tilføje en observation af yderligere en art fra sin tur via DOFbasen. Jeg kan derfor stadig kun opfordre til, at så mange som muligt benytter sig af denne mulighed. Der er ingen tvivl om, at det er DOF's videnskabelige instrument i mange år fremover. Det er derfor bare om at få så mange oplysninger ind som muligt. Samtlige årets godt 12.000 bornholmske iagttagelser ligger her da også allerede til fri afbenyttelse. Det er samtidig første gang, årsrapporten udelukkende er lavet på data fra DOFbasen. De iagttagelser, jeg har modtaget med almindelig post, er derfor blevet indtastet løbende.

Årsrapporten er i sin nuværende form ude for niende gang – og fremtiden ser lys ud!

Alle de redaktører, som medvirkede til at få 2002-udgaven i trykken, har været med igen i år. Oven i købet har Henriette Tøttrup Madsen udvidet sit arbejdsområde med samtlige rovfugle. Det glæder mig også, at Karsten Rasmussen i forårets travlhed fandt tid til at indtaste rigtig mange observationer fra læserne. Det betød selvfølgelig, at selve arbejdet på rapporten kunne starte tidligere. Rapporten bærer da også præg af, at alle gør sig umage med at gøre materialet overskueligt og læseværdigt for medlemmerne. Også på illustrationsfronten ser det bedre ud. Anette Sonne, Helle V. Jensen og Vicky Knudsen er nye bidragydere. Forhåbentlig kan vi i fremtiden bringe mange flere af deres flotte billeder. Endelig har Annette B. Olesen igen brugt mange timer på korrekturlæsning med mange konstruktive forslag til følge. Alle takkes for deres indsats! Rigtig god fornøjelse med rapporten!

Carsten Andersen

Bagå, d. 1. december 2004.

ARTSBEHANDLING.

Først en præsentation af arten med dansk og latinsk navn (systematik og navngivning efter Klaus M. Olsen: "Danmarks Fugle – en oversigt", Dansk Ornitologisk Forening 1991).

Herefter en redegørelse for artens forekomst året igennem, med bl.a. første- og sidstedatoer, usædvanlige vinter- og sommerforekomster, yngleforekomster og for de fåtallige arters vedkommende oplysninger om fuglens optræden de senere år. For nogle arter er der i skema lavet en summeret oversigt over forekomsten gennem alle årets 12 måneder. Gengangere er forsøgt undgået, bl.a. er der benyttet højeste trækciffrer for en art, hvis flere personer har indsendt træktalet fra samme lokalitet samme dato. Hvis der er obs'et på forskellige tidspunkter, tages der selvfølgelig hensyn til det. Derfor er angivelse af tidspunkt eller tidsperiode ganske vigtig. For rastende ande- og vadefugle benyttes som regel maximumstal pr. 10. dag i træksæsonen og månedsmax i vinterperioden, hvis det da ikke klart fremgår af oplysningerne, at en udskiftning af fugle har fundet sted indenfor disse perioder.

Forkortelser anvendt i rapporten.

Pull. = pullus, d.v.s. fra klækning til opnået flyveevne.

Juv. = juvenil, d.v.s. fra første rigtige fjerdragt til gennem kropsfældning opnået første vinterdragt.

Imm. = immature, d.v.s. ikke-ynglende fugle fra første vinterdragt til kønsmodenhed.

Ad. = adult, d.v.s. kønsmoden fugl i fuldstændig voksendragt.

1K, 2K, 3K, o.s.v. = alder i kalenderår. En fugl er i sit første kalenderår fra klækning til førstkommende nytår, derefter i 2. kalenderår hele det næste år o.s.v..

Syng. = syngende, træk. eller trk. = trækkende, rst. = rastende, tf. = trækforsøg, indtrk. = indtrækkende, fou. = fouragerende, sdr. = sommerdragt, vdr. = vinterdragt, odr. = overgangsdragt, eks. = eksemplar (-er), S, V, NØ, o.s.v. = trækretning, den retning fuglen trækker mod, of. = overflyvende.

Pri. = primo, dagene fra d. 1. til d. 10. i måneden, med. = medio, dagene fra d. 11. til d. 20 i måneden, ult. = ultimo, dagene fra d. 21. til d. 30. (31.) i måneden.

Om indsendelse af materiale.

Her i korte træk, hvad der ønskes indsendt.

Ynglefugletællinger. Kan være totaloptællinger af samtlige arter indenfor et nærmere defineret område, f.eks. en mose, åstrækning eller skovområde. Eller en optælling af en enkelt art indenfor samme områder, eksempel: antal syngende havesangere i Maglegård Skov eller antal par af blyhøns i Stavnsgrådmose.

Rastoptællinger på kendte lokaliteter, eksempel: vadefugle på Salthammer, ænder i Rønne Havn eller også optællinger af eksempelvis hejler og viber på Sydlandet. Husk nøjagtig stedsangivelse – vejnavn, gårdsnavn o.l..

Større eller usædvanligt **fald** i træktiden, vrimler det med vipstjerter på markerne eller er haven fuld af rødstjerter. Prøv at anslå antallet af eksempelvis førstnævnte på et givet markområde.

Træktalet fra kendte lokaliteter, men også gerne oplysninger om ud- eller indtræk fra mindre kendte lokaliteter som f.eks. Svaneke Fyr eller Sose.

Flokke af trækkende svaner, gæs og traner noteres meget gerne med trækretning og klokkeslæt.

Første- og sidstedatoer; kan være din første sangdrossel om foråret eller din sidste skovsanger om efteråret. Men også gerne forårets sidste mudderklire eller efterårets første gråsisken.

I øvrigt ønskes oplysninger om **overnatning, kolonier, fugle på usædvanlige tidspunkter** eller **lokaliteter** etc.

Hvis du er i besiddelse af en PC'er, kan du installere DOF's nye database og indtaste dine obs. direkte her. Dette vil være en **kæmpe** hjælp i arbejdet med rapporten. Hør nærmere herom hos undertegnede. Internetadressen til DOFbasen er WWW.DOFBASEN.DK. Lad den endelig blive oversvømmet af alle slags bornholmske fugleagttagelser. Indtastningsmodulet er baseret på Windows-systemet, men der kan skrives observationer ind direkte på nettet, hvis du har et andet styresystem. Hvis du henter omtalte indtastningsmodul, er det i øvrigt ikke nødvendigt at være koblet på internettet mere end et par minutter for at sende mange obs.

Det er vigtigt med præcis dato, evt. klokkeslæt, om fuglene raster eller trækker, herunder trækretning, og ikke mindst så nøjagtig stedsangivelse som muligt. 140 viber i Klemensker i november fortæller ikke så meget, hvorimod 140 eks. af arten rastende mellem Bækkegård og Balsmyre d. 23/11-2000 fortæller lidt mere. Den førstnævnte oplysning er faktisk ubrugelig til indtastning i databasen, da dato mangler.

Stednavne skal kunne genfindes på Geodætisk Instituts kort 1:100.000.

Det er ligeledes vigtigt med oplysninger om vejrforhold og medobservatører samt ikke mindst tidspunkt ved især trækobservationer og større optællinger af rastende fugle.

Observationerne indsendes til redaktøren.

Sjældne arter. Arter, som er opført på sjældenhedsudvalgets liste, skal godkendes før offentliggørelse i denne rapport. Det anbefales, at man straks efter en observation af en S.U. – fugl laver en udførlig beskrivelse og sender den til S.U., DOF, Vesterbrogade 140, 1620 Kbh. V. Man kan forvente en ekspeditionstid på ca. et halvt år.

Arter/racer, som er lokalt sjældne, kan kræves yderligere dokumenteret. Det drejer sig om sule, sabinemåge, sandterne, lunde, stor hornugle, grønspætte, sumpmejse, fyrremejse, topmejse og kornværting (bomlærke).

Desuden vil iagttagelser på "umulige" tidspunkter kræves yderligere beskrevet, eksempelvis havesanger 1/3 eller havterne 2/1.

Årets ornitologiske oplevelser

Hvad vil vi mon huske 2003 for?

Set over året som helhed tegner der sig et klart billede af nogle gennemgående tendenser. Som allerede nævnt var april en virkelig givtig måned – og stod i grel kontrast til maj, som desværre blev noget af et flop. I andet halvår var august rimelig god, hvilket ikke mindst gavnede vadefugletrækket. Derimod var trækket i selve efteråret en til tider tynd kop te. Det stod dog på ingen måde så slemt til som i 2002.

Der var selvfølgelig specielle arter at opleve og arter, som var repræsenteret med store tal i løbet af 2003. Mon ikke en del husker sølvhejrer fra såvel april som maj? Nær 15.000 trækkende bramgæs midt i oktober var også mindeværdige. Der blev i øvrigt talt over 5000 havlitter og over 4000 sorttænder på en enkelt dag fra Dueodde i april. Af ænder kan hertil nævnes en amerikansk skarvand som opholdt sig her i juledagene. Rovfuglene havde som helhed et middellår, hvor især fiskeørne og vandrefalke gjorde sig positivt bemærkede. Vi havde besøg af både steppehøg, russisk duehøg og jagtfalk. Der var heldigvis flere gode tranedage kulminerende med 11.000 trækkende 12/10.

Vadefugletallene oplevedes også som ret gennemsnitlige – dog med store artsvariationer. F.eks. satte brushønsene rekord i Udkæret i efteråret, mens rødben og skovsnepper lå utrolig lavt. Her atter samme mønster, der gav mange af de arter, som topper i august og få af de senere trækkende. Også dværgmåger blev set i hidtil uhørte mængder på trækket. Ternene var hårdt plaget af det ringe majvejr og optrådte i små tal. Hvad der var en af årets største overraskelser og kunne have været et af de helt store trækplastre, var en natugle i Almindingen. Desværre var der kun én iagttager af denne. Herudover bød 2003 på bl.a. 5-6 hærfugle, en storpiber, 2 sydlige nattergale, et kuld lundsangerunger og min. tre par rødtoppedede fuglekonger. Der blev fundet to beboede pungmejsere, mens det desværre så ud til, at gulirisk ikke længere yngede på øen. Skuffende var det bestemt også at der kun blev registreret en eneste skægmejse.

Aktiviteten i efteråret var noget lavere end den havde været de to foregående sæsoner, hvor feltræffet jo var henlagt til Bornholm. Til gengæld var lokalforeningens medlemmer så i aktivitet med at lytte efter natfugle. "Operation Natlyt" var nemlig navnet på årets feltundersøgelse. Igen må man dog sige, at vejret drillede en del, og det var bestemt ikke noget heldigt valgt år. Engsnarrene svigtede, men vi fik da hørt enorme mængder løvfrøer og nattergale som plaster på såret. Af andre arrangerede oplevelser kan nævnes ekskursioner til bl.a. Rønne Havn, Døndalen, Hammeren, nordøstkysten, Raghhammer, Ølene og Dueodde. Endelig var der selvfølgelig den årlige vandfugletælling i årets første måned hvor det igen på imponerende vis lykkedes at få dækket hele kysten ind.

Vejret 2003

Året som helhed var ganske varmt med megen sol og ret tørt. Det var et ret fredeligt år uden de markante vejrrekorder, vi har oplevet de seneste år.

Januar: Mørk, kølig og tør. Årets første dage var normale, men allerede 5/1 blev det koldt: højst $-2\frac{1}{2}^{\circ}$ og let snefald flere dage gjorde, at der nu lå 20 cm. sne. Selv store søer var helt tilfrosset. 11/1 frøs det 15° om natten, men det var faktisk starten på en mildning. 13/1 $+4\frac{1}{2}^{\circ}$ og næsten snefrit, mens vi 16/1 fik kuling fra vest. 30/1 atter omslag til sne og kulde efter $2\frac{1}{2}$ uges mildt vejr.

Februar: Kold, solrig og meget tør. I starten stærk nattefrost, og samtidig faldt lige over 10 cm. sne. Fra 6/2 og faktisk måneden ud højtryksvejr med konstant nattefrost, som gjorde sneskorpen stenhård. Mellem 3/2 og udgangen af marts stort set kun én dag med nedbør! Sammen med dec. 2002 var vintermånederne meget tæt på at blive en isvinter.

Marts: Varm, solrig og tør. I de første dage kom mildt vejr endelig til Europa, hvor der i f.eks. Spanien blot havde været $5-10^{\circ}$ indtil nu. 4/3 15° i Holsten, men endnu omkring frysepunktet på Bornholm. En uge inde i marts mildere men samtidig gråt og blæsende hos os. Fra 13/3 og resten af måneden imidlertid igen en lang periode med højtryk, som bød på $10-14^{\circ}$ om dagen og omkring frysepunktet om natten. Endnu 20/3 var Ølene stort set islagt.

April: Varm og solrig. Det startede ellers med nordenvind, som bragte snebyger og temperaturer kun lige over nul grader. Frem til 10/4 varede denne kulde – så kom foråret: 17/4 13° og 21/4 18° på nogle flotte dage. Denne smukke periode havde budt på meget dårligt vejr i Sydeuropa, men fra 24/4 vendte systemerne, så vi fik lavtryk og den sydlige del af kontinentet smukt vejr.

Maj: Lun og ellers normal. Det meste af maj var præget af lavtryksvejr, hvilket utvivlsomt gav lave trækter. Først månedens sidste uge gav stabilt pænt vejr. Her blev der til gengæld registreret 26°C 25/5 og måneden ud lå dagstemperaturen over 20° . I landet som helhed en våd måned, mens der på Bornholm faldt de forventede 30mm. nedbør.

Juni: Varm. I den første tredjedel af juni forsatte det flotte vejr med nu nær 30°C . Det blev meget tørt i denne periode. Resten af måneden dog mere skyet iblandet enkelte byger. Skt. Hans aften var igen blæsende og regnfuld. Både i maj og juni fik Bornholm flest solskinstimer i Danmark: omkring 300.

Juli: Varm, solrig og våd. Måneden startede ustadigt med meget gråvejr. 10/7 blev det dog sommerligt, og fra 20/7 rigtig varmt igen med op til 31°C . Månedens laveste temperatur på landsplan blev 8° - så høj har minimumstemperaturen aldrig været før.

August: Varm, meget solrig og tør. Frem til 14/8 gav konstante højtryk varme, og der var tørketilstande. I Mellemeuropa led man samtidig af en meget kraftig hedebølge. Vi fik dog kuling og heftige byger ind over Østersøen 14/8, og resten af måneden artede sig mere normalt med vekselvis pæne og grå-våde perioder.

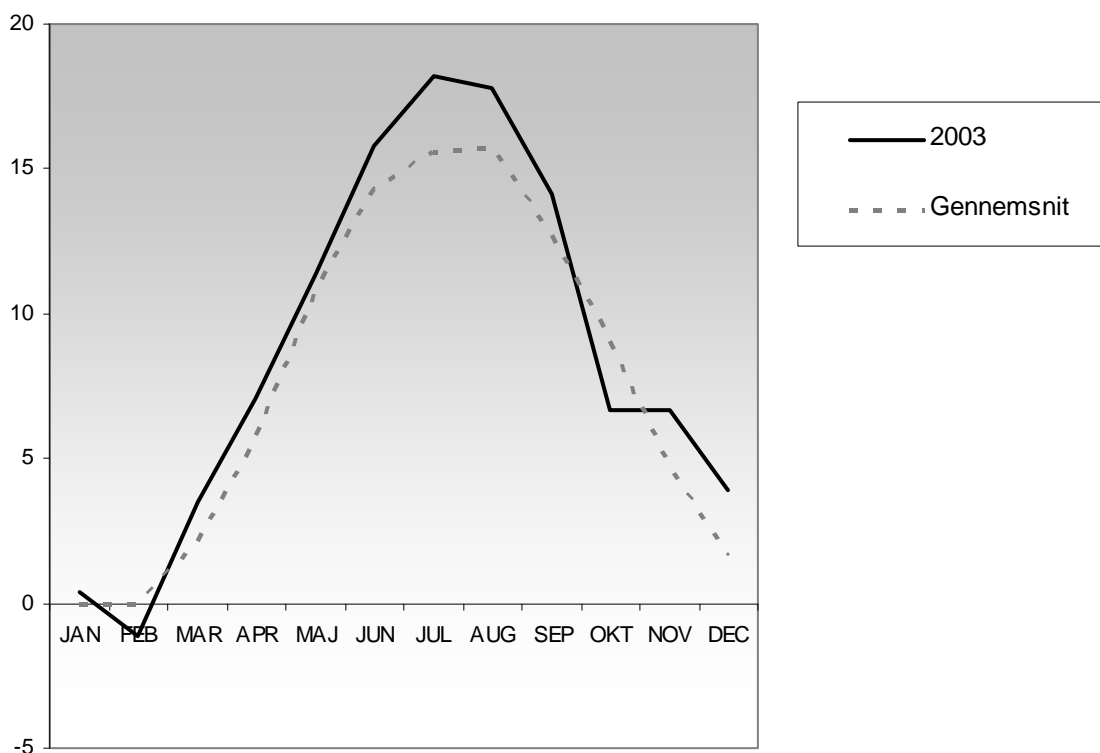
September: Igen en varm, solrig og tør måned. Generelt flotte sensommerdage med mange insekter. Der faldt kun omkring 40 mm. nedbør, og vi fik på Bornholm 150 solskinstimer. 28/9 var første dag med dagsfrost i de Nordskandinaviske fjelde.

Oktober: Ret kold og meget solrig. Det ofte klare vejr forsatte i det meste af oktober, og der var mange fine dage. 12/10 en sådan smuk dag med let vind og masser af traner. 22/10 dagsfrost i hele Skandinavien undtagen Danmark og Skåne. Natten efter -4° på Bornholm. Månedens sidste dage var grå og blæsende.

November: Varm, solfattig og ret tør. Kun 25 solskinstimer på Bornholm. Til gengæld var det første gang nogensinde, at november var varmere end oktober inden for samme år. 6-14/11 var det mildt højtryksvejr med lige under 10° . Herefter mere gråt og blæsende men stadig tørt. Fra 27/11 og en uge frem ret pænt med $6-8^{\circ}\text{C}$.

December: Varm, solrig og ret våd. 6/12 pludselig vejromslag med en voldsom storm fra N/NV. Få dage senere dog atter mildt med op til 10°, og de næste par uger vekslede lunt og pænt vejr med koldt og blæsende. Årets sidste uge blev kold men flot med lige omkring frysepunktet. I Sverige nåede dagsfrosten sidst på året faktisk kun til Stockholmsegnene.

Temperaturer 2003 i forhold til de sidste 40 år

Årets tegnere

Følgende har gjort årsrapporten mere spændende med deres nypublicerede billeder:

Anette Sonne side 21, 43, 49, 111 og 124

Helle V. Jensen med forsiden plus side 84, 96, 105 og 126

Mogens T. Kofoed med bagsiden plus side 36, 74 og 78

Vicky Knudsen side 1, 11, 19, 46, 52 og 80

Desuden har jeg genbrugt enkelte tegninger fra tidligere rapporter af Freddy Jensen og Hans Peter Stange.

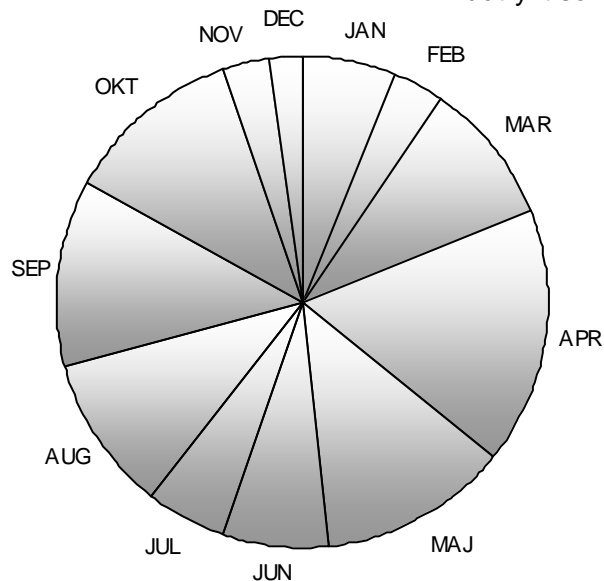
Et stort ønske er stadig nye spændende billeder til rapporten. Det behøver ikke være store tegninger og det behøver ikke engang at være af fugle. Husk at få sendt dine bidrag til redaktøren!

Indsendere

ABO	Annette B. Olesen, Muleby.	KKR	Kåre Kristiansen, Hasle.
AMØ	Arne Møller, Årsdale.	KRA	Karsten Rasmussen, Hasle.
ASH	Andreas S. Harteg, Østermarie.	LCL	Lis Clemmensen, Rønne.
ASO	Anette Sonne, Årsdale.	LMR	Lars Maltha Rasmussen, Ribe.
BGE	Benny Gensbøl, Næstved.	LOU	Oluf Lou, Rønne.
BNI	Birgit Nielsen, Rønne.	LTR	Lars Trolle, Saltuna.
BSA	Birgitte Sandell, Rønne.	MKH	Morten Kofoed-Hansen, Holte.
BSC	Bernhard Schonert, Berlin.	MSC	Morten Schwennesen, Rønne.
BST	Bodil Stoltze, Olsker.	MTK	Mogens T. Kofod, Svaneke.
CAN	Carsten Andersen, Muleby.	MST	My Størup, Rønne.
CGJ	Claus Gjerrild, Rønne.	NÅK	Niels Aakjær, Nexø.
EJE	Elmer Jensen, Rønne.	OLJ	Ole Leegård Jensen, Rønne.
ESA	Erik Sand, Rø.	PCP	Per C. Pedersen, Rønne.
ESB	Eilif S. Bendtsen, Rønne.	PJE	Poul Jermyn, Åkirkeby.
FJE	Freddy Jensen, Gudhjem.	PKE	Per Ketil, Gudhjem.
HLL	Henning Lykke Larsen, Sabro	RBC	Rune Bisp Christensen, Amager
HTM	Henriette T. Madsen, Åkirkeby.	SBR	Stefan Brehme, Berlin.
HTØ	Hanne Tøttrup, Årsdale.	SEJ	Steen E. Jensen, Karrebæksm.
JCH	Jens Christensen, Rønne	SKN	Susanne Knudsen, Vestermarie.
JET	Janus Ethelberg, København.	SNI	Søren Nielsen, Rønne.
JGE	Jan Germundsen, Østerlars.	SPS	Søren P. Sillehoved, Rønne.
JKO	Jens Kofoed, Melsted.	SSN	Steffen S. Nielsen, Herlev.
JLH	Jens Lund Hansen, Rø.	TET	Torben Ethelberg, Rønne.
JMJ	John og Maiken Johansen, Muleby	TKU	Torben Kure, Blykobbe.
JMØ	Jesper M. Møller, Kokkedal.	TMA	Trine M. Arndal, Rønne.
JRH	Jan R. Hansen, Poulsker.	TSF	Tom S. Frederiksen, Brøndby.
JSP	Jan Speiermann, København.	VKN	Vicki Knudsen, Vestermarie.

Mere sporadiske oplysninger stammer fra til sammen en snes indsendere. Alle takkes dog for deres bidrag, uanset størrelse!

Feltaktivitet 2003
udtrykt som antal obs pr. måned

RØDSTRUBET LOM (*Gavia stellata*)

Månedsfordeling, alle observationer – dobbeltregistreringer forsøgt undgået

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2002	4	7	148	77	26	0	0	0	3	100	0	0
2003	1	1	94	563	5	0	0	0	8	18	0	1

Vinter

På vandfugletællingen øen rundt den 25-26/1 sås en fugl. De to foregående år blev der set 2 og 4 fugle. I februar var eneste iagttagelse en fugl den 13/2 Hasle Sydstrand (CAN).

Forår

Træk. Hammeren: I alt 251 trækkende fugle som vanlig med maksimum i april. Største dage den 23/4 med 108 fugle (TET, OLJ og EJE), 24/4 med 90 (TET, OLJ) og 26/4 med **133**, som er bornholmsk rekord for en enkelt dag (SSN), og samtidig var april bornholmsk rekord for en måned.

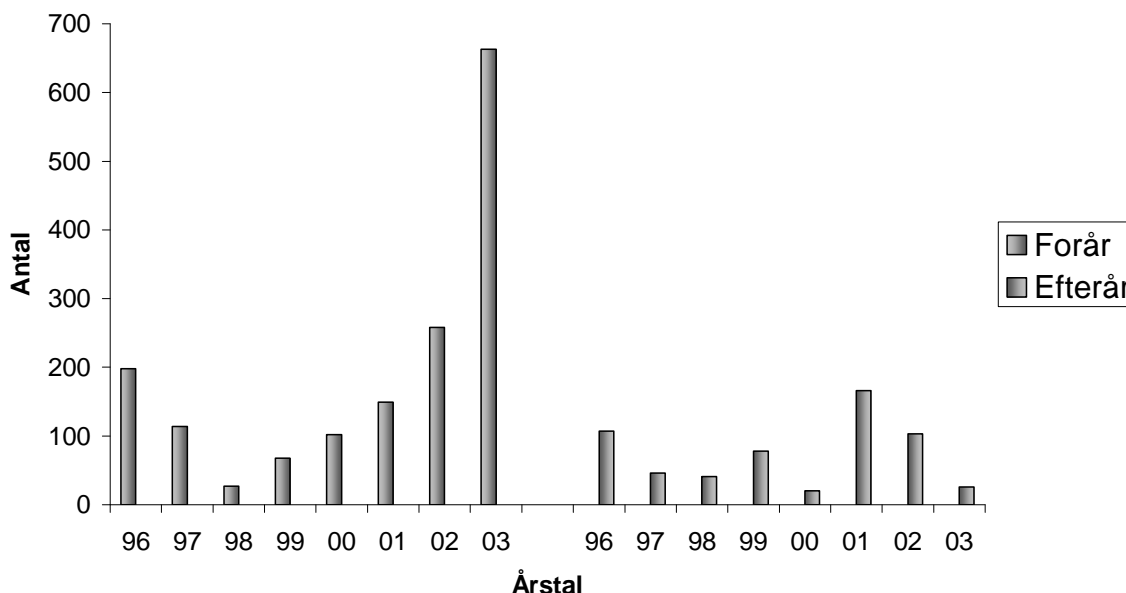
Efterår

Træk. Første iagttagelse: 2 fugle 24/9 Dueodde (HLL). Største dag: Dueodde 1/10: 6 (HLL).

Totalt for 2003: 601 fugle. De foregående 3 år (2000-2002): 129, 369 og 369 (altså præcist samme antal i 2001 og 2002).

Totalt for forår og efterår 1996 – 2003:

Rødstrubet lom, forår og efterår

Meddelere: AMØ, ASO, CAN, EJE, HLL, JCH, JET, LOU, OLJ, SSN og TET.

SORTSTRUBET LOM (*Gavia arctica*)

Månedsfordeling, alle observationer – dobbeltregistreringer forsøgt undgået

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2002	10	6	45	42	14	2	1	6	32	119	1	5
2003	0	0	13	121	2	0	2	0	22	42	0	5

Vinter (januar – februar).

Vandfugletællingen 25-26/1 gav ingen fugle. I 2002 blev der set 10 fugle og i 2001 3.

Forår (marts - maj).

Træk. April plejer at være den dominerende måned. I 2002 blev der set lige så mange i marts, men i 2003 var det som normalt. I alt for perioden 136 fugle (103 i 2002 og 213 2001).

Største dage: Hammeren: 22/4 24 (OLJ), 24/4 17 (OLJ). Dueodde: 25/4 12 (SSN), 26/4 36 (SSN).

Efterår (september – december).

Med 69 fugle ligger det noget under gennemsnitsåret forrige år med 163 fugle. Som vanligt flest fugle i oktober.

Træk. Hammeren: 9-16/10 i alt 21, største flok 12/10 6 (SEJ). Dueodde: 3/9-12/10 i alt 41, største flok 1/10 9 (HLL).

Totalt for 2003 blev 301. De foregående tre år (2000-2002): 326, 777 og 301.

Meddelere: EJE, ESA, HLL, HTM, JCH, JET, MJJ, OLJ, PCP, SEJ, SSN og TET.

SMÅLOM sp. (*Gavia stellata/gavia arctica*)

Månedsfordeling, alle observationer – dobbeltregistreringer forsøgt undgået

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2002	0	0	5	0	1	0	0	0	2	4	0	0
2003	0	0	2	16	0	0	0	0	10	23	0	0

Meddelere: EJE, HLL, JET, JSP, LOU, OLJ, SSN og TET

ISLOM (*Gavia immer*)

Ingen iagttagelser i 2003.

2002 gav det største observerede antal fugle nogensinde i den periode, vi har tal fra, dvs. siden 1990, 5 fugle i alt. I 1991 og 1992 blev der set 3 fugle hvert år, ellers har det ligget på 0 eller 1 observation om året. I alt er iagttaget 17 fugle i perioden 1990-2003.

Totaltal

1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
1	3	3	1	1	0	1	0	0	0	1	1	5	0

HVIDNÆBBET LOM (*Gavia adamsii*)

I alt 4 iagttagelser i 2003.

25/1 (Vandfugletællingen) 1 rst. Saltuna-Randkløve Skår (HTØ), 5/2 1 rst. Nørresand (FJE), 24/4 1 Ø Hammerodde (OLJ og JET) og 26/4 1 trk. Dueodde (SSN).

1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
1	7	2	2	1	0	0	1	0	0	2	0	0	4

LOM sp. (*Gavia stellata/arctica/immer/adamsii*)

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0

Meddelere: LOU.

LILLE LAPPEDYKKER (*Tachybaptus ruficollis*)

Månedsfordeling, alle observationer – dobbeltregistreringer forsøgt undgået

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2002	16	16	25	17	7	6	12	17	19	15	4	21
2003	2	2	2	24	4	9	2	7	3	7	6	7

Vinter

Vandfugletællingen den 25-26/1 gav ingen fugle mod 6 i 2002 og 11 i 2001.

Forår - sommer

Sidste fugl i saltvand var i Nexø Havn 8/2 (ASO, AMØ). Første ”syngende” var 26/3 i Svinemose (JCH).

Lokaliteter 2001, 2002 og 2003 med ynglende fugle

Lokalitet	2001 Ynglepar	2002 Ynglepar	2003 Ynglepar	Observatører 2003
Stavnsgårds mose	2	Ingen data	Ingen data	
Sø v. Dueodde Vandrerhjem	1	Ingen data	Ingen data	
Bastemose	1	1 syngende = 1par	1 syngende = 1 par	PJE, LOU
Svinemose	2	1 ynglefugl + 3 syngende + ungfugl = 2 par	Flere iagttagelser af syngende, 5 territoriehævdende = 2-3 par	JCH, CAN, HTØ, HTM, LOU
Udkæret	1	Ingen obs. af ynglefugle, syngende eller pull.	Ingen data	
Torneværkets Kaolingrav	1	Ingen data	Ingen data	
Carl Niensens Grusgrav	1 - 2	Ingen data	Ingen data	
Bakkehus Grusgrav	1	1	Ingen data	
Rolfshøj S. Grusgrav	1	Ingen data	Ingen data	
Rolfshøj N. Grusgrav	1	1	Ingen data	
Sø ved Hellighågen	1	Ingen data	Ingen data	
Sø ved Ankermyr	1	Ingen data	Ingen data	
Ølene	Ingen obs.	1	Ingen data	
Sø nær Olsker	Ingen obs.	1	Ingen data	
Sø nær Arnager	-	-	2 ad med 4 pull = 1 par	BSC
Total	14 - 15	8	4 - 5	

Efterår

Første i saltvand var 7/8 ved Nexø Sydstrand (NÅK). Største flok, Nexø Havn 7 22/12 (JRH).

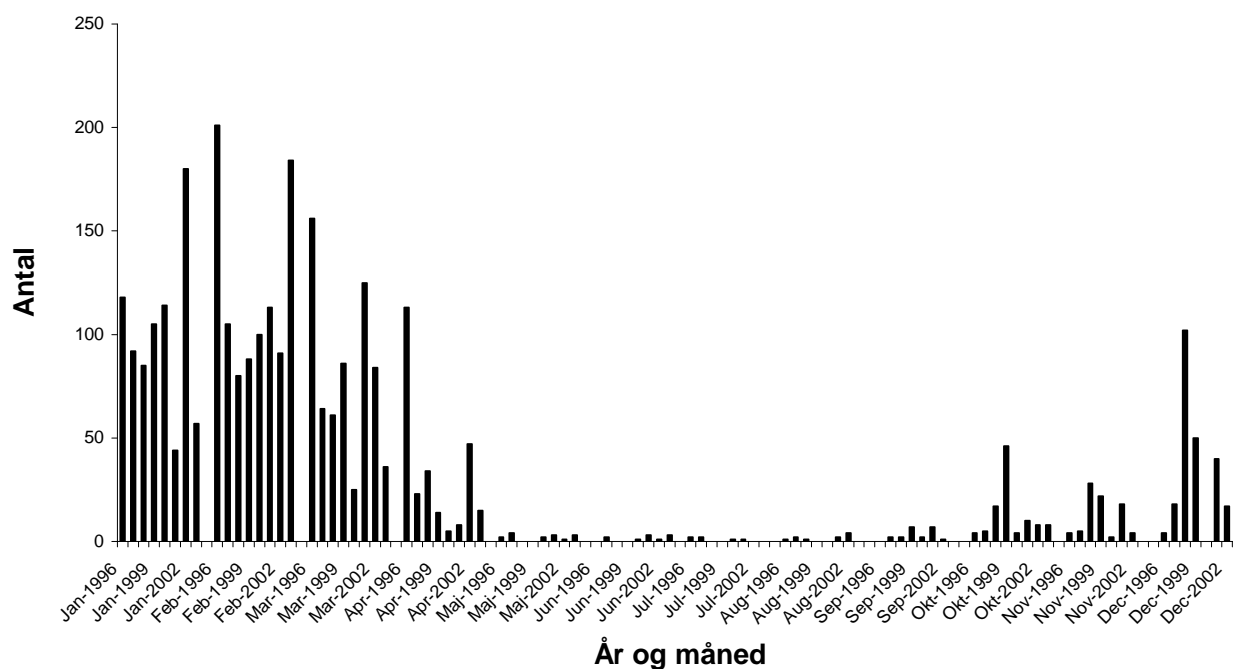
Meddelere: AMØ, ASO, BNI, BSC, CAN, CGJ, FJE, HTM, HTØ, JCH, JET, JRH, LOU, MTK, NÅK, PCP, PJE, SKN, SNI, TET og VKN.

TOPPET LAPPEDYKKER (Podiceps cristatus)

Månedsfordeling, alle observationer – dobbeltregistreringer forsøgt undgået

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2002	180	91	84	47	1	1	0	4	1	8	4	17
2003	57	184	36	15	3	3	0	0	0	8	0	0

Toppet lappedykker, antal, grupperet på måned, 1996 - 2003

Vinter.

Vandfugletællingen gav 22 fugle. I 2002 blev der set 166, i 2001 44 og i 2000 114. Det største antal overvintrende i Salenebugten inkl. Døndalen i 2003 var 108 24/2 (FJE). De foregående år 2000-2002 henholdsvis 103 og 110 og 100.

Forår.

Træk. Hammeren 18/3-24/4 i alt 15 fugle (JET, OLJ og TET).

Rast. Største flokke: 8/2 35 Salene (ASO), 23/2 25 Døndalen (KRA m.fl), 24/2 108 Salene (FJE) og 5/3 14 i Rønne Havn (MSC).

Sommer (maj - juli).

6 fugle i alt: 6/5 1 ud for Lufthavnen (LOU), 30/5 2 med parringsadfærd Hammeren ud for Salomons Kapel (CAN), 2 ved Nexø Sydstrand 7/6 (SEJ) og 1 Rønne 15/6 (CGJ).

Efterår.

Træk. Kun 5 fugle blev set. Første fugle: 3 trækkende mod vest 1/10 (HLL) ved Dueodde og de sidste 2 ved Hammeren 9/10 (SSN).

Rast. Der er kun indrapporteret 3 fugle: 14/10 Svaneke (SBR) og 4/10 2 Snogebæk (OLJ).

Totalt for 2003: 137 (for januar til marts er benyttet antal ved største observation). De foregående 3 år (2000-2002): 127, 236 og 263.

Meddelere: ABO, AMØ, ASO, CAN, CGJ, FJE, HLL, HTØ, JCH, JET, KRA, LOU, MTK, MST, OLJ, SBR, SEJ, SKN, SSN, TET, VKN, OLJ og MSC.

GRÅSTRUBET LAPPEDYKKER (Podiceps grisegena)

Månedsfordeling, alle observationer – dobbeltregistreringer forsøgt undgået

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2002	4	1	3	21	5	1	0	0	2	5	0	1
2003	2	0	2	20	1	0	0	3	2	6	1	1

Vinter.

Vandfugletællingen 25/1 gav en fugl ved Hammeren (CAN).

Forår - sommer (marts - august).

I perioden fra 18/3-26/4 blev set i alt 25 trækkende fra Hammeren og Dueodde (EJE, JET, OLJ, SSN og TET).

Første fugl i ferskvand 14/4 1 Bastemose (SEJ) og Svinemose en syngende (LOU). Ingen iagttagelser fra Udkæret.

Efterår (september – december).

Træk: Dueodde 26/9 1, 30/9 1, 1/10 2 og 3/10 1 (HLL) og Hammeren 9/10 3 (SSN).

Rast: Raghammer Odde-Boderne 29/11 1 (MKH).

Totalt for 2003 blev 38. De tre foregående år (2000-2002): 35 - 40, 84 og 43.

Meddelere: CAN, EJE, ESA, HLL, JCH, JET, LOU, OLJ, PJE, SEJ, SSN, TET og Birger Hultengren.

NORDISK LAPPEDYKKER (Podiceps auritus)

Månedsfordeling, alle observationer – dobbeltregistreringer forsøgt undgået

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2002	5	1	1	5	0	0	0	0	0	13	2	3
2003	8	0	0	6	0	0	0	0	0	1	0	1

Vinter.

Vandfugletællingen gav en fugl Randkløve Skår-Ypnasted (HTØ).

Forår.

Træk: Hammer Odde: 24/4 2 (OLJ, JET), 26/4 Dueodde 26/4 3 (SSN).

Rast: Nexø Sydstrand: 14/4 1 (LOU).

Sommer: Som sidste år ingen observationer, mod tidligere års en enkelt eller to.

Efterår

I modsætning til de foregående to år ingen observationer fra ferskvand.

I alt kun 2 observationer: Dueodde 1/10 1 (HLL) og Salene 20/12 1 (ESA).

Totaltal

1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
1	3	10	10	6	11	Max. 76	Max. 26	17	17-19	7	42	30	16

Meddelere: AMØ, ESA, FJE, HLL, HTØ, JET, LOU, MTK, OLJ, SSN og TET.

SKARV (*Phalacrocorax carbo*).

Skarven forekommer i to racer/underarter, Storskarven *Phalacrocorax carbo carbo* og Mellemskarven *Phalacrocorax carbo sinensis*. Den danske ynglebestand er Mellemskarver. Det er vist de færreste, der skelner i felten. Der er indberettet to mellemskarver: Udkæret 14/4 1 og Svinemose 14/4 1 (begge LOU).

Rastende

Månedsfordeling, alle observationer – dobbeltregistreringer forsøgt undgået

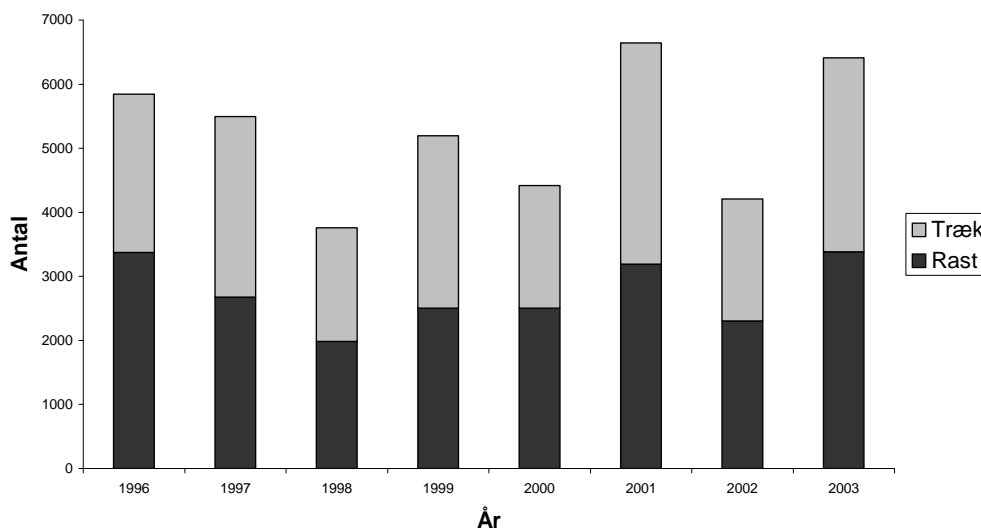
	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2002	761	37	153	188	47	7	239	127	356	60	4	325
2003	916	465	378	55	47	96	303	629	169	72	47	206

Trækkende

Månedsfordeling, alle observationer – dobbeltregistreringer forsøgt undgået

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2002	0	191	641	338	94	32	110	30	141	328	0	0
2003	325	105	360	268	60	13	18	28	944	881	17	11

Skarv, rast, træk og total, 1996 - 2003

Vinter-forår (jan - maj).

Vandfugletællingen gav 120 fugle, største antal på 63 blev registreret i Rønne Havn (TET). Største forekomst i øvrigt 19/1 389 Hammeren (HTØ) og samme dag 280 trækkende syd Sorthat Strand (CAN).

Træk: Totalt 1118 fugle. De foregående tre år (2000-2002): 924, 867 og 1164. 39% (mod 15 % i 2002) eller 436 fugle blev set andre steder end Hammeren. Største forekomster (25 eller flere): Rønne Havn-Nørrekås: 10/1 25 (JCH). Sorthat Strand: 19/1 280 (CAN). Jons Kapel: 23/1 34 (LOU). Hammeren: 18/3 73 (TET, OLJ), 22/3 28 (OLJ), 22/3 98 (PCP), 24/3 84 (TET), 12/4 44 (JCH, OLJ), 13/4 43 (JCH), 14/4 29 (OLJ), 16/4 25 (OLJ), 24/4 48 (TET, OLJ, JET).

Sommer - efterår (juni-december).

Rast: Største forekomster (50 eller flere): Nexø Sydstrand: 28/7 91 (SEJ), 2/8 114 (PJE), 6/8 100 (PCP), 18/8 83 (PJE). Hammeren: 10/12 150 (PCP).

Træk: Totalt 1912 fugle. De foregående tre år (2000-2002): 990, 2588 og 616. Største dage (50 eller flere): Dueodde: 24/9 212, 25/9 53, 28/9 113, 30/9 398, 7/10 158, 8/10 400, 12/10 120 (alle HLL, SSN). Salthammer: 8/10 56 (SBR).

Meddelere: AMØ, ASO, BNI, BSC, CAN, CGJ, EJE, FJE, HLL, HTØ, JCH, JET, KRA, LCL, LMR, LOU, MSC, MTK, NÅK, OLJ, PCP, PJE, SBR, SEJ, SKN, SNI, SSN, TET, VKN, Henning Heldbjerg, Jørn Otto Jensen og Thomas Vikstrøm

RØRDRUM (*Botaurus stellaris*)

I 2003 er der kun rapporteret om én fugl: Bastemose 24/2 set i vejkanten (Charlotte Momberg)!

Paukende fugle

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Bastemose		x	x	x	x		x	
Vallensgårdsmose							x	
Svinemose		x	x	x	x	x		
Ølene		x	x		x			
Mose ved Klemmenser				x				
Hundsemyre			x					
Ferskesø		x						

SØLVHEJRE (*Egretta alba*)

For anden gang har Bornholm haft besøg af Sølvhejren, og i to omgange: **Udkæret** 6/4 1 (KRA) og **Krasmose** 23/5 1, som var en ikke-ynglende ret sky fugl med helt gult næb (OLJ, Richard Sode). Eneste tidligere iagttagelse på Bornholm var 25-30/3 2000 i Ølene, og så er der en iagttagelse på Christiansø fra før 1990.

FISKEHEJRE (*Ardea cinerea*)

Månedsfordeling, alle observationer – dobbeltregistreringer forsøgt undgået

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2002	20	8	50	30	28	4	37	22	30	26	1	20
2003	19	13	15	38	20	12	16	98	58	30	20	32

Vinter.

Ved vandfugletælling sås 5 fugle. De foregående tre år (2000-2002) blev der set 3, 46 og 8. Største forekomst 8/2 6 i Nexø Havn (ASO).

Forår (marts - maj).

I alt blev der indberettet 73 mod de foregående tre år (2000-2002) 93, 108 og 108.

Træk. I perioden 24/3-15/5 blev set i alt 19. Hovedparten af iagttagelserne er fra Hammeren.

Rast/lokale. Største forekomster var 18/3 3 Udkæret og 4 i Svaneke Nordskov (MTK), 21/4 5 Hasle Sydstrand (KRA).

Ynglefugle. Tofte: 27/5 4 (CAN).

Sommer (juni - august).

126 fugle rapporteret mod de foregående tre år (2000-2002): 144, 155 og 63.

Største forekomster blev fundet i Udkæret i det meste af august, hvor der gentagne gange blev set mellem 5 og 9 fugle (LOU, PJE).

Efterår (september – december).

140 fugle indberettet mod de foregående tre år (2000-2002): 144, 174 og 77.

Træk. 31 fugle, største Dueodde 9/9 3 (TET) 30/9 5 (HLL). Årsdale 15 (ASO).

Rast. Største forekomster: Hundsemyre 23/9 10 (KRA). Ølene 28/9 5 (PCP, OLJ, CGJ m.fl.). Rønne (øvelsesterrænet) 30/9 6 (KRA). Årsdale 24/12 7 (ASO).

Totaltal 371 mod de foregående 3 år (2000-2002): 365, 515 og 276.

Meddelere: AMØ, ASO, BNI, BSC, CAN, CGJ, EJE, HLL, HTØ, JCH, JET, KRA, LMR, LOU, MTK, NÅK, OLJ, PCP, PJE, RBC, SBR, SEJ, SKN, SNI, SSN, TET, VKN og Mads Rødvig.

SORT STORK (*Ciconia nigra*)

Ingen indberetninger. De foregående fire år (1999 - 2002): 0, 1, 1 og 0.

HVID STORK (*Ciconia ciconia*)

Ingen iagttagelser. De foregående 4 år (1999 - 2002): 12, 3, 0 og 2.

KNOPSVANE (Cygnus olor)

Vinter - forår (januar - juni).

Ved vandfugletællingen blev der set 113 fugle. Største tal Nexø Sydstrand 64 og i Rønne Havn 27. De foregående tre år var tallene (2000-2002): 176, 78 og 199.

Månedsmaksimum ved Nexø Sydstrand og Snogebæk

Lokalitet	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni
Nexø Sydstrand	64	56	56	5	12	9
Snogebæk/Salthammer	Ingen obs	46	Ingen obs	3	56	65
Total	64	102	56	8	68	74

Større rastforekomster i øvrigt: Hammeren 25/1 17 (CAN). Hasle Sydstrand 12/1 40 (KRA). Sorthat Strand 11/3 37 (CAN). Slusegård 18/5 66 (PJE).

Træk. Hammeren fra 12/3-12/4 i alt 308 fugle, alene på den største dag 14/3 216 (TET).

Ynglefugle. (Rede og/eller unger): Snorrebakkesøen (SNI), Bastemose (CAN), Udkæret (LOU), Snogebæk - Bro Odde (BSC), Rabækkens Kaolingrav (PCP), Nexø Sydstrand (BSC), i alt 6 par mod tidligere tre år (2000-2002): 10, 9 og 6.

Sommer – efterår.

Månedsmaksimum ved Nexø Sydstrand og Snogebæk

Lokalitet	Juli	August	September	Oktober	November	December
Nexø Sydstrand	11	9	9	7	9	8
Snogebæk/Salthammer	5	7	5	7	Ingen obs	Ingen obs
Total	16	16	14	14	9	8

Større forekomster i øvrigt: Slusegård 20/9 14 (PJE). Hasle Sydstrand 16/11 10, 7/12 19, 14/12 17 og 21/12 15 (KRA). Rønne Havn 26/12 17 (PCP).

Træk. Dueodde 18/9-3/10 i alt 11 fugle.

Meddelere: AMØ, ASO, BNI, BSC, CAN, CGJ, HLL, HTM, HTØ, JCH, JET, KRA, LCL, LOU, MTK, NÅK, OLJ, PCP, PJE, RBC, SBR, SEJ, SKN, SNI, TET, TMA, VKN, Henning Heldbjerg, Jørn Otto Jensen og Thomas Vikstrøm.

PIBESVANE (Cygnus columbianus)

Månedsfordeling, alle observationer – dobbeltregistreringer forsøgt undgået

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2002	0	0	0	33	0	0	0	0	0	49	3	0
2003	0	0	7	0	0	0	0	0	0	18	0	0

Forår.

3 iagttagelser: Hammeren 22/3 1 og 23/3 5 (OLJ). Hammerodde 31/3 1 (OLJ, TET m.fl.).

Efterår.

To iagttagelser: Dueodde 12/10 1 (SSN). Rønne 14/10 17 (LOU).

Pibesvane på Bornholm 1990 - 2003

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Forår	12	55	206	3	72	11	32	763	79	53	31	178	33	7
Efterår	104	80	77	191	246	252	47	93	223	5	53	215	52	18

SANGSVANE (Cygnus cygnus)

Månedsfordeling, alle observationer – dobbeltregistreringer forsøgt undgået

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2002	24	28	343	42	0	1	0	0	0	233	11	36
2003	17	9	296	77	1	0	0	1	1	83	17	106

Vinter – Forår (januar – maj).

Sidste forårstræk 25/4 7 Hammerodde (TET, JET).

Største forekomster: Hammeren og Hammerodde: 18/3 46 (TET, OLJ), 22/3 55 (OLJ, PCP), 24/3 39 (TET) og 31/3 63 (TET, OLJ m.fl.). Levka: 13/4 50 (CGJ). Udkæret: 5/5 1 (PCP).

Sommer (juni – august).

Balka: 16/8 1 (CAN, ABO).

Efterår (september – december).

Træk. Første fugle 9/10 5 Hammeren (SSN). Største forekomster: 15/10 Allinge Havn 64 (LOU). 18/11 Rønne: 14 (JCH). 6/12 Årsdale 70 (ASO, AMØ).

Rast. Største forekomst, eneste to-cifrede iagttagelse: Østerlars: 23/12 12 (SSN).

Totaltal

	1999	2000	2001	2002	2003
Vinter (jan. - feb.)	2	44	7	52	26
Forår (marts - maj)	459	458	211	385	374
Sommer (juni - aug.)	1	1	6	1	1
Efterår (sept. - dec.)	86	190	457	280	207
Total	548	693	681	718	608

Meddelere: ABO, AMØ, ASO, BNI, CAN, CGJ, EJE, ESA, HTØ, JCH, KRA, LOU, MTK, NÅK, OLJ, PCP, PJE, SKN, SNI, SSN, TET, VKN, Henning Heldbjerg og Thomas Vikstrøm

SÆDGÅS (Anser fabilis)

Det mindste antal i mange år.

Månedsfordeling, alle observationer – dobbeltregistreringer forsøgt undgået

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2002	18	1	63	8	0	0	0	0	1050	306	40	0
2003	0	0	1	0	0	0	0	0	8	4	14	0

Vinter (januar-februar).

Ingen iagttagelser.

Forår (marts-maj).

Kun en enkelt iagttagelse: Skørrebro 26/3 1 (JCH).

Efterår (september – december).

Træk. Første iagttagelse i slutningen af september som vanlig, men overhovedet ikke i nærheden af sidste års rekord med 650 fugle samme dag (27/9). Dueodde 22/9 1 (TET, HLL). Eneste anden iagttagelse: Årsdale 15/10 3 (AMØ).

Dato for første iagttagelse af efterårstræk

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
8/9	30/9	21/9	19/9	21/9	29/8	21/9	22/9

Efterårs-totaltal (sept. -nov.)

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
972	504	230	297	194	687	1396	27

Rast. Ølene: 28/9 3 (CGJ). Østermarie: 5 (PCP). Nexø Sydstrand 11/11 14 (NÅK).

Meddelere: AMØ, CGJ, HLL, JCH, JSP, NÅK, PCP og TET.

TUNDRASÆDGÅS (Anser f. rossicus)

Racen blev første gang observeret på Bornholm i 1996 og er steget til største tal i 2002 med 125 fugle. I år kan ikke rigtig følge med, kun 3 fugle i alt i 2003.

Månedsfordeling, alle observationer – dobbeltregistreringer forsøgt undgået

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2002	5	0	0	0	0	0	0	0	2	118	0	0
2003	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0

Vinter – forår.

Ingen iagttagelser.

Efterår.

Træk: Ingen iagttagelser

Rast: Udkæret 6/10 3 (LOU).

Totaltal

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
2	0	11	22	49	121	125	3

BLISGÅS (Anser albifrons)

Månedsfordeling, alle observationer – dobbeltregistreringer forsøgt undgået

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2002	2	0	9	5	7	0	0	0	421	840	104	0
2003	0	0	16	0	1	0	0	0	20	560	7	0

Vinter (januar - februar).

Ingen iagttagelser.

Forår (marts – maj).

Træk. Hammeren 15/3 2 (OLJ), 23/3 10 (JCH). Tingsted 31/5 1 (CAN).

Rast. Skørrebro 17/3 2 og 26/3 2 (JCH).

Efterår (september – december).

2002 blev et rigtigt sløjt år, faktisk det laveste antal fugle siden 1994, kun overgået af dette år 2003! Og så specielt oven på de foregående års rekordtræk.

Træk. Første: Dueodde 7/10 6 (SSN). Sidste: Raghhammer Odde – Boderne 29/11 4 (MKH). De største: Dueodde 8/10 91 (SSN og OLJ) 12/10 36 (OLJ). Årsdale 15/10 320 (AMØ). Gudhjem 16/10 75 (FJE).

Rast. Ingen iagttagelser.

Totaltal

	1999	2000	2001	2002	2003
Vinter	10	5	0	2	0
Forår	793	15	377	21	17
Sommer	0	0	0	0	0
Efterår	3854	23.835	93.185	1365	587
Total	4.657	23.855	93.562	1.388	606

Meddelere: ABO, AMØ, BNI, CAN, FJE, HLL, JCH, LOU, MKH, NÅK, OLJ, SBR, SEJ, SNI og SSN.

GRÅGÅS (Anser anser)**Månedsmaksimum for rastende/fouragerende/unglende**

Lokalitet	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Bastemose	0	0	5	19	10	3	2	210	0	0	0	0
Hundemyre	0	0	48	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Svinemose	0	0	0	14	19	4	0	0	0	0	0	0
Udkæret	52	6	65	4	52	6	353	365	16	370	1	36
Ølene	0	0	29	16	93	22	234	330	350	25	0	0
Nexø Sydstrand	8	56	0	0	2	0	0	4	0	0	0	0
Øvrige, tilsammen	0	6	22	0	1	0	17	0	350	0	0	1
Total	60	62	164	53	177	35	606	909	716	395	1	37
Forrige års total	9	153	258	93	128	26	403	460	360	372	0	2

Tabellen skal læses med lidt forsigtighed: Fuglene flytter rundt mellem lokaliteterne og de samme fugle indgår dermed i et vist omfang flere steder. Gælder nok især for Udkæret og Ølene.

Træk, månedsliste

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2002	0	6	45	4	51	0	77	300	296	125	0	0
2003	0	0	22	7	11	0	17	0	182	82	0	0

Vinter (januar – februar).

Vandfugletællingen gav ingen fugle.

Første noterede fugl i 2003 blev ligesom sidste år på Nexø Sydstrand 10/1 8 (NÅK).

Træk. Ingen observationer.

Rast. Største forekomster: Udkæret 28/1 52 (LOU). Nexø Sydstrand 8/2 56 (NÅK).

Forår (marts – juni).

Træk. Største forekomster: Hammerodde 18/3 10 og 15/5 7 (TET).

Rast. Hundsemyre 16/3 48 (OLJ). Udkæret 18/3 65 (MTK), 16/5 34 (PJE), 22/5 52 (LOU). Ølene 10/5 32 (PJE), 14/5 62 (FJE), 17/5 93 (Allan Prang, PJE).

Sommer (juli – august).

Træk. Største forekomst Snogebæk 14/7 17 (OLJ).

Rast. Udkæret 22/7 240 (PCP), 24/7 353 (PCP), 19/8 218 (LOU), 21/8 365 (LOU). Ølene 29/7 234 (PJE), 31/8 330 (PCP). Bastemose 28/8 210 overflyvende (CAN).

Lokaliteter med ynglende par

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Bastemose	2	2	2	2	3 - 4	2	3
Dueodde		1					
Hundsemyre	1	0	2	2			
Knarremose	1						
Nexø Sydstrand	1						
Svinemose	0	0	1	1	1-3	4	1
Udkæret							2
Vallensgårdsmose	0	0	2	1			
Ølene	3	2	3	5	7	2	4
Total	8	5	10	11	11 - 14	8	8

Efterår (september – december).

Træk. Største forekomster: Ølene 6/9 130 (HTM). Dueodde 24/9 20 og 25/9 27 (HLL), 5/10 32 (LOU).

Rast. Ølene 5/9 266 (PJE), 28/9 350 (OLJ, CGJ), 30/9 200 (KRA). Østermarie 28/9 350 (PCP). Udkæret 6/10 370 og 13/10 275 (LOU).

Meddelere: Allan Prang, BNI, BSC, CAN, CGJ, EJE, FJE, Henrik Boeg, HLL, HTM, HTØ, JCH, JET, KRA, LOU, MTK, NÅK, OLJ, PCP, PJE, RBC, SEJ, SKN, SNI, SSN, TET, TSF og VKN.

CANADAGÅS (*Branta canadensis*)

Månedsfordeling, alle observationer – dobbeltregistreringer forsøgt undgået

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2002	11	262	266	15	9	0	0	1	2	8	262	200
2003	263	190	370	15	17	6	1	12	6	3	31	268

Vinter - forår (jan - maj).

Som vanligt er det omkring Nexø, det store antal rastende fugle findes: Nexøvang 17/1 235 (LOU), Nexø Sydstrand 18/1 226, 21/2 185, 1/3 247 og 8/3 318 (NÅK). Svinemose 26/3 et par med

parringsadfærd (JCH). Bastemose 14/4 et par og 1 der forsøgte at danne par med en grågås (LOU). Desuden enkelte fugle i Ferskesø, Udkæret og Ølene.

Sommer (juni – september).

I Ferskesø blev en rastende fugl i perioden fra 5/7-3/8 iagttaget af flere. Udkæret 4/8 3 (TET). Nexø Sydstrand 7-18/8 5 (NÅK, PJE).

Efterår (oktober – december).

Træk. Rønne Havn 20/11 28 (OLJ). Årsdale 9/12 16 (ASO, AMØ).

Rast. Nexø Sydstrand 12/12 250, 19/12 246 (NÅK).

Totaltal (Defineret som største forekomst i januar - marts, plus alle fugle i april - oktober, plus største forekomst i november - december)

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
570	319	550	514	579	582	563	628

Meddelere: AMØ, Allan Prang, ASO, BST, CGJ, FJE, JCH, JET, KRA, LOU, MTK, MST, NÅK, OLJ, PCP, PJE, SEJ, SKN, TET og VKN.

BRAMGÅS (*Branta leucopsis*)

Månedsfordeling, alle observationer – dobbeltregistreringer forsøgt undgået

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2002	11	10	54	77	1519	6	0	0	2329	415	3	0
2003	1	1	123	1077	0	0	0	1	1	20734	0	11

Vinter (januar – februar).

Vel samme fugl 25/1-21/2 på østkysten mellem Årsdale og Nexø Sydstrand (NÅK, ASO, HTØ).

Forår (marts – maj).

Træk. Første træk Hammerodde 25/3 3 (TET, OLJ). Største forekomster: Hammeren og Hammerodde 31/3 69 (TET, OLJ), 3/4 380 (OLJ, TET), 17/4 465 (LOU), 23/4 133 (TET, OLJ).

Sommer (juni – august).

Der blev kun iagttaget en enkelt fugl i perioden: Nexø Sydstrand 21/8 1 (NÅK).

Ynglefugle: Ingen rapporteret i 2003. Tidligere: 1 par i 2002, 2 par i 1997 og 1 par i 1996.

Efterår (september – december).

Træk. Første træk: Dueodde 24/9 1 (HLL).

I dagene 14-16/10 blev der set 14.387, de største antal ved Rønne 14/10 1170 (LOU), Hammerodde 15/10 8100 (SEJ) og Allinge Havn 15/10 3740 (+ 5500 rajgås sp. altovervejende bramgæs - og er derfor medtaget i tabeller) (LOU).

Ertholmene nævnes kun undtagelsesvist, men 5/10 blev der set 148.795 trækkende.

Sidste trækkende fugl blev set ved Levka 31/10 50 (CAN).

Rast. Største forekomster: Halse-Helligpeder 24/10 35 (LMR), Hasle-Bæla 27/10 40 (BST).
Sidste fugl blev set på Nexø Sydstrand 12/12 11 (NÅK).

Totaltal

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Største antal, jan. - marts	55	129	2	0	0	58	54	69
Alle april - maj	271	25.422	4.563	3.183	554	423	1.596	1.077
Alle juni - august	2	6	36	2	4	5	6	1
Alle sept. - dec.	2.051	16.432	503	53.131	884	1.131	2.747	20.746
Total	2.379	41.989	5.104	56.316	1.442	1.617	4.403	21.893

Meddelere: AMØ, ASO, BNI, BST, CAN, CGJ, EJE, HLL, HTØ, JCH, JRH, KRA, LMR, LOU, NÅK, OLJ, PJE, SEJ, SNI, SSN, TET, Henning Heldbjerg og Thomas Vikstrøm

MØRKBUGET KNORTEGÅS (Branta bernicla bernicla)

Månedsfordeling, alle observationer – dobbeltregistreringer forsøgt undgået

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2002	0	0	0	0	1	0	0	0	1273	1051	0	0
2003	0	0	0	0	0	0	0	0	31	6959	0	0

Vinter - forår - sommer

Ingen iagttagelser. Forrige år (2002) blev der set en enkelt fugl 8/5 Hammerodde.

Efterår

Træk. Første iagttagelse: Dueodde 22/9 1 (TET, HLL). Største forekomster: Hammeren og Hammerodde 14/10 1264 (+ 5000 Branta sp. alle sandsynligvis Knortegæs - og derfor medtaget i tabeller) og 15/10 173 (SEJ), 16/10 205 (OLJ).

Rast. Kun enkelte eller ganske få fugle spredt over hele øen.

Totaltal

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Vinter: Jan – feb.	0	0	0	0	0	0	0	0
Forår: April – Maj	0	192	0	1	4	33	1	0
Sommer: Juni – august	0	3	0	0	0	72	0	0
Efterår: Sept. – dec.	2.666	9.585	14	31.898	50	440	2.324	6.990
Total	2.666	9.780	14	31.899	54	545	2.325	6.990

Meddelere: AMØ, CAN, HLL, HTØ, JRH, KRA, LMR, OLJ, SBR, SEJ, SSN og TET.

RUSTAND: (Tadorna ferruginea).

Efterhånden en fast art her i årsrapporten.

21/4 1 rastende i Opalsøen på Hammeren i selskab med gravænder (JCH, KRA).

GRAVAND: (Tadorna tadorna).

Max-tal fra Nexø Sydstrand

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG
4	22	257	219	159	122	54	19

Vinter:

Fra januar 6-7 forskellige fugle, heraf 25/1 4 Nexø Sydstrand.

Gravændernes ankomst er et sikkert tegn på, at det går mod lysere tider. Fra midt i februar dukkede stadig flere op illustreret af f.eks. 13/2 21 Salthammer, og fuglene viste sig nu på flere forskellige lokaliteter.

Forår-sommer:

Tilgangen kulminerede i marts med 14/3 **257** Nexø Sydstrand og 16/3 42 nær Listed (NÅK, MTK) – først nævnte et af de største bornholmske tal nogensinde. Som ventet dominerede tallene fra de østvendte kyster, og i år synes Nexø Sydstrand i særlig høj grad at have støvsuget de andre lokaliteter for gravænder. 14/4 dog 40 Sose Odde mens 22/3 23 Hasle Sydstrand (SEJ, KRA) var flest fra vestkysten. I Udkæret 15-20 fugle i det meste af perioden.

Yngel.

Første udklækkede kuld blev ikke set før 1/6 Hasle Sydstrand (KRA). I det hele taget synes ynglesæsonen at have været noget under middel. BSC talte i alt 17 ungeførende par fra Nexø til Dueodde midt i juni. Derudover meget småt med indrapporteringer af ynglepar. Totalt blot 21 par mod 26 i fjor og 40 i 2001.

Efterår:

Ud over 7/9 7 Nexø Sydstrand (NÅK) blev der kun iagttaget gravænder i Udkæret efter 1. september. Det drejede sig formentlig om de samme 5-6 fugle indtil 13/10. Foruden disse 31/10 2 (PJE) som samtidig blev årets sidste. December-obs på Bornholm hører stadig til sjældenhederne.

PIBEAND: (Anas penelope).

Månedsfordeling, gengangere forsøgt frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
14	21	298	1952	121	5	1	74	4590	15626	101	3

Modsat gravand vejer de trækkende fugle her klart tungest. April og oktober gav flere pibeænder end normalt.

Vinter:

Et ret forventeligt resultat med 10/1 10 Nexø Sydstrand (NÅK) som højeste notering. Kun iagttagelser fra østkysten.

Forår:

11/3 15 Pyritsøen (CAN) varslede en tilgang af flere fugle fra overvintringsområderne i kanalegnene. Fra Hammeren taltes mellem 25/3 og 28/4 i alt 1283 trækkende (23/4 517)(TET, OLJ, JCH, JET, SSN). I samme tidsrum kulminerede antallet ved Nexø Sydstrand med 11/4 420, og her lå endnu 1/5 120 – et stort tal så sent (begge NÅK). Området ved Sorthat Odde var eneste andet sted med over ti rastende – her var bl.a. 13/4 30 (CGJ).

Sommer:

Der sås enkelte par sidst på foråret i bl.a. Udkæret og Ølene samt ved Ankermyr, men ingen synes reelt at have ynglet.

Under alle omstændigheder er der ud over en han 2/7 i Udkæret (LOU) kun indkommet oplysninger om oversomrende fugle fra Nexø Sydstrand.

Efterår-vinter:

Som nævnt lå oktober en del over gennemsnittet. I resten af perioden var antallet dog moderat.

Træk. De største tal ses på dage med øst- eller sydøstlige vinde.

Dueodde 3/9-11/11 11.205. To store dage var 1/10 **3116** og 10/10 2250 (HLL, SSN).

Hammeren 4/9-16/10 4951.

Allinge 15/10 1180. Øvrige oplysere: TET, JCH, OLJ, ESB, PCP, SEJ, LOU.

Rast.

De største rasttal faldt naturligt nok sammen med trækkulminationen midt i oktober: 430 Udkæret og 230 både Nexø Sydstrand og Ølene – alle tre observationer fra 13/10 (LOU, NÅK).

KNARAND: (Anas strepera).

Månedsfordeling, de mange gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2	0	7	63	12	14	15	9	14	16	0	0

Det ser ud til, at forekomsten på Bornholm har stabiliseret sig på det nuværende niveau med enkelte vinteriagttagelser, over hundrede forår/sommer og 30-40 stk. i efteråret.

Vinter:

Til at overse med bare 25/1 2 Nexø Sydstrand (LOU), men det var jo også rigtig vinter i 2003.

Forår-sommer:

Næste iagttagelse blev 12/3 3 Hammeren (TET), og få dage senere begyndte fuglene for alvor at ankomme til deres foretrukne lokalitet, som jo er Nexø Sydstrand. I år nåede vi op på en af de højeste noteringer nogensinde med 52 eksemplarer 18/4 (ASO, AMØ)! Det er karakteristisk, at de på dette tidspunkt følges ad i par. 24/4 var her endnu 21 stk., men så forsvandt de fleste ellers ret hurtigt. Fra juni/juli enkelte fund af sammenlagt elleve fugle.

Sandsynligvis blev det som i fjor kun til et kuld på lokaliteten. 28/7 så SEJ som den eneste nemlig to ællinger. Hertil imidlertid et sandsynligt par ved Grisby, hvor et par opholdt sig et stykke ind i juni (ASO, AMØ, ABO, CAN).

I Udkæret lå frem til 19/5 1-2 individer samt 2/7 2 (8 indsendere) og endelig blev enkelte fugle fundet ved Bro Odde og Melsted (SEJ, ESA). Som det ses dog meget få lokaliteter repræsenteret.

Efterår:

På Salthammer sås 7/9 5 (LOU) som tegn på at efterårstrækket var i gang. Dette gav yderligere anledning til 6/10 3 + 13/10 4 Udkæret, 7/10 2 Dueodde og 9/10 2 Hammeren (LOU, SSN). 28/10 3 Nexø Sydstrand (NÅK) var sidste herfra såvel som årets sidste bornholmske knarand i denne omgang.

Samlet set 2 vinter, 120 forår/sommer og 30 efterår. De to seneste år hhv. 0, 125 og 32 samt 10, 112 og 66 i samme tidsintervaller.

KRIKAND: (Anas crecca).

Månedsfordeling, de mange gengangere forsøgt frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
125	86	130	632	40	17	18	179	605	1175	196	86

Et år uden de store overraskelser. Mest bemærkelsesværdigt faktisk de få fugle fra sommermånederne.

Vinter:

På Nexø Sydstrand op til 68 (NÅK), mens Salthammer kunne mønstre en snes fugle i februar (ASO, AMØ).

Forår-sommer:

Af rastende fugle bl.a. 24/3 82 + 20/4 92 Nexø Sydstrand, 16/4 30 Ølene og samme dag 35 Udkæret (NÅK, RBC, LOU) – som nævnt ingen sensationer i de tal.

Fra Hammeren taltes en del, med i alt 342 trækkende fra primært april (TET, OLJ, JCH, JET, SSN). Der var krikænder at se ved såvel Nexø Sydstrand som Udkæret i både juni og juli, men intet taler for, at de ynglede her. Grunden til de lave månedssummer fra årets midte er, at fældningstrækket som normalt rammer os i netop juni, totalt udeblev.

I løbet af august steg antallet rastende krikænder igen og nåede f.eks. 25/8 124 Udkæret (LOU).

Efterår-vinter:

Oktober og november lå lidt over gennemsnittet, mens periodens to øvrige måneder lå under.

Via Dueodde trak 6/9-29/10 totalt 1296, mens der fra Hammeren kun noteredes godt hundrede (8 indsendere).

Af rastende kan nævnes 7/9 72 Ølene og 3/10 73 Udkæret, mens forekomsten på Nexø Sydstrand først toppede i november med 5/11 196 (LOU, NÅK). I årets to sidste måneder blev arten i øvrigt kun noteret fra sidstnævnte lokalitet, hvor der 19/12 stadig lå 86 (NÅK).

GRÅAND: (Anas platyrhynchos).

Månedsmax

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Nexø Sydstrand	2500	2500	1268	478	99	124	111	149	628	1038	1347	1024
Udkæret	120	0	42	95	19	32	11	235	115	16	24	0

Vinter:

Vandfugletællingen gav 8535 fugle. Det var under 1 % færre end sidste år! Periodens største enkeltforekomst var 12/1 3300 Nexø og 13/2 3600 på havet ved Salthammer (begge ASO, AMØ).

Forår-sommer:

Som det ses af månedsfordelingen ovenfor, spredtes fuglene med forårets komme. På dette tidspunkt er de fleste allerede udparrede, og ynglesæsonen starter tidligt. 16/4 132 Nexø Sydstrand (NÅK) var sidste trecifrede notering i foråret.

Første kuld ællinger blev ikke set før 26/4 i Byåen (BNI, SNI).

I juli og august fælder de fleste gråænder og søger i den forbindelse sammen i større tal på nogle få lokaliteter. Ud over ovennævnte tal er 13/8 140 Salthammer (LOU) også et eksempel herpå.

Efterår-vinter:

Fra oktober ses en del trækgæster fra Rusland og de øvrige Østersølande. Dueodde havde 6/9-11/11 i alt 1274 trækkende med kulminationen netop omkring månedsskiftet september/oktober (JCH, TET, HLL, SSN).

I løbet af november toppede antallet af rastende med bl.a. 16/11 319 Hasle Sydstrand og siden 3/12 350 Arnager Havn (KRA, PCP) ud over fuglene fra Nexø Sydstrand.

SPIDSAND: (Anas acuta).

Månedsfordeling

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	19	29	1	0	0	5	35	502	0	0

1. halvår:

Generelt lidt lavere antal end ventet.

Fra Hammeren 25/3 19 + 12/4 5 mens der ved Dueodde var 25+26/4 14 trækkende (TET, OLJ, JCH, SSN).

Salthammer havde 27/4 6 rastende og Nexø Sydstrand blot 2 (ASO, AMØ, KRA). Ingen fra hverken Udkæret eller Ølene. 16/5 1 Hammeren (PKE) periodens sidste.

2. halvår:

Præget af få i september og rigtig mange i oktober, hvor over 70 % af årets fugle sås inden for fire dage.

Først retur var 9/8 3 Nexø Sydstrand (LOU, DOF-ekskursion) – det blev samtidig største notering herfra. Af rastende kan ellers nævnes 9/10 5 Borresøen og 13/10 5 Udkæret (SBR, LOU).

Som nævnt var det dog træktallene, som dominerede: 7/10 144 + 10/10 120 Dueodde samt 9/10 165 Hammeren (alle SSN). Fra resten af efteråret tilsammen 40 Dueodde plus årets sidste 16/10 41 Hammeren (HLL, LOU, TET, OLJ).

ATLINGAND: (Anas querquedula).

Månedsfordeling, gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	3	47	1	2	0	1	0	0	0	0

1. halvår:

Allerede 23/3 3 hanner på isen i Pyritsøen (ABO, CAN, JMJ).

Undre kan det vel næppe, at over halvdelen af de øvrige atlingænder blev fundet i Udkæret. Mellem 6/4 og 5/5 samlet set omkring 30 forskellige! Forekomsten kulminerede med 22/4 21, mens der 11/4 var 12 på plads (SKN, VKN, PJE). Lokaltiteten har virkelig udkonkurreret Nexø Sydstrand som artens ynglingsrasteplass. Sidstnævnte, som før i tiden ofte kunne mønstre en snes fugle, havde blot 14/4 4 (LOU) i foråret. Hertil bare tre lokaliteter med rastende: 13/4 2 Svinemose, 16/4 5 Ølene og 28/4 2 Bastemose (CAN, RBC, LOU). Af egentlig trækkende 21/4 4 Hammeren og 26/4 2 Dueodde (ABO, CAN, SSN). Endelig et spændende fund af et par 20/6 ved Nexø Sydstrand (BSC) – men ingen steder er der iagttaget ællinger.

2. halvår:

11/8 1 Udkæret (LOU) var alt!

Totalt omkring 54 mod hhv. 47, 66 og 66 fra 00-02.

SKEAND: (Anas clypeata).

Månedsfordeling, de mange gengangere søgt frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	123	22	10	5	10	39	178	0	0

Mønsteret fra de øvrige svømmeænder med en del aprilfugle, få i maj og igen pæne tal i oktober gentog sig.

Forår-sommer:

Første 3/4 2 Hammeren fulgtes af yderligere 38 trækkende herfra (TET, OLJ, SSN).

Omkring hundrede skeænder rastede på seks forskellige lokaliteter i løbet af foråret. Her skal blot nævnes 13+14/4 10 og 3/5 12 Nexø Sydstrand, 21+27/4 14 Udkæret og 18/5 5 Ølene (KRA, LOU, NÅK, BNI, SNI, SEJ). På hver af de to førstnævnte lokaliteter oversomrede fire eksemplarer, men heller ingen skeandællinger blev fundet.

Efterår:

Tilgangen begyndte faktisk allerede midt i august, men toppede først omkring månedsskiftet september/oktober. Fra Dueodde i alt 204 skeænder! 7/10 **147** var klart bedste dag (SSN) og formentlig det største enkelttal fra Bornholm overhovedet (jfr. bl.a. spidsand). 22/9 27 (LOU) var bestemt også bemærkelsesværdigt.

Blandt de få rastende kan nævnes 9/10 3 Borresøen og årets sidste 31/10 2 Udkæret (SBR, PJE).

TAFFELAND: (Aythya ferina).

Månedsfordeling, gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
58	1	11	15	0	0	0	4	24	21	11	6

1. halvår:

Klart flest fra Rønne Havn i vinterperioden – faktisk ingen andre steder med to cifrede noteringer. 10/1 **38** og 26/1 21 herfra (JCH, TET). Pæne tal i betragtning af at langt størstedelen af den skandinaviske bestand overvintrer i Middell- og Sortehavet. I øvrigt 31/1 8 Snorrebakkesøen (OLJ), men kulden i årets anden måned synes at have fordrevet fuglene, som det ses ovenfor.

Fra marts og april tal på det jævne hvoraf kan nævnes 26/3 6 Udkæret og i alt 9 trækkende Hammeren (PCP, OLJ, TET, JET).

Det fremgår af månedsfordelingen, at der ingen tegn på ynglefugle var. Arten vælger flade næringsrige søer som ynglehabitat og færdes ofte synligt, så det burde være muligt at finde nogle bornholmske par.

2. halvår:

Set igen fra 28/8 4 Ølene (NÅK).

Dueodde havde 24 forbitrækkende 21/9 til 7/10 (HLL, SSN), mens der i Snorrebakkesøen efterhånden samlede sig 11 eksemplarer (BNI, SNI). Udkæret husede 2-3 fugle det meste af perioden som afsluttedes af 12/12 6 Nexø Sydstrand (LOU, NÅK).

TROLDAND: (Aythya fuligula).

Månedsfordeling, gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2448	1892	161	199	14	26	41	9	139	735	33	764

Samtlige tolv måneder lå lidt til meget under middel. Ofte har vi ellers set, at tendensen for taffeland også passer på trolldand.

Vinter:

Under vandfugletællingen registreredes 1577 trolldænder mod 2908 året før. Største enkelttal var dog 11/1 1250 Rønne Havn (LOU, DOF-ekskursion). Af trecifrede rasttal fra januar 10/1 145

Svaneke-Grisby og 25/1 200 Pyritsøen (MTK, PCP). I årets anden måned koncentreredes fuglene tilsyneladende på østkysten: 8/2 885 Nexø Havn og 26/2 750 Salthammer (ASO, AMØ, PCP).

Forår-sommer:

En periode med meget små tal. Dette understreges af at 15/4 45 Bastemosen og 27/4 37

Snorrebakkesøen var de største forekomster (RBC, LOU).

Trækket bestod af 50 fugle set fra Hammeren (TET, OLJ).

Det var desuden småt med oversomrende fugle. I Bastemosen og Udkæret dog jævnligt iagttagelser af 3-7 troldeænder. Eneste sikre ynglepar kom fra Snorrebakkesøen (BNI, SNI).

23/7 32 Rønne Havn var første tocifrede tal i flere måneder, og der gik endnu et par måneder, inden efterårstrækket for alvor kom i gang.

Efterår-vinter:

Specielt november gav utroligt få fugle.

Træk.

Dueodde 9/9-10/10 i alt 179 (TET, HLL, SSN).

Rast.

4/10 185 Nygårds Kaolingrav, 24/10 190 Rønne Havn og 28/10 150 Pyritsøen (PCP, CAN) var eneste bemærkelsesværdige noteringer fra efteråret. De to sidste lokaliteter husede i årets sidste dage hhv. 400 og 350 eksemplarer (PCP, SKN, VKN), og december blev på denne måde årets eneste bare nogenlunde måned.

BJERGAND: (Aythya marila).

Månedsfordeling

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
45	66	0	141	0	0	0	0	0	156	7	0

Fuglene blev iagttaget i pæne antal indtil maj, mens efteråret blev en tynd kop te.

1. halvår:

23/2 53 Boderne (MST) var et fint tal. Fra samme dag 9 Salthammer og desuden bør 10/1 15 Svaneke-Grisby nævnes (ASO, AMØ, MTK). 2/1 20 trækkende syd Årsdale (ASO, AMØ) var vel lokale overvintrende fugle.

Af decideret træk set 140 fra Hammeren 22-28/4 (OLJ, TET, SSN, JCH). Eneste rastende i foråret var en indlandsobservation: 7/4 1 Udkæret (SKN, VKN). Månedssummen for april var faktisk ret høj, men det er samtidig en del år siden, vi ikke har haft en eneste maj-iagttagelse. De har åbenbart haft travlt med at komme hjem til deres nordrussiske ynglepladser.

2. halvår:

Blot 163 mod 939 og 621 de to seneste sæsoner.

Kun registreret to dage på Dueodde: 2/10 17 og 7/10 115 trk. (HLL, SSN). Endvidere 16/10 16 trk. Hammeren (OLJ).

Endnu ringere rasttal: 26/10 6 Salthammer, 4/11 5 Pyritsøen og 30/11 2 Nexø Havn (OLJ, CAN, PCP).

EDERFUGL: (Somateria mollissima).

Vinter:

Der var flere overvintrende end de sidste par år. 17/1 35 Svaneke Nordskov, 11/2 40 Hammeren og 19/2 50 Sorthat Odde vidnede herom (MTK, ASO, AMØ, SKN, VKN).

Forår-sommer:

Træk.

Hammeren 12/3 til 15/5: mar. 15508, apr. 5024, maj 42 (TET, OLJ, JCH, JET, SSN).

Trækkulminationen ligger ofte omkring 1. april, og 2003 blev ingen undtagelse: 31/3 **14.042** samt 3+5/4 4703. Godt 20.000 fugle er en middelstor mængde.

Rasttallene er normalt ikke imponerende. 17/3 55 Svaneke og 13/4 50 Hammeren (MTK, RBC) var da også topnoteringerne i år.

Yngel.

Første ællinger set 12/5 Hasle Sydstrand (KRA). Sammen med to kuld fra Boderne (BSC) var de sandsynligvis de eneste "ægte" bornholmske kuld. På Ertholmene yngede til sammenligning små 250 par. Disse gav bl.a. anledning til 31/5 67 pull. Nexø Sydstrand og 11/6 118 ad. + 6 kuld på i alt 54 Salthammer til Dueodde (PJE, BSC).

Efterår-vinter:

Trækket satte sig i bevægelse de første efterårsdage og blev moderat stort.

Dueodde 3/9-10/10 i alt 1143 (TET, JCH, HLL, SSN).

Hammeren 9/10 3320 + 14-16/10 298 (SSN, SEJ, OLJ).

Rast.

Utrolig få. 23/9 12 Dueodde og 24/10 15 Allinge Havn (TET, HLL, LMR) eneste fund af mere end ti! December gav blot 12/12 3 Nexø Sydstrand (NÅK).

HAVLIT: (Clangula hyemalis).

Månedsfordeling, gengangere frasorteret.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
78	250	188	8901	16	1	1	1	1	4	12	7

Vinter-forår:

Et rimeligt antal i vinterperioden skyldtes først og fremmest et enkelt stort tal: 13/2 **160** Bro Odde (ASO, AMØ). Hertil kan dog nævnes 15/1 25 Hammeren og 8/2 40 ud for Gudhjem (JCH, ASO, AMØ).

Antallet i marts og maj var forventeligt, mens den enorme mængde i årets fjerde måned igen må tilskrives én stor registrering: 26/4 **6350** trækkende Dueodde (SSN)! Firecifrede dagstotaler fra foråret forekommer af og til. Der er dog aldrig i "nyere tid" talt over 5000 på samme dag. Den gamle årsrapportrekord fra 18/4 1992 lød på 4250 stk.

Træk i øvrigt (kun østtrækkende):

Hammeren 12/3-2/5 mar. 55, apr. 2131 (24/4 856), maj 15.

Dueodde 25/4 405. Totalt 8956 trækkende med 97% heraf inden for de fem dage 22-26/4. Oplysere: TET, OLJ, JCH, JET, SSN.

Rast.

16/3 32 Gyldenså-Listed (MTK) mens der ingen stationære var i april trods det voldsomme træk.

Sommer:

Traditionen tro enkelte som ikke kunne finde hjem.

17/6 1 Listed og 18/8 1 Salthammer (BSC, PJE). Herudover iagttog OLJ 23/7 ved Snogebæk en svartbag dræbe en havlit (efter en kamp på ti minutter). Kadaveret fik blot lov at ligge.

Efterår:

Der var utrolig få havlitter i oktober og december.

Alle fra perioden nævnes!

30/9 1 + 7/10 4 Dueodde, 29/11 14 + 31/12 6 Raghhammer og 19/12 1 Nexø Sydstrand (HLL, SSN, MTK, PCP, NÅK).

Det sker, at efterårstallene er meget små. I 2000 f.eks. bare 31 individer i andet halvår.

SORTAND: (Milanitta nigra).

Årets to halvdele stod i grel kontrast til hinanden, da det blev et af de bedste forår, vi har oplevet, og siden et trist efterår.

Vinter:

Tretten fugle var på det jævne. Flest 25/1 6 Hammeren (ABO, CAN).

Forår:

Kun observationer af trækkende fugle.

Hammeren 12/3 til 6/5: mar. 993, apr. 7116 (5/4 3078), maj 16.

Dueodde 25/4 710 + 26/4 **4150** (jfr. f.eks. havlit).

Totalt 12.985 mod 1755 og 6797 de to seneste år og dermed det største antal siden 1996, hvor der dog røg over 20.000 forbi øen alene i april. Igen må vi i høj grad takke SSN's ture til Dueodde for det fine resultat – lokaliteten bør nok besøges oftere i forårstiden.

Oplysere: TET, OLJ, JCH, JET, SSN.

Sommer:

11/6 2 ud for Salthammer (BSC) var alt!

Sortænder på denne årstid var jo en af Hans Peter Stanges specialiteter, hvor han på gode dage kunne komme op på små tusind trækkende fugle.

Efterår:

Et år under middel, hvilket næppe kan undre, når man tænker på de andre dykænders antal i perioden.

Dueodde bød på i alt 973 trækkende mellem 3/9 og 11/11 (= årets sidste), og hertil kan lægges 68 fra Hammeren (TET, HLL, SSN, SEJ, OLJ).

Der var overhovedet ingen rastende, og som det ses heller ingen fra december.

FLØJLSAND: (*Melanitta fusca*).

Igen mønsteret med mange i foråret og få i efteråret.

Vinter:

Kun tre fugle: 15/1 + 11/2 1 Hammeren og 7/2 1 Vigehavn (JCH, ASO, AMØ, MTK).

Forår:

Bortset fra 25+26/4 21 Dueodde (SSN) var alle observationerne fra Hammeren. Mellem 13/3 og 6/5 taltes i alt 75 fløjlsænder (TET, OLJ, JCH, JET, SSN). Eneste rastende var 15/3 1 (OLJ) fra samme lokalitet. Selv om trækket ikke var så imponerende som hos forrige art, var det dog med lethed årtiets bedste resultat indtil nu.

Efterår:

Sølle 105 fugle.

På Dueodde så HLL og SSN 83 i perioden 21/9 til 7/10.

Årets sidste var dog fra Hammeren: 15/10 12 + 16/10 8 (SEJ, OLJ). Samtlige af årstidens fugle var trækkende.

HVINAND: (*Bucephala clangula*).

Månedsfordeling

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
1128	471	132	43	5	3	2	25	13	2	4	104

Vinter:

De største antal i adskillige år trods få fugle i december 2002. Det kunne selvfølgelig mærkes på vandfugletællingen. I år hele 981 mod 829 og 587 de to seneste år. Bl.a. lå der 81 ud for Arnager (LCL, Jørn Otto Jensen).

Fra februar desuden 13/2 130 Slusegård og 18/2 105 Sorthat Odde (ASO, AMØ, CAN).

Forår:

I marts og april var der stadig flere end normalt om end i mere beherskede antal.

Af rastende kan nævnes 15/3 40 Hasle Sydstrand og 21/3 35 Muleklev (KRA, JCH).

Træktallene har oftest vanskeligt ved at matche rasttallene. I 2003 sås dog 81 østtrækkende hvinænder fra Hammeren frem til slutningen af april (TET, OLJ, JCH, JET, SSN).

Sommer:

Både ved Nexø Sydstrand og Udkæret oversomrede enkelte fugle. Skulle 2/8 13 Salthammer (JET) mon ikke være et lokalt kuld? Det var i hvert fald det eneste, som tydede på, at arten ynglede på Bornholm i 2003 – og det var samtidig 1½ måned før trækket indledtes.

Efterår-vinter:

Midt i september mærkedes tilgang af fugle nordfra. Antallet i de to næste måneder blev dog uhyre lavt. 11/9 5 + 9/11 3 Hasle Sydstrand (CAN, KRA) blev således eneste fund af mere end en rastende indtil december!

Trækket var hurtigt overset: 21/9-1/10 blot 9 Dueodde (HLL, TET).

Det var kun i julemåneden, at vi fik et par hæderlige registreringer: 3/12 67 Arnager og samme dag 24 Sose Odde (PCP, OLJ).

LILLE SKALLESLUGER: (Mergus albellus).

Det blev et middelår med 32 individer – seks af disse var hanner.

Vinter:

Suverænt bedste årstid med 26 fugle!

5/1 6 trk. N Årsdale (ASO, AMØ) blev en af årets største noteringer. Fra østkysten kan desuden nævnes 9/1 4 Grisby (AMØ). Rønne Havn/ Nørrekås er en velkendt lokalitet og her blev set små skalleslugere helt frem til 15/3 – halvårets sidste. Formentlig har det drejet sig om 6-8 forskellige fugle med bl.a. 25/1 4 (OLJ). 22/1 6 Rabækkens Kaolinergrav (LOU) var også en fin iagttagelse.

Forår:

Ud over fuglene fra Rønne kun fundet 11/3 1 han Pyritsøen (JMJ, CAN).

Efterår:

Endnu en art med et nedslående andet halvår. 2/11 1 Sandkås og 5/11 1 Snorrebakkesøen (JGE, BNI, SNI) var nemlig alt!

Fra perioden 00-02 hhv. 12, 42 og 41 fugle.

TOPPET SKALLESLUGER: (Mergus serrator).

Månedsfordeling

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
105	54	228	325	12	42	20	24	192	277	25	42

Ikke noget imponerende år for arten. Kun marts og april lå lidt over det forventede antal.

Vinter:

Forbløffende få fugle. Flest 11/2 25 Hammeren + 18 Balka (ASO, AMØ, TET).

Forår-sommer:

Perioden startede som nævnt rimeligt, mens antallet i maj var meget lavt.

Det var usædvanligt, at de rastende flokke var større end i vintermånederne: 16/3 38 Gyldenså-Listed og 21/4 25 Hammeren (MTK, JCH).

Træk.

Hammeren fra 18/3 totalt 313 (31/3 76), hvilket er pænt mange (TET, OLJ, JCH, JET, SSN).

Yngel.

Utrolig få indrapporteret. Kun tre ungeførende hunner indsendt! Første af disse var fra Salthammer 29/6 (OLJ). Hertil blot ti mulige par. Husk at indsende dine observationer for 2004! De bornholmske toppede skalleslugere plejer at være glade for de kystnære søer som f.eks. de gamle brudsøer på Hammeren. De seneste år er der indkommet oplysninger om rundt regnet en snes ungeførende hunner hvert år.

Efterår-vinter:

Relativt normale tal.

Træk.

Dueodde 3/9-11/11 i alt 263 (TET, HLL).

Hammeren 9/10-16/10 i alt 162 (SSN, SEJ, OLJ).

Rast.

Eneste lokalitet med tocifrede tal var Nexø Sydstrand og Sose Odde hvor der blev set hhv. 26/9 27 og 3/12 21 (NÅK, PCP, OLJ).

STOR SKALLESLUGER: (Mergus merganser).

Vinter:

Det var første gang siden 1997, at vi kunne opleve trecifrede flokke: 12/1 **132** Nexø Sydstrand og dagen før 105 Rønne Havn (ASO, AMØ, LOU, DOF-ekskursion). Sammenlagt bød tretten lokaliteter i årets to første måneder på hele 382 eksemplarer! De to seneste år hhv. 144 og 190 fra samme årstid. Med til historien hører, at største antal i december 2002 bare var 21 fra Nexø Sydstrand.

Forår:

Træk.

Hammeren 18/3-26/4 93 (TET, OLJ, JCH, JET) – et tal lidt under middel.

Rast.

3/3 endnu 105 Nexø Sydstrand (CAN), men herefter forsvandt de fleste hurtigt, og i april blev fuglene kun fundet i små antal.

Sommer:

Fra 1/5 og indtil 30/9 hvor efterårstrækket indledtes, blev der ud over en enkelt fugl fra hhv. Rønne og Salthammer kun set store skalleslugere på Nexø Sydstrand. Her var de til gengæld sikre, og vi har modtaget adskillige observationer fra stedet. Tilsyneladende oversomrede en lille snes fugle på lokaliteten. Det lykkedes samtidig for femte år at frembringe unger her. 22/7 så SEJ således ni unger, mens der seks dage senere var sytten. Konklusionen må være to par.

Efterår-vinter:

En årstid som hurtigt vil gå over i glemmebogen.

Bare tyve trækkende via Dueodde og Hammeren (HLL, SSN). Rastende var der nu heller ikke mange af. Nexø Sydstrand husede blot seks (NÅK), og seks andre lokaliteter kunne tilsammen kun mønstre otte individer.

AMERIKANSK SKARVAND: (*Oxyura jamaicensis*).

23+24/12 en han ved Kampeløkken Havn (SSN, OLJ).

Denne oversøiske and er ikke ligefrem velkommen i Europa, hvor den truer med at udkonkurrere de stærkt truede hvidhovedede ænder i primært Spanien. I stort set alle europæiske lande forsøger man derfor at aflive vildtlevende eksemplarer, lige så snart de opdages.

Med risiko for at lyde racistisk vil jeg håbe, dette er en art vi ikke kommer til at genfinde her i rapporten.

HVEPSEVÅGE: (*Pernis apivorus*).

Sidste år sås den første fugl ekstremt tidligt, 27/4. I år må det være endnu mere ekstremt, idet første observation er 25/4 2 Røstad (ESA).

Forårstrækket blev indledt 15/5 1 Dueodde (Hans Christophersen), men det var sparsomt med fugle i maj og juni, kun 17 fugle blev set.

Hammeren havde 9 obs. i maj (PKE, LOU, Keld Henriksen), 16/5 1 Rønne (TET). Junifund er altid interessante med hensyn til eventuel yngel. Ølene havde 2 observationer, 7/6 2 og 30/6 1 (JCH, ESB). Nexø 24/6 1 og Robbedale 25/6 1 (ESB).

På baggrund af materialet kan der ikke gættes på mere end 1-3 ynglepar. Der er noget for caretakergrupperne at tage fat på, for de gemmer sig derude.

Efterårstrækket bestod af 5 fugle ved Klinteby 5/9 (ASH).

Det blev en bundskraber med totalt 24 fugle mod 87, 176 og 59 (2000-2002)

SORT GLENTE: (*Milvus migrans*).

Sort glente glippede undtagelsesvis sidste år, ellers er den ret stabil med 2-5 eksemplarer årligt.

I år var en topper med 4-5 individer, 15/4 1 Hammeren (CAN, PKE), 16/4 2 Ølene (RBC), og 21/4 2 Hammeren kl. 8.55 og 9.33 kunne muligvis være samme fugl (ABO, CAN).

RØD GLENTE: (Milvus milvus).

Gengangere frasorteret.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2	4	20	34	22	17	9	7	18	1	0	0

Vinter:

Der blev kun set 6 fugle denne vinter, sammenlignet med sidste års boom på 20 fugle.

4/1 1 Carl Nielsens Grusgrav, 17/1 1 Myregårds Myr (LOU), 23/2 1 Hasle (KRA) og tre februar observationer (FJE).

Forår:

Forårs månederne er altid gode for rød glente på Bornholm, der er 76 observationer, hvilket er normalt. Jeg har prøvet at tage højde for gengangere, men det kan ikke undgås, at de forekommer, eftersom der stadig er mange, der ikke noterer tidspunktet for observationen. Det kan være ret vigtigt, hvis der er flere observationer på samme eller nærliggende lokaliteter, og på samme dag. Langt de fleste fugle bliver set på den sydøstlige del af øen, som hvis man trak en streg fra Rønne til Aarsdale.

I marts er der blevet set fugle i Østermarie-området, Rønne, Vestermarie, Ibsker, Rø Plantage, Lens Klint, Poulsker, Myregårds Myr, Hammeren 3 T (PCP) + 10 trk. (FJE). April har flest iagttagelser, 34 stk., hvor der blev set 1-2 ad gangen.

I Arsballe/Rø var der 4/4 1, 22/4 1.

Åkirkeby-området: Udkæret 6/4 2, 13/4 1, 27/4 1, 5/5 1. Skørrebro 13/4 2. Åkirkeby kommune 17/5 1. Lobbæk 25/5 1. Vestermarie 5/5 1. Åker Plantage 4/4 2.

Østbornholm: Nexø Havn 3/4 1 og Langedeby 14/4 2, Bodilsker 25/5 1. Aarsdale 7/4 1. Listed 18/5 1.

Sydbornholm: Rispebjerg 13/4 1, 14/4 1, 15/4 1, 21/4 1, 4/5 1. Poulsker 25/5 1. Vallensgårdsmose 16/5 2. Dueodde 25/4 2, 15/5 2. Snogebæk 13/4 1.

Ølene: 14/4 1, 16/4 2, 24/4 1, 17/5 2. Gamlevældevej/Østerlars 17/5 1.

Moseløkken 10/4 1, Humledal 27/4 1.

Robbedale 26/4 2.

Sommer:

I år forekommer der mange flere sommeriagttagelser, hele 33 mod sidste års 9. Men det er stadig svært at konstatere sikre ynglefund, da Rød glente kan fouragere over et stort område. Det er især omkring Paradisbakkerne og i Rønne- og Åkirkeby-området, desuden er der blevet set redebyggende fugle ved Rispebjerg. Et skøn fra Freddy Jensen ligger på 2-3 ynglepar.

Nexø: 11/6 1, 13/6 1, 16/6 1. Aarsdale 25/8 1. Ibsker 26/8 1. Bodilsker 28/8 1. Katteslet 29/8 1. Poulsker 2/7 1.

Åkirkeby: 21/6 1, 6/7 1. Egeby 2 V + 1, Almindingen 6/6 1. Nylars 19/6 1. Vestermarie 13/7 2. Vestre Sømærk 10/7 1.

Efterår-Vinter:

8/9 1 Ibsker, 9/9 3 og 18/9 2 juv. Slamrebjerg, 15/9 1 Kattesletsgård, 28/9 1 Udkæret, 29/9 1 og 30/9 1 Nord for Rønne. 15/10 1 Rø.

Der foreligger 5 trækobs. fra sept. på Dueodde (FJE), mens vinteriagttagelserne helt er udeblevet.

Oplysere: LOU, KRA, OLJ, MTK, HTØ, MST, CAN, PCP, ESA, ESB, HTM, JRH, JGE, JCH, SEJ, RBC, NÅK, SSN, JMJ, VKN, Hans Christophersen, FJE, Allan Prang, TET, SNI, BNI, BSC, SKN, PJE, ASO, AMØ, PKE, Daniel og David Nestved. Det er bestemt en fugl, der bliver lagt mærke til!

Total 134 mod 70, 150 og 150 de sidste 3 år.

HAVØRN: (*Haliaetus albicilla*).

Vi kunne ikke hamle op med de sidste to års rekordhøje antal på ca. 20 fugle. Dette år var mere normalt moderat med i alt 6 fugle, som stort set alle ligger i vinterhalvåret.

23/1 1 3K+ rst. Jons Kapel (LOU), 12/3 1 2K trk. Rønne (MST), 12/10 1 (1K) SV Rønne (LOU), 23/10 1 ad. Ypnasted (S. & A. Lorentzen), 18/12 1 Ølene (FJE) og 24/12 1 ad. Bastemose (CAN).

RØRHØG: (*Circus aeruginosus*).

Rørhøg blev set i perioden 1/4 til 21/9, hovedsageligt på ynglelokaliteterne i Ølene, Bastemose og Svinemose. Desuden er der en mulig ynglelokalitet på Hegnedevejen/Åkirkeby, i en kornmark. Vallensgårdsmosen har tidligere været ynglelokalitet, og selvom der ikke foreligger nogen obs. derfra i år, kunne der godt have været et ynglepar.

Forår-sommer:

De første fugle blev først set 1/4 Ølene 2 han og 2 hun (JGE), Bastemose 1 han (TET). De plejer ellers at dukke op i marts måned.

Ud over ynglelokaliteterne blev der set Rørhøg følgende steder:

16/4 1 Ferskesø (NÅK), 16/4 1 han Udkæret (PCP), 22/4 1 Rø (ESA), 27/4 1 han Nylars/Hallegårdsvej (SKN), 3/5 1 han Udkæret (JET), 10/5 1 Ferskesø (NÅK), og en enkelt obs. fra Hammeren 16/5 1 (PKE).

Desuden er der i Nexø 17/6 og Ibsker 30/6 set en atypisk Rørhøg med meget lys overgump, og grumset i farverne. Hybrid?

Ynglepar:

I Ølene havde en han travlt med at bygge rede ud for det nordlige fugletårn 15/4, der var 3 han og 2 hun (SEJ). Senere 14/5 er der set helt op til 5 han og 4 hun (FJE). Det kunne tyde på 3-4 ynglepar i Ølene. Ellers et ynglepar på de øvrige lokaliteter. I Bastemose blev der allerede set 2 ungfugle 17/6, mens de første viste sig i Ølene 17/7, på stedet blev der set op til 5 ungfugle, hvilket ikke helt svarer til de mulige ynglepar.

Efterår:

Eneste sete fugl er 21/9 1 hun Ølene (VKN,SKN).

Oplysere: JGE, TET, KRA, VKN, SKN, CAN, LOU, SEJ, RBC, SNI, BNI, HTM, HTØ, NÅK, PCP, ESA, JMJ, JET, FJE, Hans Christophersen, PKE, JCH, BSC, Henrik Boeg, Andreas Bruun Kristensen, EJE.

Når gengangerne er frasorteret i alt 81 individer.

BLÅ KÆRHØG: (Circus cyaneus).

Antallet af blå kærhøge var ligeligt fordelt på 1. og 2. halvdel af året. Desværre var tallene ikke så høje, kun 15 fugle i foråret og 21 efterår/vinter.

Forår:

17/1 3 Ølene (NÅK), 1/3 1 Almegårds-øvelsesområdet (MTK). I Ølene blev der set 16/3 3 brune, 18/3 2, 12/4 3 trk. nat, 17/5 1 han. 27/4 1 han Raghhammer, 13/5 1 Årsdale. (HTØ, David Nestved, CAN, TET, ASO, AMØ, FJE, PKE).

Efterår/Vinter:

I Ølene sås der 13/10 3 brune og 2 han udflyvende fra nattesæde, 23/10 2, 13/11 1, 18/12 gjorde 5 fugle ophold for natten. Resten er obs. af enkelte individer, 23/10 Listed, som jog småfugle, 28/10 Nexø Sydstrand, 5/11 Østermarie, 5/12 Åkirkeby kommune, 11/12 Bastemose, 24/12 Hasle og Rutsker, og 31/12 Hasle/Hoglebjergvej. (LOU, NÅK, SKN, JRH, PJE, OLJ, SSN, VKN, SKN)

Kun 36 fugle, som ellers normalt ligger mellem 80 og 100.

STEPPEHØG: (Circus macrourus).

En enkelt indrapportering, der ikke forekommer ofte. I 2001 blev den første med sikkerhed bestemt siden 26/4-93. Arten skal ikke længere godkendes af SU. 16/5 1 hun trækkende mod nord (MKH).

HEDEHØG: (Circus pygargus).

Der blev set fem individer om foråret, hvilket er normalen.

6/5 1 han Strandmarken/Duegård (LOU), 11/5 1 han Årsdale og 1 hun Ibsker (ASO,AMØ), 28/5 1 hun Risegård-Sose Odde (Keld Henriksen).

Den sidste obs. er spændende. 5/6 ved adressen Svenskehavn 10, så ASO og AMØ en melanistisk type trækkende mod nord. Hedehøgen var mørk-brun som en sort glente. Undersiden af svingfjerene var også mørkebrune, så det kunne være en 2k hun. Ifølge Fugle i Felten er melanistiske Hedehøge meget sjældne i Nordeuropa. Erik Ehmsen, koordinator for Hedehøg kender kun til én tidligere iagttagelse i Danmark.

KÆRHØG SP.:

En enkelt usikker kærhøg. 9/10 1 brun S Åremyre (SBR).

DUEHØG: (Accipiter gentilis).

Ingen gengangere.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
5	5	9	4	0	1	4	1	3	4	3	0

39 iagttagelser på et helt år giver vist ikke det sande billede af duehøgbestanden på Bornholm. Fra tidligere år har man kommet med et bud på 20-25 par.

Ifølge iagttagelserne står der både solsort, sanglærke, høne, ringdue og dobbeltbekkasin på menukortet!

Vinter:

Ti iagttagelser i januar/februar, Ølene, Vallensgårdsmose, Udkæret, Gyldenså, Hammeren, Tofte og Klinteby Kirkevej. (ASO, AMØ, MST, CAN, MTK, LOU, HTØ og David + Daniel Nestved).

Forår/sommer:

Der er ikke noget at notere om træk, til gengæld er der observationer af territoriehævdende fugle i Hasle Lystskov, Raghø, Udkæret, og et redefund med unger ved Levka. Der er en sjov observation af BST, hvor en duehøg sad på deres høne, og begge slap uden skrammer!

Desuden er der iagttaget Duehøge i Rønne Plantage, Slotslyngen, Vestermarie, Olsker, Slamrebjerg, Skørrebro, Ølene, Svaneke, Arnager og Habbedam.

(CAN, JCH, VKN, SKN, PCP, HTØ, RBC, ASO, AMØ, BSC, BST, LOU).

Efterår:

I alt 10 observationer på lokaliteterne Udkæret, Paradisbakkevej, Ølene, Knudsker, Svaneke Fyr, Røstad, Pyritsø, Svinemose, Årsdale og Nexø Sydstrand.

(VKN, SKN, ASO, AMØ, SNI, BNI, SBR, ESA, CAN, PJE, NÅK).

RUSSISK DUEHØG: (Accipiter gentilis 'buteoides')

Iagttagelsen er af MTK forelagt SU, hvor den er blevet forkastet.

Fuglen blev set på Ølenevejen ca. to km nord for Højlyngsvejen, i en lysning på venstre side af vejen. Sol og sne, og en svag vind fra NØ. Fuglen fløj med rolige vingeslag, den var meget stor, undersiden meget lys med fin tværstribning. Fuglen sås både flyvende og siddende i flere positioner. (Citat fra DOFbasen, MTK).

SPURVEHØG: (Accipiter nisus).

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
6	3	40	215	14	2	1	44	415	199	21	0

En typisk fordeling af observationer.

Vinter:

Ni iagttagelser er normalt på denne tid, hvor de flytter til byen. (AMØ, OLJ, MTK, JCH, KRA).

Forår/sommer:

Næsten alle observationer er fra Hammeren. Her nævnes de største trækdage. 12/4 17, 13/4 21, 17/4 18, 21/4 18, 22/4 13, 24/4 25, 28/4 44. Der trak i alt 208 fra Hammeren indtil 15/5, hvilket er normalt.

Af andre lokaliteter kan nævnes, 16/3 1 Gyldenså, 17/3 1 Svaneke Nordskov, 14-15/4 1 Udkæret, 15/4-10/5 1 Bastemose, 27/4 1 Svinemose, 1 Raghhammer, 2/5 1 Svaneke Nordskov, 3/5 1 Ølene, 4+20/5 1 Rønne, 18/6+26/6 1 Udkæret, 2/7 1 Ølene. Ligesom tidligere viser tallene, at Spurvehøgen lever en skjult tilværelse i yngletiden. Men der skulle efter sigende være ca. 50 ynglepar på Bornholm.

Efterår:

Fra 25/8 til 11/11 trak der 543, flest fra Dueodde. Det svarer til et gennemsnitsår. De største Dueodde-tal nævnes her. 25/8 26, 4/9 14, 9/9 11, 11/9 38, 15/9 17, 18/9 13, 21/9 16, 22/9 27, 24/9 74, 25/9 24, 28/9 32, 30/9 23, 1/10 44, 2/10 38, 3/10 43, 8/10 14, 12/10 12, 11/11 15. Desuden 9/9 22 Vestre Sømark, og 1- 4 fugle på lokaliteterne Ølene, Udkæret, Lufthavnen, Ringebakker, Bastemose, Hasle, Åkirkeby, Rønne, Listed, Balka, Nexø Sydstrand, Svaneke Fyr, Knudsker, Carl Niensens Grusgrav og Slusegård.

Der er observeret, at en Spurvehøg har slået Musvit, Solsort og Stor Tornskade!

Oplysere: TET, OLJ, JCH, MTK, TET, PCP, HTM, LOU, EJE, JET, SSN, PJE, CGJ, Morten Christiansen, NÅK, SEJ, FJE, HLL, TSF, KRA, SBR, SPS, SNI, BNI, JSP, LMR, BST, JGE.

MUSVÅGE: (Buteo buteo).

Gengangere frasorteret.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
29	17	140	136	71	21	16	24	136	85	6	10

414 fugle i første halvår er rigtig flot.

Vinter:

56 observationer i alt, svarer til gennemsnittet. Flest i Almindingen, 1/1 5 (CGJ), 10/1 6 (MTK) og 1/1 4 Tingsted (CAN). Er ellers set på Nexø Sydstrand, Hasle, Rønne, Bølshavn, Grisby, Ølene, Boderne og Knudsker (11 observatører).

Forår/sommer:

I marts trak der 89 fra Hammeren, og 83 i april. 6/3 8 tf., 13/3 36, 15/3 9, 18/3 5, 27/3 6, 15/4 15 tf., 16/4 25 tf., 17/4 15 tf.. Alle de trækforsøg må vel være kommet af sted?

Desuden 5/5 10 trk. og 5 indtrækkende.

Der er fundet territoriehævdende fugle i Hareløkkerne, Udkæret, Svaneke Nordskov, Ankermyr, Spellingemose, Ølene, og i Bastemose er der set op til 4. Desuden er der set musvåger i Østerlars, Nexø Sydstrand, Hasle Lystskov, Sose Odde og Christianshøj.

Ved Muleby er der set et par med udfløjne unger, og ved Udkæret var der 13/8 6 fouragerende over nyhøstede marker.

Efterår:

Efterårstrækket fra Dueodde blev til 59 i september og 42 i oktober. 21/9 7, 24/9 14 tf., 2/10 13 tf., 5/10 15 tf. Desuden 5/9 trak der 20 ind til Hammeren.

30/9 blev der i Ølene set 2 ad. + 2 juv. kredse i skrue med 2 Vandrefalke, sikke et syn!

Oplysere: KRA, HLL, CGJ, PCP, OLJ, LOU, NÅK, TET, SKN, VKN, FJE, SEJ, PJE, ESA, CAN, EJE, RBC, ABO, HTØ, ASH, JCH, Morten Christiansen, SNI, BNI, JET, MTK, Birger Hultengren, HTM, AMØ, PKE, Marie Louise Jensen.

FJELDVÅGE: (Buteo lagopus).

Enkelte gengangere frasorteret.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
3	5	10	32	2	1	2	1	32	66	1	0

Sølle 155 fugle blev det til, når man tænker på at sidste år også var dårligt år, med 357 fugle. De forrige år sås 743 og 1435.

Det var oktober måned, der svigtede.

1. halvår:

I januar /februar blev enkelte individer set i Almindingen, Udkæret, Ølene, Sorthat Strand og Rønne. Foråret lå på et lidt lavt niveau med 34 observationer.

De fleste blev set på Hammeren. Der var flere dage, hvor flere eksemplarer blev set. 27/3 3 rst., 13/4 4 trk. og 2 tf., 14/4 4 tf, 16/4 4 trk., 17/4 3 trk., 28/4 2 trk. og 30/4 2 fou. Andre lokaliteter er 29/3 1 Simplegårdsbakker, 5/4 1 Pyritsø, 13/4 2 Ankermyr, 26/4 1 Udkæret, 27/4 1 Raghammer, 4/5 1 Rønne og 2/6 1 Bygaden/Åkirkeby.

2. halvår:

Vi kan ikke altid regne med sommerobservationer, så her nævnes alle. 19/7 1 Hasle, 24/7 1 Baltic Sea Glass og 25/8 1 Ibsker.

Som sagt, blev det et meget slapt efterår, hvor oktober kun kunne byde på 66 obs, hovedsageligt trækkende fra Dueodde. Trækket startede 22/9 1 Dueodde, de bedste trækdage på lokaliteten var 30/9 16, 1/10 13, 2/10 24, 8/10 10 og 12/10 6. I Ølene er der set et par fugle efteråret igennem. Årets sidste observation var 15/11 1 Limensgade/Åkirkeby.

Oplysere: MTK, LOU, JCH, NÅK, CAN, FJE, KRA, OLJ, TET, PKE, JET, SSN, CGJ, TMA, PJE, SEJ, David Nestved, HLL, PCP, TSF.

FISKEØRN: (Pandion haliaetus).

Enkelte gengangere frasorteret.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	3	26	9	9	2	7	22	0	0	0

En af de få rovfugle, der ikke skuffede i år. Omkring 80 fugle er flot, hvor der både forår og efterår var godt med træk.

Forår:

De første fugle blev set på Hammeren 31/3 3 trk. I april måned trak der i alt 20 fiskeørne fra Hammeren, og her skal især bemærkes 5/4 12 trk. (PKE).

Der blev også set fiskeørne andre steder på øen. 10/4 1 trk. Bagå, 11/4 1 trk. Dueodde, 13/4 1 Ølene, 15/4 1 Bastemose, 21/4 1 Ølene, 28/4 1 Svinemose, 5/5 1 Ølene, 8/5 1 Østermarie Plantage, 14/5 1 Rønne Havn, 17/5 1 Ankermyr, 20/5 1 Dueodde Efterskole, 1 Bodilsker og 29/5 1 Borresø. I maj blev der set en enkelt fugl på Hammeren 11/5 og 17/5.

Sommer:

Der er kommet 18 observationer i sommermånederne, hvilket må siges at være rigtig flot. Men det skal også tilføjes, at især de 11 iagttagelser i juni/juli kunne dreje sig om lidt færre fugle der strejfer rundt i Almindingsområdet; Bastemose, Svinemose og Ølene. Men også 15/6 1 Hundsemyre og 27/7 1 Snogebæk. Enkelte iagttagelser i august 3/8 1 Sose Odde, 11/8 1 Udkæret, 25/8 1 Lufthavnen, 29/8 1 Borresø. Efterårstrækket begyndte på Dueodde 25/8 3 trk syd.

Efterår:

Fiskeørnene trak hele måneden fra 3/9 til 30/9 på Dueodde, med 11 observationer. Måneden bød på

i alt 22. Ellers blev der også set enlige fugle 5/9 Hammeren, 6/9 Sose Odde og TV2/Åkirkeby, 7/9 Ølene og Almegårdsområdet, 8/9 Svinemose, 10/9 Rø, 16/9 Kaolinsø/Knudsker, 19/9 Nexø Sydstrand og 30/9 Knudsker.

Oplysere: OLJ, TET, HTM, PKE, CAN, JRH, JCH, ASO, AMØ, HTØ, LOU, SEJ, ESA, JET, SSN, TMA, ABO, JMØ, PCP, BSC, SNI, BNI, EJE, FJE, Kristoffer Eliassen, Birgitte West, KRA, NÅK, HLL, ESB.

I alt 78 fugle mod 41, 64 og 37 de sidste 3 år.

TÅRNFALK: (Falco tinnunculus).

Enkelte gengangere frasorteret.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
6	3	0	8	5	2	3	3	104	25	1	0

160 iagttagelser ligger i den gode ende, specielt sammenlignet med bundrekorden sidste år på 47 fugle. Specielt efterårstrækket var godt.

Vinter:

Ni iagttagelser. Enlige fugle holdt til ved Sorthat Strand, Svaneke Fyr-Grisby, Rønne, Almegårdsområdet, Galløkken og Hammerodde. Desuden sås et par i Ekkodalen, som var stærkt ophidsede over en Vandrefalk! (CAN, MTK, OLJ, LOU, PCP, VKN, SKN).

Forår/sommer:

I foråret rastede der et par på Hammeren, og fra lokaliteten trak der fire fugle i april. Desuden 27/4 1 Udkæret og 1 Raghhammer. Fouragerende fugle blev set 4/5 1 Rønne, 6/5 1 Lufthavnen, 17/6 1 Ølene, 1/7 og 8/7 1 Nexø Sydstrand, 19/7 1 Hasle, 4/8 1 Udkæret. Der har været 3-4 mulige ynglepar.

(JCH, LOU, SSN, CGJ, OLJ, TET, KRA, RBC, NÅK)

Efterår:

25/8 sås den første tårnfalk trække fra Dueodde. 102 rastede og trak fra Dueodde i efteråret. Nogle dage var bedre end andre. 6/9 3 rst., 9/9 4 rst. 1 trk., 11/9 4 rst. 3 trk., 15/9 5 rst. 2 trk., 18/9 4 trk. 2 rst., 24/9 9 trk. 1 rst., 25/9 8 trk. 1 rst., 30/9 7 trk. 2 rst., 2/10 4 trk. 2 rst., 3/10 3 trk. 1 rst. Flere andre steder blev der observeret tårnfalk. 2/9 1 Galløkken, 4/9 1 Nydam, 5/9 1 Balkalyngen, 7/9 1 Ølene, 9/9 2 rst. 2 trk. Eskemyr/Vestre Sømark, 12/9 2 Nexø Sydstrand, 17/9 1 Ølene, 21/9 2 Ringebakker, 23/9 2 2 Ølene, 29/9 1 Gudhjem Havn, 3/10 1 Udkæret, 4/10 2 rst. Galløkken, 5-6/10

1 Ølene, 8/10 1 Balka, 15/10 2 rst. Hammerodde, 25/11 1 Nexø Sydstrand.
(OLJ, TET, PJE, JCH, LOU, NÅK, SEJ, FJE, HLL, PCP, TSF, SBR, Henrik Knudsen, SPS)

160 observationer mod 110, 267 og 47 de foregående 3 år.

AFTENFALK: (Falco vespertinus).

Der blev set ti aftenfalke i år, hvilket svarer til gennemsnittet. Sidste år var et rekordår med 24 observationer.

Som vanligt er det især Bastemose, der tiltrækker de fleste aftenfalke. Den første blev set 5/5 1 han (LOU), hvor de første guldsmede var på vingerne. Bastemose har også de næste maj-observationer. 14/5 1 (FJE), 15/5 1 2K han (Hans Christophersen), 1 3K (CAN), 16/5 1 (PJE), 17/5 1 (FJE, PKE). Ved Aarsdale sås 31/5 1 hun (ASO, AMØ). Ølene havde kun en observation, set fra Rømersvej 2/6 1 2K han (PJE, AMØ, ASO). Et par dage efter, 4/6 sås også 1 2K han i Bastemose (JMØ), samme fugl?

Eneste efterårsobs er 9/9, hvor der sad 1 1K fugl ved Eskemyr/Vestre Sømark på skydevarslingsmasten med den orange ballon, men den blev mobbet væk af to tårnfalke, og forsvandt mod Raghhammer (LOU).

10 fugle i år, sammenlignet med 5, 7 og 24 de sidste 3 år.

DVÆRGFALK: (Falco columbarius).

Enkelte gengangere fraserteret.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	2	1	0	0	2	35	15	0	0

Et fantastisk efterår, især september, vejede op for et floppet forår. 55 fugle er det bedste i mange år, takket være en intensiv indsats på Dueodde af HLL.

Forår:

De 3 observationer er nemme at overskue, alle fra Hammeren: 1 trk. hhv. 24/4, 27/4 og 5/5 (TET, OLJ, JET, SSN).

Efterår:

Det er på Dueodde, det sker. Ud af 36 september obs. trak de 32 fra Dueodde. Nogle gode dage var 22/9 9 trk., 24/9 4 trk., 30/9 7 trk. (HLL, LOU).

2/9 1 Ydunsvej/Rønne (OLJ), 14/9 1 Bølshavn (SEJ), 1 Aarsdale (AMØ, ASO), 21/9 1 Udkæret (HLL). I oktober trak 12 ud af 15 observerede fugle fra Dueodde. Bedste dag var 3/10 4 trk. Den sidste dværgfalk blev set overflyvende 12/10 på Dueodde. De resterende oktoberobs er fra Udkæret, Rø og Hammeren à et eksemplar.
(ESA, HLL, LOU, VKN, SKN, SSN, OLJ, TET, ASO, AMØ, PCP).

I alt 55 iagttagelser, sammenlignet med 49, 47 og 28 de foregående 3 år.

LÆRKEFALK: (Falco subbuteo).

Gengangere fra Bastemose frasorteret.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	3	87	22	2	6	38	1	1	0

Da der kun blev set 47 lærkefalk sidste år, skrev vi i årsrapporten, at det kun kunne gå fremad, og det har det så sandelig gjort med 160 observationer!

I hele maj var der godt med fugle i moserne. Desuden kunne juli obs. i Ølene og Bastemose kraftigt tyde på yngel, og der blev set en familie senere i Ølene.

Forår:

Hammeren lagde for med de første observationer, 26+27/4 1. Raghammer havde en overflyvende 28/4. Maj måned startede med en obs fra Gråmyr 4/5 1 trk. Ellers er det Bastemose, Svinemose og Ølene, der præger billedet, og selvom der er frasorteret rigtig mange gengangere fra Bastemose, når månedstotalen alligevel op på flotte 87 fugle. Det er altid lidt vanskeligt at vurdere de faktiske tal, og her må vi endnu en gang komme med en opfordring til at notere tidspunktet for observationen! I Bastemose blev der set de største antal, men det er også her de fleste observerer. 10-11/5 blev der set 6 fugle, samtidig med at der var 7 i Svinemose og 1 i Ølene. 14-17/5 var 10 det højeste antal i Bastemose, mens der sås 1 Svinemose og 15/5 1 tf. på Hammeren. 17-21/5 14 Bastemose, 10 Svinemose. 22/5 1 rst. Udkæret. 27/5 9 (flest 2k) Bastemose, 29/5 1 Bornholms Højskole.

Sommer:

I juni bliver der set op til 6 lærkefalk i Ølene, 4 i Bastemose og 1 i Svinemose. 22/6 1 of. Snøgebæk. Mere interessant bliver det i juli, hvor der var to iagttagelser; 2/7 1 Ølene og 10/7 1 Bastemose. Sidstnævnte lokalitet husede 2 fugle i august, 12/8 1 Udkæret, 27/8 1 Aarsdale. Sammenfatter man årets observationer, må der have været 1-2 ynglepar.

Efterår:

Første tegn på træk, 4/9 1 1K Dueodde, 11/9 4 trk. Dueodde, der trak i alt 19 derfra. Ølene havde 7/9 6 fou.; 2 ad. + 4 juv. (LOU), ungfuglene blev beskrevet som usikre i flugten, de tumlede rundt, bl.a. på jorden, som om de lige var fløjet af reden. 9/9 2 Bastemose er største obs derfra. Desuden 6/9 1 Bolsterbjergvej, 7/9 1 Udkæret, 9/9 2 rst. Kåsegård/Paradisbakkerne.

6/10 1 Blykobbevej/Rønne og en meget sen observation 29/11 1 of. St.Torv/Rønne (VKN)!

Oplysere: HTØ, JGE, LOU, JET, PJE, HTM, Morten Christiansen, ASO, AMØ, VKN, SKN, FJE, TET, Hans Christophersen, CAN, PKE, JCH, MKH, KRA, TMA, NÅK, ASH, Jens Stubkjær, Keld Henriksen, HTØ, JMØ, BSC, SNI, BNI, OLJ, RBC, EJE, CGJ, ABO, ESA, HLL, PCP.

160 fugle mod 53, 252 og 47 de sidste 3 år.

JAGTFALK: (Falco rusticolus).

Det er ikke hvert år, rapporten bliver krydret med denne SU-art. 3/11 sås 1 Dueodde, hvor den "pløjede" sig igennem en flok ringduer (Erik Biering).

Sidste år blev der også set en, men ellers skal vi tilbage til 1996, for at finde en bornholmerobs.

STORFALK SP. :

En usikker obs. 10/1 1 mulig jagtfalk Gudhjem (FJE).

VANDREFALK: (Falco peregrinus).

Flere gengangere frasorteret.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
5	1	7	6	3	1	0	2	12	6	1	2

En art i fremgang med 46 iagttagelser, hvor gennemsnittet ellers ligger på 30.

1. halvår:

I årets første måneder blev der set vandrefalk over hele Bornholm. Første 7/1 1 Aarsdale, og 1 på følgende lokaliteter; Ekkodalen, Nexøvang, Skørrebro, Hammeren og 5/2 1

Vævergård/Åkirkeby. (ASO, AMØ, MTK, LOU, HTØ, CAN)

Hammeren fra 14/3 til 27/3 en hun og en han jagende ringduer og alliker. Yderligere fem blev set trækkende. 16/4 til 24/4 trak 3 fra Hammeren, 17/4 1 Ringebakker, 24/4 1 Rø, 28/4 1 3K Udkæret, som jagtede Viber. (TET, OLJ, VKN, SKN, KRA, JCH, LOU, JET, ESA)

1/5 og 25/5 1 Aarsdale, 2/5 1 Svaneke Nordskov og 8/6 1 Bastemose. (ASO, AMØ, MTK, ASH).

2. halvår:

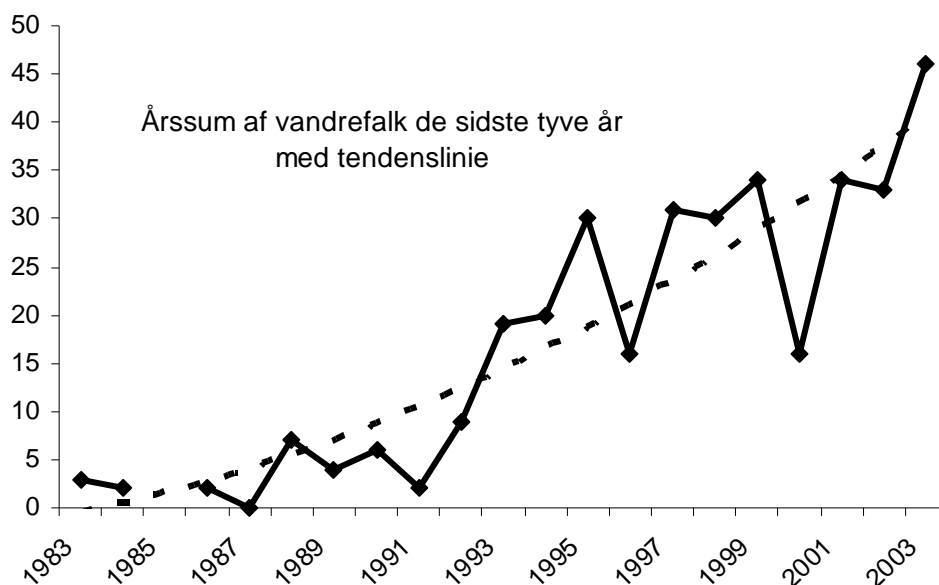
Udkæret er en fin vandrefalkelokalitet, især med rastende efterårsfugle, 2/9 1 ad., 17/9 1 1K, 22/9 1 juv., 5/10 1.

Ølene 7-9/9 1 juv., 24/9 1 1k, 30/9 2, i skrue med to musvåger, 29/11 1. Dueodde 22/9 1 ad. + 1 2K, 24/9 1 1K trk., 28/9 1 1K trk., 1/10 1 1K trk., 2-8/10 1 1K rst. Desuden 29/8 1 ad. Nylars, der slog stormmåger!, 30/8 1 Bjergebakke tog en ung fasan, 9/9 1 juv. Bastemose, 6/10 1 1K Arnager, 14/10 1

Pyritsø, 10/12 1 1K Hammeren, og årets sidste julegave 24/12 1 of. Nygade/Åkirkeby (VKN, SKN, LOU, BSA, KRA, HLL, Bent Ernst Nielsen, SSN, OLJ, CAN, JMJ, MKH, PCP, HTM).

Totalt 46 sammenlignet med 15-17, 34 og 33 de foregående 3 år.

FALK SP. :

En uidentificerbar falk på mark ved Ibsker, 28/8. (SKN).

AGERHØNE: (Perdix perdix).

I alt 139 indrapporteringer.

Især vintermånederne har budt på flere observationer af agerhøns. Den største forekomst var på 17 individer den 15/11 Limensgade (PJE), mens småflokke på mellem 2 og 14 fugle er indrapporteret fra størstedelen af Bornholm (CGJ, HTØ, AMØ, JRH, Jørn Lennart Larsen).

I artens ynglesæson har Udkæret, Knudsker, Egeby, Salene og Raghammer præsteret 2 ad. individer (KRA, LOU, JCH, SNI, BNI, HTØ, MKH, BSC).

Desuden er der obset agerhøns fra Hasle 6/7 6 fugle (VKN), Knudsker 4 fugle den 2/8 (SNI, BNI) og Poulsker 6 fugle den 9/11 (PCP).

VAGTEL: (Coturnix coturnix).

I alt 8 indrapporteringer.

Denne lille, søde fugl har den tålmodige twitcher mulighed for at krydse af som bornholmerart, hvis han/hun vel at mærke kender dens stemme. For ofte ”observeres” vagtlen syngende i de lune bornholmske sommernætter.

Fra den 22/5 til den 28/8 er enkeltindivider indrapporteret fra Nexø (JRH), Årsdale (ASO, AMØ), Nyker (VKN) samt ½ km øst for Paradisbakkerne 3/7, 4/7 og 29/7 (HTØ).

Den sidste obs er fra Rø, hvor 2 fugle rastede ved Røstadvej (LOU).

FASAN: (Phasianus colchicus).

I alt 101 indrapporteringer.

Antallet af observationer giver intet billede af bestandens størrelse, da den hovedsageligt er baseret på iagttagelser af de samme to til tre individer, der har opholdt sig det samme sted hele året. Så vi må nok konstatere, at ”fåvlen ee da meget pæner”, men noget uinteressant. Denne farvestrålende førder, som har glædet så mange søndagsbilister og børn i så mange år, er helt og holdent integreret i den bornholmske natur, men lad jægerne om at forholde sig til bestandstørrelsen.

Den mest interessante obs er fra Udkæret den 22/4 med 11 fugle, men de er nok blevet skudt for længe siden.

VANDRIKSE: (Rallus aquaticus).

I alt 52 indrapporteringer.

Vandriksen kendes af de fleste naturbrugere qua dens griselignende skrigen og hylene, der især i de lunere aftener kan høres fra rørskovene, der omgærder de større bornholmske moser. Dog kan det kræve lidt øvelse at skille dens umelodiøse lyde fra den gråstrubede lappedykker, der har en lignende stemmepragt.

Bastemosen: en til seks (15/4) individer er hørt fra den 29/3 til den 11/12 (NÅK, LOU, CAN, SNI, BNI, HTM, PCP, PJE, Morten Christian, VKN, SKN, JCH, SEJ).

Svinemosen: 14/4 2 fugle rastende (LOU) samt den 3/8 1 syngende (PJE).

Ølene: Fra den 8/4 til den 5/5 1-2 individer (VKN, SKN, LOU), hvilket forhåbentlig ikke betyder, at arten er på retur i området, men snarere er et udtryk for manglende observationer fra Ølene ...eller hvad ?

Vallensgårdsmosen: En enkelt obs. den 24/5 af 1 individ (LOU).

PLETTET RØRVAGTEL: (Porzana porzana).

For første gang siden 1994 blev der slet ikke registreret plettet rørvagtel på Bornholm. I de mellemliggende otte år er det blevet til sammenlagt 36 individer.

ENGSNARRE: (Crex crex).

I alt 20 indrapporteringer.

Engsnarrer er hørt ”crexende” fra flere bornholmske lokaliteter, men kun fra den 21/5 til den 26/7. Så vil man gerne bidrage til engsnarre-observationer til 2004 rapporten, skal man ud og køre i den bornholmske aften og nat i denne korte tidsperiode ... og lytte.

Alle steder ét individ hørt/set :

Holsemyrevejen, Nexø. Muligvis samme individ Dueodde (JRH). Vallensgårdsmosen på engen ved NV hjørnet (LOU). Ibsker (MTK). Brogårdsvej, Nyker (SKN) Årsballevej, Vestermarie (VKN, SKN). Boderne (HTM). Højlyngsvejen, Åkirkeby (LOU). Nexø Sydstrand (NÅK). ½ og 1 km N for Jonsvej ved Plantagevej, Paradisbakkerne – 2 individer (HTØ). ½ km V for Lyrbyvejen, Lyrby (HTØ). Mønstergård/Havrehøjvej, Ølene (HTM).

Og så en sjov obs: Brændesgårdshaven – ”fuglen landede lige foran mig i markkanten, da jeg kom cyklende” (SEJ).

GRØNBENET RØRHØNE: (Gallinula chloropus).

I alt 89 indrapporteringer.

Ferskesø og Udkæret har præsteret en hoben rørhøns-observationer i år 2003.

(NÅK, ASO, AMØ, TET, VKN, SKN, SNI, BNI, CGJ, LOU, KRA, PJE, SBR).

Ferskesø: 3/1 til den 18/6 af mellem 3 og 10 fugle rastende. Flest den 5/1 (NÅK, ASO, AMØ)

Udkæret: 7/4 til den 6/10 en til to trofaste individer (LOU, SKN, TET, VKN, SKN).

Desuden er arten observeret i/på:

Nexø Sydstrand / Nexø: 1/7, 14/7, 9/8, 5/9 samt 8/10 fra 1 til 3 individer rastende (NÅK, LOU, PJE, SBR)

Årsballe: 8/8 3 individer ved Piberegård (KRA)

Knudsker: 20/5 1 ved Snorrebakkesøen, samt et par med to unger samme sted den 5/8 (SNI, BNI)

Rønne: 26/1 1 rastende (TET) samt den 15/6 1 fouragerende (CGJ).

Mon ikke der skulle findes en del flere rundt omkring på øen?

BLISHØNE: (Fulica atra).

I alt 7096 indrapporteret.

Der er flittigt blevet obset blishøns i hele år 2003. Fra 2/1 til nytårsdag 31/12.

Observatørerne har været mangfoldige: CGJ, NÅK, MTK, JCH, LOU, KRA, HTØ, LCL, Jørn Otto Jensen, TET, ASO, AMØ, PCP, HTM, SEJ, BSC, SNI, BNI, SBR og OLJ.

Ved den årlige vandfugletælling den 25/1 taltes der i alt 358 fugle.

Ellers ser det nogenlunde sådan ud:

Rast.

Rønne Havn: 2/1 opholdt 20 fugle sig i havneområdet, og i slutningen af måneden var tallet steget til 105.

Nexø Sydstrand: 3/1 taltes 71 blishøns, og den 26/9 obsedes 198 individer, der som vanligt overvintrede i et af øens lavvandede spisekamre (NÅK). Det mindste antal opholdt sig på Nexø Sydstrand i fuglenes yngleperiode med et gennemsnit på 15 individer før antallet atter optimeredes fra den 26/6 hvor 160 individer obsedes.

Svaneke Fyr-Grisby: 10/1 31.

Listed Havn: 12/1 7.

Svaneke Nordskov: 18/1 9.

Hasle Havn: 15/1 20 fouragerende og den 15/2 3 Hasle Sydstrand.

Listed Havn: 12/1 7.

Balka/Salthammer: 8/2 60, 11/2 75, 16/2 20, 24+26/2 op til 200 rastende. 13/8 12, 8/10 40 samt 26/10 90.

Udkæret: Oluf Lou har været flittig optæller i Udkæret. Fra den 28/1 til den 31/12 er der blevet obset jævnt i løbet af hele året med et gennemsnit på to fugle i vinterperioden og forekomster på op til 32 rastende fugle den 11/6.

Ferskesø: 3 observationer af Niels Åkjær. 24/1 + 10/5 11 samt 18/6 5.

Årsdale Havn: 16/2 13.

Gyldenså – Listed: 16/3 30.

Svinemose: 15/4 10, 28/4 15, 13/6 4.

Bastemose: Bastemosen er åbenbart et yndet udflugts- og obsemål, og området er godt belyst. 23 indberetninger fra dette område er indsendt, og de tegner et billede af en stabil forekomst af blishøns med et gennemsnit på ca. ti individer. Flest forekom den 16/3 med 16 fugle.

Slotslyngen: Buggeløkkeengen 10/4 2.

Rubinsøen: 4/5 1 fou.

Knudsker: 27/7 6.

Indberettede sikre ynglefund:

Udkæret 14/4 3 redebyggende (LOU). Bastemosen 12/6 et ynglepar (BSC). Svinemosen 13/6 2 ad. + 2 pull. (BSC). Udkæret 18/6 pull. (LOU). Knudsker/Snorrebakkesøen 27/7 1 ad. med pull. (SNI, BNI). Udkæret 2/8 2 kuld (LOU).

TRANE: (Grus grus).

I alt 30.682 indrapporteret.

16/3 2 i både Ølene og over Rispebjerg (MTK, HTØ, JRH) blev årets første traner.

Derefter begyndte de at komme til øen, både vore faste ynglepar, og de der blot trak forbi.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	12	82	34	12	12	26	2668	11187	0	0

Yngel.

Bastemosen: 20/3 rastede 2 traner (MTK), 17/5 ses parret med mindst 1 unge (FJE, PKE) 17/6 2 ad. + 1 juv. (RBC).

Ølene: Det faste ynglepar indfandt sig sandsynligvis 16/3 (MTK, HTØ). 8/5 indrapporteres 2 par, 1 par ved Rømersvej og 1 par ved fugletårnet Ølenevej (ASO, AMØ). 15/5 ses parret ved Rømersvej med 2 små pull. (CAN) + 8/9 2 ad. + 2 pull. (HTØ, HTM).

Vallensgårdsmosen: 17/3 rastede 3 traner i Vallensgårdsmosen, de to jagede den tredje væk (JCH). 26/5 2 ad. + pull. på Kærgårdssengen (LOU)...og så hører vi ikke mere fra Vallensgårdsmoseparret på nær en kommentar fra Oluf Lou: ”11/8 2 rst. ved Udkæret. Er det mon parret fra Vallensgårdsmosen, der har mistet en unge”?

Svinemosen: 15/4 rastede 1 trane i Svinemosen. Magen på rede? (LOU). 4/8 2 ad. (PJE). 25/8 1 par + 1 juv. - parret fra Bastemosen? (HTM).

Svaneke Nordskov: 2/5 så Mogens Kofoed 2 ad. og 1 juv.

16/4, 21/4, 22/4, 2/8 rastede en trane i Udkæret (LOU, SNI, BNI, VKN, SKN, JET).
...Og så rastede 2 ad. i **Gammelose** 29/5 (LOU)

Tranetrækket over Bornholm:

I forhold til 2002 – med i alt 3496 observationer – blev 2003 et år med et kanontræk af traner i efterårsmånederne.

”Store tranedag” faldt den 12/10, hvor der blev obset 10.958 traner over Bornholm. Ertholmene havde det største tranetræk nogensinde: 5490 fugle fløj over øerne.

Nogle af de største trækforekomster:

Det startede så småt over Rønne 2/9 med 58 SV (LOU), og så gik det rigtigt i gang. **24/9** i alt 1844 traner S/SV. Tal meldes ind fra Ølene, Dueodde, Poulsker, Knudsker Udkæret, Åkirkeby og Slusegård (LOU, HLL, JRH, SNI, BNI, PCP, JGE)...Og så fortsætter det i en hel måned med følgende max tal: **28/9** 80 rastende nær Ølene (CGJ, PCP) plus i alt 540 trækkende. Bokul **8/10** 649 (FJE, PKE), Dueodde 897 (SSN, OLJ) og Ertholmene 1382. Allinge/Gudhjem **12/10** 940 (LOU), Bokul 700 (JGE), Muleby 1264 (JMJ, CAN), Simblegårdsbakker 1180 (SSN), Svaneke Fyr 2098 (JSP) og Rønne 1665 (PCP, LOU, SSN, CGJ, SNI, BNI). Svaneke **20/10** 2065 (JSP) og Rønne Havn 1165 (Kristoffer Eliassen, MSC).

Og så ebbede det hele ud: Rønne Plantage 22/10 35 (LMR) og Rønne 29/10 18 (SNI, BNI).

STRANDSKADE: (Haematopus ostralegus).

Månedsfordeling, gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	18	61	11	12	14	31	9	0	0	0

Forår: (marts – maj) Træk: 12/3 1 V Hammerodde (TET) var årets første. I april to pæne trækobs 5/4 16 Ø Hammeren og 23/4 28 Ø Hammerodde (OLJ, TET, EJE).

I løbet af perioden blev to fugle set overflyvende, rastende eller fouragerende på lokaliteter som Rønne, Hasle Sydstrand, Nexø Sydstrand, Udkæret, Kaolinsøen, Knudsker, Slusegård og Sose Odde. En ynglefuglebestand på 8-10 par fordelt på Vest- og Sydbornholm er nok sandsynlig.

Sommer: (Juni – august) 1-2 fugle ses i perioden ved Hasle Sydstrand, Nexø Sydstrand og Udkæret Sikre ynglepar: 11/6 2 ad. fodrer juv. i Nygårds kaolingrav i Knudsker (PCP), der er ikke observeret andre sikre par.

Et enkelt trækobs 23/8 25 Nørresand langs kysten ind i Salenebugten (FJE).

Efterår: 3/9 7 V Dueodde, 9/9 1V Dueodde og sidste fugl 18/9 1V Dueodde (TET).

Øvrige observatører: JRH, KRA, NÅK, SNI, BNI, SEJ, JCH, BSC.

Total for 2003 156 mod 301 i 2000, 224 i 2001 og 155 i 2002.

KLYDE: (Recurvirostra avosetta).

Kun få indberetninger om skomagerfuglen. 22-24/4 1 Udkæret, 23/4 13 Ø Hammerodde, 24/4 2 Ø Hammerodde og 7/6 1 Nexø Sydstrand.

Observatører: TET, OLJ, EJE, LOU, SEJ.
Total: 17 i 2003 mod 8 i 2000, 9 i 2001 og 13 i 2002.

LILLE PRÆSTEKRAVE: (Charadrius dubius).

Arten rapporteres fra ganske få lokaliteter på Bornholm.
Øen huser givetvis andre egnede lokaliteter, en forøget ornitologisk indsats i råstofgrave vil sikkert afsløre flere par.
3-5 ynglepar registreres årligt.

Forår - sommer

17/4 2 og 24/5 1 Rinebakker, Almeløkkebruddet (CAN), sandsynligvis et ynglepar.

21/4 1 ad. Udkæret (LOU, VKN, MKH, JET, PCP, JMØ) med mange obs de næste måneder, 18/6 sås 3 ad., fra 24/7 ses en 1K frem til 25/8.

22/7-3/8 1-3 Nexø Sydstrand heraf en 1K (KRA, SEJ, OLJ).

20/5 1 S Sorthat Strand og 2 rst. Rønne Havn (begge CAN).

Sommer - efterår

10/8-7/9 2 Salthammer, heraf en 1K, sandsynligvis lokale fugle (OLJ).

12/9 2 rst. Dueodde (PCP).

20/8 1 rst. Hasle Sydstrand (KRA).

Sikre ynglepar: Udkæret og Nexø Sydstrand. Sandsynlige ynglepar i Almeløkkebruddet og Salthammer.

Muligt ynglepar på Rønne Havn.

I alt 3-5 ynglepar.

STOR PRÆSTEKRAVE: (Charadrius hiaticula).

Månedsfordeling, gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	1	26	14	0	7	4	151	128	15	0	0

Forår: Ultimo februar – maj: 24/2 1 Nexø (ASO) er årets første. Af rastende fugle sås i perioden 14/3 5 Salthammer (OLJ), 14/3 9 Nexø Sydstrand, 18/3 10 Salthammer (JRH), 22/3 2 Hasle Sydstrand (KRA), 8/4 3 Sorthat Strand (CAN) og 8 fou. Salthammer (KRA).

Sommer-efterår: oversomrende på Nexø Sydstrand: 14/7 3 (NÅK) og Salthammer: 11/6 2 ad. (BSC), 22/7 1 juv. (SEJ), 13/8 2 1K (LOU). Det er sandsynligt, at der iblandt disse iagttagelser er lokale ynglepar.

Største rastforekomster (august – oktober) nævnes: 13+18/8 23 Salthammer (LOU, PJE), 31/8 17 Udkæret (PCP), 31/8 42, 18/9 10 og årets sidste observation 12/10 11 Dueodde (PCP, TET).
Øvrige observatører: SSN, JET, PJE, JCH, HLL.

Total for 2003 346 fugle mod 418 i 2000, 208 i 2001 og 84 2002.

HJEJLE: (*Pluvialis apricaria*).

Månedsfordeling, gengangere forsøgt frasorteret.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	32	275	7	0	5	40	1298	2515	200	220

Forår: Første fugle 10/3 1 Nylars (OLJ) og 1 of. Rønne Plantage (JCH).

Et par pæne flokke på østlandet nævnes: 25/4 110 Højene, Ibsker (HTM) og 27/4 104 Svaneke (ASO) samt 26/4 23 Udkæret (LOU).

Trækobs: 25/4 30 Ø Hammerodde (TET).

Sommer: De første fugle dukker op på Ertholmene, hvor den første hjejle ses 28/7 (TET). Største obs fra perioden: 13/8 14 ad. SV, 8 ad. plus 28/8 15 rst. Udkæret (alle LOU).

Efterår: Største forekomster nævnes.

September: 4/9 180 Vestermarie (CAN), 7/9 260 fou. Limensgaden, Åker og 160 fou. Grødby (LOU), 18/9 200 rst. Dueodde (TET), 27/9 300 rst. Skarpeskade (FJE) og en trækobs: 25/9 22 V Dueodde (HLL).

Oktober: 6/10 610 Vestre Sømark og 860 Grødby (LOU), 12/10 800 of. Dueodde (marker ved fyret), 26/10 200 fou. Gubbegård, Poulsker (begge OLJ).

November: et enkelt trækobs: 11/11 200 V Dueodde (TET).

December: 220 rst. Brogård, Åker (OLJ, PCP).

Øvrige observatører: LMR, SSN, HLL.

I alt for 2003 4592 mod 14727 i 1999, 5740 i 2000, 7694 i 2001 og 4728 i 2002.

STRANDHJEJLE: (*Pluvialis squatarola*).

Ingen observationer i første halvår

Sommer-efterår: første obs 2/8 4 ad. Salthammer (JET), sidste 12/10 16 rst Dueodde (PCP, SSN).

Dueodde er næsten enerådende med observationer af rastende strandhjejler. De samme fugle raster tilsyneladende flere dage på lokaliteten.

De største rastforekomster nævnes: 24/8 7, 21/9 9, 27/9 8, 5/10 6 og 12/10 16, alle fra Dueodde (PCP, SSN, HLL, OLJ).

Øvrige observatører: LOU, VKN, SKN, SEJ, TET.

Trækobs: Der er ikke indberettet trækobs fra Hammeren eller andre nordlige lokaliteter, der ellers tegner sig for en del fugle på direkte træk. Eneste trækobservation var: 23/9 7 V Dueodde (TET, HLL).

Total for 2003 76 mod 74 i 2000, 142 i 2001 og 17 i 2002.

VIBE: (Vanellus vanellus).

Månedsfordeling, gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	628	161	254	187	317	630	520	1330	105	1

Første obs. De første fugle ses først 6/3 med 1 S Muleby (CAN) og 2 Poulsker (JRH).

Forår (Marts - maj):

Rast. Største forekomster af rastende fugle: 8/3 32 Skørrebro, 12/3 37 Muleby, 16/3 46 Pedersker (syd for byen), 16/3 60 Hasle (Bregnehavevej), 18/3 48 Udkæret, 24/3 152 Nexø Sydstrand, 25/4 22 og 22/5 28 Udkæret samt 27/4 32 Lufthavnen (CAN, FJE, TET, VKN, LOU).

Større trækforekomster: 16/4 50 Ølene (RBC) og 25/4 7 N Hammerodde (TET, JET).

Ynglefugle. Fuglene fordeler sig på omkring 15-20 lokaliteter. Der mangler imidlertid oplysninger om yngleadfærd fra flere ynglelokaliteter. Der er således reelt mange flere ynglepar. Husk at angive adfærd, når du indrapporterer.

De bedste lokaliteter: Klinteby 5-6 par, Tingsted 3-4 par, Udkæret 5 par og Ølene 6 par (CAN, ABO, HTM, LOU).

Sommer-efterår:

Juni – august: Største rasteforekomster på to pladser: Nexø Sydstrand 14/7 24, 21/8 37. Udkæret 11/6 28, 17/8 155 og 26/8 200.

September: Største forekomster: 5/9 220 Udkæret, 19/9 420 Nexø Sydstrand, 27/9 150 Skarpeskade, 30/9 150 Dueodde og 30/9 60 Ølene.

Oktober: Største forekomster: 6/10 40 Vestre Sømark, 6/10 140 Grødby, 11/10 2509 Dalegårdsvej, Åker, 11/10 180 Vellensby, 11/10 70 Sose, 22/10 80 Hasle - Helligpeder og 26/10 140 Poulsker.

November: Største forekomster: 9/11 30 Pedersker, 11/11 29 Nexø Sydstrand.

December: Sidste og eneste 5/12 1 Åkirkeby.

Meget små og få forekomster i årets sidste kvartal. Tilsyneladende heller ingen overvintrende. Skyldes dette manglende ornitologisk aktivitet – eller var viberne trukket igennem til overvintringspladserne?

Meddelere: NÅK, LOU, SEJ, TET, RBC, BSC, PCP, JET, PJE, VKN, FJE, CGJ, HLL, SBR, Andreas Bruun Kristensen, CAN, LMR, ASO, JCH, HTØ, MTK, SKN, JRH.

Total: 4113 mod 8836 i 2000, 10193 i 2001 og 8156 i 2002.

ISLANDSK RYLE: (*Calidris canutus*).

Ingen forårsobs.

Et enkelt sommerobs 11/6 1 ad. Salthammer (BSC).

August-september: Fuglene ses kun på strækningen Nexø Sydstrand til Dueodde med 1-5 fugle pr. observation.

En observation skiller sig ud den 31/8, hvor der iagttages 40 fouragerende individer i opskyl ved strandsøerne, flest 1K'ere (CAN, PCP).

Sidste iagttagelse 16/9 1 Salthammer (PJE).

Total for 2003 71 mod 194 i 2000, 145 i 2001 og 37 i 2002.

SANDLØBER: (*Calidris alba*).

Sandløberen er en relativ fåtallig trækgæst. Fuglene på Bornholm stammer fra den sibiriske bestand. Fuglene raster helst på åbne og sandede kyster.

Alle obs fra 2003 er fra Dueodde og alle obs er af rastende fugle.

Sommer-efterår: Set fra 24/8 til 5/10. Alle forekomster nævnes: 24/8 9 (PCP), 31/8 19 (CAN, ABO), 31/8 13 (PCP), 4/9 2 (TET) 6/9 3 (JCH), 12/9 4 (PJE) og 5/10 4 (LOU).

Observationerne 31/8 drejer sig sandsynligvis om samme fugle.

Total for 2003 39 fugle mod 68 i 2000, 74 i 2001 og 40 i 2002.

DVÆRGRYLE: (Calidris minuta).

Kun observationer af 24 individer, hvilket må betegnes som et meget dårligt år. En fugl i juli, 13 i august og 10 i september.

Største forekomst 1/9 7 1K Udkæret (LOU).

Første fugle: 14/7 1 Nexø Sydstrand (NÅK).

Sidste: 13/9 2 rst. Dueodde (SEJ).

Øvrige observatører: PCP, ESA, PJE, VKN, SKN, JET.

Total 24 i 2003 mod 91 i 2000, 109 i 2001 og 25 i 2002.

TEMMINCKSRYLE: (Calidris temminckii).

Månedsfordeling ,gængangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	0	2	1	2	13	0	0	0	0

Første fugl: 3/5 1 rst. Udkæret (JET). Sidste 25/8 1 rst. Udkæret (LOU).

Udkæret har de fleste rastende med 5-6 individer den 2/8 (LOU, JET) og 8/8 4 (CAN).

Salthammer: 15/7 2 (SEJ), 2/8 2 13/8 1 (LOU) og 18/8 1 (PJE), alle rastende.

Nexø Sydstrand: 14/8 4 rst. (PCP).

Totalt i 2003 18 mod 30 i 2000, 53 i 2001 og 17 i 2002.

KRUMNÆBBET RYLE: (Calidris ferruginea).

Ingen forårsobs af denne smukke ryle, hvis nærmeste ynglepladser ligger i Nordsibirien.

Sommer-efterår: Første obs 7/6 1 Nexø Sydstrand.

Et år med meget få rastende, 1-3 individer på de klassiske lokaliteter Nexø Sydstrand og Salthammer; dog en enkelt stor rast 13/8 16 ad. og dagen efter 12 Salthammer (LOU, PCP).

Udkæret bidrager med enkelte rastende fugle i perioden, 22/7 2 (PCP), 11/8 2 (LOU) og 31/8 2 (PCP).

Øvrige meddelere: SEJ, OLJ, MKH, JET, PJE, KRA.

Total for 2003 54 mod 222 i 2000, 166 i 2001 og 86 i 2002.

SORTGRÅ RYLE: (Calidris maritima).

Et godt år med iagttagelser af denne sjældne gæst fra de skandinaviske fjelde, der typisk raster på klipper og sten i vandkanten.

Kun iagttagelser fra årets første to måneder.

Alle nævnes: 25/1 3 fou. lige nord for Balka Havn (LOU), 5/2 1 rst. Salene (FJE), 8/2 1 rst. Ørnevig, Hammeren (PCP) og 13/2 1 Salthammer (ASO,AMØ).

Total: 6 fugle i 2003 mod 2 i 2000, 0 i 2001 og 6 i 2002.

ALMINDELIG RYLE: (Calidris Alpina).

Månedsfordeling, gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
3	3	0	3	2	2	69	664	312	237	0	0

Et år med mange, men små iagttagelser.

Vinter: 25/1 3, 6/2 2 og 13/2 1 Salthammer (ASO, AMØ).

Forår: Første fugl 25/4 1 Salthammer (SSN).

Sommer – efterår: Returtrækket indledes i midten af juli, hvor småflokke ses. De største obs nævnes: 12/7 16 Raghhammer, 15/7 11 og 22/7 17 Salthammer (MKH, SEJ).

Beskedne flokke i resten af året, hvoraf de største nævnes: 6/8 42 Salthammer (PCP), 7/8 18 Sorthat Strand (CAN) 9/8 146 Salthammer (LOU), 31/8 114 Dueodde (ABO, CAN, PCP), 3/9 65 Dueodde (TET), 16/9 42 Salthammer (PJE), 21/9 45 Dueodde (HLL), 10/10 14 Levka (CAN), 11/10 65 Salthammer (OLJ, SEJ) og 12/10 56 Dueodde (PCP, SSN, OLJ).

Et indlandsobs som årets sidste fugle; 13/10 3 1K Udkæret (LOU).

Trækobs: 21/8 4 S Sorthat-Levka (PCP), 9/10 12 Hammeren (SSN), 12/10 4 V Hammeren (SEJ).

Total for 2003 1295 mod 1825 i 2000, 2943 i 2001 og 987 fugle i 2002.

Øvrige observatører: SBR, NÅK, JCH, ESA, HTØ, KRA, SSN.

KÆRLØBER: (Limicola falcinellus).

To observationer: 13/8 1 ad. Salthammer (LOU) og 1/9 1 Udkæret (SKN, VKN).

Ingen observationer 2002 mod max 5 i 2000 og 1 i 2001.

BRUSHANE: (*Philomachus pugnax*).

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	6	19	44	43	103	93	6	0	0

Forår: April - maj.

Alle obs af arten er fra Udkæret, der siden etableringen har tiltrukket mange vadere. De rastende brushaner tilhører de nordlige bestande. Der er ingen lokale ynglefugle. Ynglefuglene i det sydlige Skandinavien er allerede på plads i april.

Første fugle blev observeret 21/4 6 (VKN). En pæn rastforekomst 6/5 9 M + 5 F (LOU).

Sommer: Juni - august.

Forekomsten på de traditionelle rastlokaliteter Nexø Sydstrand til Bro Odde normal, hvor de returtrækkende adulte fugle dukker op fra 15/6.

Største obs i perioden: 22/6 12 Nexø Sydstrand (PCP) og 25/6 10 M Bro Odde (SEJ).

Udkæret har de eneste indlands observationer fra 11/6 2 ad. M (LOU).

Største obs. i perioden: 11/8 21 1K fugle, 19/8 17 1K fugle (LOU) og 30/8 13 (CAN).

Efterår:

I denne periode er det overvejende 1K fugle, der raster.

Udkæret har 1/9 **82** 1K (LOU), det er årets største rasttal og rekord her! Dagen efter er de fleste væk; 2/9 14 1K (LOU).

Sidste fugl ses 8/10 1 Nexø Sydstrand (SBR).

Øvrige meddelere: ASO, AMØ, PJE, BSC, OLJ, KRA, NÅK, JET, TET, SKN, HLL.

Total for 2003 314 mod 318 i 2000, 847 i 2001 og 236 i 2002.

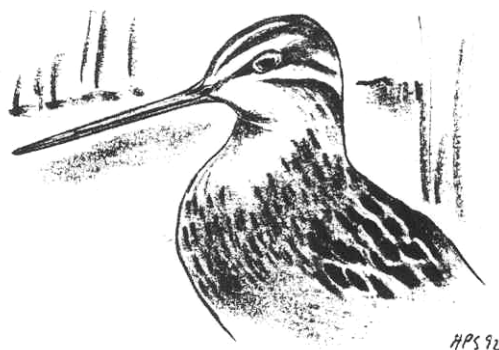
ENKELTBEEKKASIN: (*Lymnocyptes minimus*)

Året kunne ikke leve op til de to foregående år, og må betegnes som på det jævne med 12 fugle. Skyldes det mon at DOF's felttræf ikke afholdtes på øen? Bemærkelsesværdig nok kun iagttagelser fra månederne januar (5) og oktober (7).

Alle indberetninger nævnes, alle er rastende:

10/1 Grisby havn (i sivene): 3 (MTK), 25/1 Nexø Sydstrand: 1 (LOU), 25/1 Dueodde (ved Vandrehjemmet): 1 (LOU), 5/10 Dueodde: 3 (LOU), 10/10 Dueodde: 1 (SSN), 11/10 Dueodde (sumpområdet): 2 (SEJ) og 12/10 ved Baltic Sea Glass: 1 (LOU).

Årstopotaler 2000-2002: 5, 30 og 26.

DOBBELTBEEKKASIN: (Gallinago gallinago)

Månedsfordeling. Gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	3	96	9	4	4	104	27	13	0	0

Et fint år for arten med pæne rastforekomster i april og august måned, hvilket giver en årstotal på 260 fugle. Det højeste antal i en længere årrække.

Vinter. Ingen indberetninger.

Forår. Første 28/3 Nexø Sydstrand: 3 (NÅK). Ellers næsten udelukkende noteringer fra Ølene: 18/4 10 (SEJ), 21/4 11 (SEJ) og Udkæret: 13/4 12, 22/4 4 og 26/4 11 (alle LOU). Øvrige: 23/4 Holsmyrevejen, Poulsker (vandhul): 3 (JRH) og 27/4 Raghhammer (vandhul v/Tyskegård): 1 (JCH).

Ynglefugle. ”Syngende” fugle konstateret i Ølene med 2 og 6 (!) den 22/4 og 17/5 (CAN, Allan Prang) og Vallensgårdsmosen med et enkelt eksemplar 24/5 (LOU). Dette kunne måske antyde yngleforsøg af fra 2 til 4-5 par, hvilket er en lille fremgang i forhold til tidligere år.

Sommer/efterår. Atter i år ligger Udkæret suverænt på førstepladsen med hensyn til rastende fugle, og især fra august måned med følgende max-tal: 11/8 18 og 13/8 17 (begge LOU). Ellers iagttagelser fra 1 til 4 fugle fra Nexø Sydstrand, Bastemose, Salthammer, Ølene og Dueodde (8 indsendere).

Sidste indberetning 26/10 Årsdale: 3 (HTØ).

Årstotaler 2000-2002: 71, 192 og 197.

TREDÆKKER: (Gallinago media)

Ingen indberettet. Vi er ikke forvænt med arten herovre.

Årstotaler 2000-2002: 0, 0, og 1.

SKOVSNÆPPE: (Scolopax rusticola)

Månedsfordeling.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2	1	13	2	2	3	0	2	1	6	0	1

Et meget magert år for arten med kun i alt 33 indsendte observationer. Det laveste i mands minde. Er det virkelig et reelt billede af bestanden her på øen, eller er det bare et udslag af tilfældigheder f.eks. dårligt vejr, manglende registreringer, dårlig dækning eller lignende?

Vinter. Tre fugle var alt med første Tingsted 1/1 1 (CAN, ABO), dernæst Vaseå, Listed 31/1 1 (MTK) og endelig Røstad 26/2 (her begyndte elendigheden allerede): 1 død (ESA) (fuglen havde kun 4½ cm næb).

Forår - sommer (marts - august). Søjle 22 fugle indberettet og kun meldt "syngende" fra Ølene (3) og Boderne (1), d.v.s. **kun 4 territoriehævdende individer** set i forhold til foregående 3 års 40 til 60 fugle. En gigantisk tilbagegang.

Største rasttal var Stenløsevej, Olsker 28/3: 5 (BST). Ellers fortrinsvis iagttagelser af enkelte fugle fra ni lokaliteter (8 indsendere).

Efterår. Alle nævnes: Svinemose 8/9 1 (PJE), Åremyre 9/10 2 of. (SBR), Rønne Plantage 22/10 1 (LMR), Bastemose 23/10 3 (NÅK) og Galløkken 25/12 1 rst. (ESB). Det var alt.

Man må håbe, at resultatet var "en enlig svale" for denne så karakteristiske fugl i det bornholmske landskab.

Årstotaler 2000-2002: 116, 94 og 110.

STOR KOBBERSNEPPE: (*Limosa limosa*)

En forholdsvis sjælden gæst, der kun optræder med års mellemrum og kun med små tal. Derfor må 3 observationer – alle fra august måned – af 8 fugle betegnes som en pæn forekomst: Udkæret 8/8 1 rst. (CAN), Dueodde 24/8 4 rst. (PCP) og Udkæret 31/8 3 fou. (PCP).

Sidste obs. stammer fra 1998: 8 fugle Dueodde.

LILLE KOBBERSNEPPE: (*Limosa lapponica*)

Antalsmæssigt kunne arten lige snige sig op på et tocifret tal. Det blev til 11 fugle fra 4 lokaliteter, hvilket er absolut bundrekord i "nyere tid". Nu må trenden da snart vende, da vi nødtigt vil undvære denne smukke fugl som trækfugl.

Kun iagttaget i juli/august måned. Alle (!) nævnes (rastefugle): Raghhammer 12/7 1 (MKH), Salthammer 22/7 1 ad. (SEJ), 27/7 3 sdr. (OLJ), 18/8 1 (PJE), Snogebæk: 23/7 1 sdr. (OLJ), Udkæret 11/8, 12/8, 13/8 og 17/8: 1 ad. (kan evt. være samme individ) (LOU, PJE).

Vi håber på større forekomster fremover.

Årstotaler 2000-2002: 19, 151 og 53.

LILLE REGNSPOVE: (*Numenius phaeopus*)

Det blev et pænt år med fokus på trækkende fugle i april måned fra øens to traditionelle træksteder, Hammer Odde og Dueodde. Totalt 182 iagttagelser ligger i den bedre ende af skalaen.

Forår. Som ovenfor anført stod april stærkt i billedet med 160 indberetninger og især Hammer Odde kan fremhæves med pæne tal. Første var også fra denne lokalitet: 23/4 26 Ø, 24/4 62 Ø (TET, JET, EJE, OLJ). Endvidere 27/4 23 N (JET, SSN, OLJ). Dueodde 25/4 37 og 26/4 2 (begge SSN). Fra maj måned: Hasle Sydstrand 4/5 5 rst. (KRA) og Hammer Odde 6/5 2 indtrk./rst. (TET).

Sommer-efterår. Kunne ikke leve op til forårets tal. 15 trækkende fugle blev det til bl.a. Raghhammer 12/7 1 (MKH), Rønne Havn 13/7 3 SV (JCH) og årets sidste forekom allerede 10/8: 9 SV Snogebæk (OLJ). En lidt mat afslutning set i relation til de gode forårstal.

Årstotaler 2000-2002: 21, 85 og 93.

STOR REGNSPOVE: (Numenius arquata).

Månedsfordeling. Gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	1	284	0	9	2	20	3	0	0	0

Året blev et år under normalen med kun 319 registreringer. Især sommer/efterår var svagt repræsenteret med blot 34 fugle. I øvrigt meget få rastende iagttagelser.

Forår. Første var forholdsvis tidlig og pudsigt nok nøjagtig fra samme dato som forrige år 25/3: 1 Ø lystigt fløjtende Hammer Odde (OLJ). Ellers blev april måned topscorer (som sædvanligt) med 284 indberetninger af næsten udelukkende trækkende fugle. De 3 største trækdage (alle fra Hammer Odde): 21/4 46 (JCH), 22/4 48 Ø (OLJ) og 23/4 124 Ø (TET, EJE, OLJ). Bemærk det forholdsvis koncentrerede tidsinterval. Endvidere få trækobs. (4-6 fugle) fra Pyritsøen, Bagå (i den månelyse nat) og Rø (CAN, ESA). Eneste rastobs.: Raghhammer 27/4 7 (LOU).

Sommer-efterår. 34 noteringer er relativt få. Første returtræk lå forholdsvis normalt: Sandkås 14/6 5 SV (PCP). Ellers ringe "aktivitet" med bl.a. kun to indberetninger fra juli (Vestermarie og Ølene) og "magre" 20 fra august (Snogebæk (træk) og Udkæret (rast)). "Største" tal var fra Snogebæk 10/8 8 SV (OLJ). Dueodde stod for det hele i september: 18/9 1 V (TET, ESB), 21/9 1 S og sidste 30/9 1 S (begge HLL). Det må forhåbentlig blive bedre i de kommende år. Ingen vinteriagttagelse som i 2002.

Årstotaler 2000-2002: 499, 956 og 1317.

SORTKLIRE: (Tringa erythropus)

Månedsfordeling. Gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	6	6	25	3	46	10	1	0	0

Med 97 indberettede fugle er kurven igen på vej opad, hvad vi kun kan glæde os over. Det er Udkæret, der bidrager til den positive tendens. Fortsæt med det.

Forår. Som vanligt beskedne noteringer med seks fugle henholdsvis fra april og maj måned. Af de 6 indsendte iagttagelser stammer de 5 fra Udkæret (4 indsendere). Første var 21/4 3 (PJE, SNI, BNI). Ellers kun set kysten v/Lufthavnen 6/5: 3 ØSØ (LOU).

Sommer-efterår. Atter et år hvor Udkæret blev den fuldstændigt dominerende lokalitet med rastende fugle, og følgelig blev første tidlige iagttagelse også herfra 7/6: 5 fou. i sdr. (JMØ). Det kan vel ikke helt udelukkes, at det var efternølere på forårstræk! Endvidere kan nævnes fra samme sted: 11/6 4 sdr. (LOU), 7/8 3 fou. (TET), 12/8 11 ad. (største flok) (LOU), og endelig årets sidste 3/10 1 (LOU). Derudover iagttagelser af 1-6 fugle fra Olsker, Nexø Sydstrand (6 fugle i vdr.), Snogebæk, Bro Odde og grusgrav syd for Bavnehøj (7 indsendere).

Årstotaler 2000-2002: 57, 167 og 56.

RØDBEN: (Tringa totanus)

Månedsfordeling. Gengangere undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	13	8	2	2	26	4	3	0	0

Den nedadgående tendens fortsætter i år. Denne livlige vader blev kun registreret 58 gange, og det er det laveste antal i "nyere tid". Igen er det 2. halvårs fugle, der svigter. Hvad skyldes dette?

Forår. Blot 21 fugle med største "flok" på 3 individer fra Raghhammer 27/4 (JCH). Ellers kun 1-2 fugle fra bl.a. Hasle Sydstrand, Ølene, Udkæret, Salthammer og Nexø Sydstrand (10 indsendere). Det var såmænd alt.

Sommer-efterår. Én obs af 5 rastende fugle udgør største indberetning: Nexø Sydstrand 9/8 (ekskursion/LOU). To indberetninger af 3 fugle fra Hasle Sydstrand 20/8 (KRA) og Dueodde 31/8 (PCP). Lokalteter som Salthammer, Bro Odde og Udkæret figurerer med 1-2 fugle som maxtal. Det kan dårligt være mindre! Sidste iagttagelse for året: Salthammer 8/10 1 rst. (SBR)

Årstopotaler 2000-2002: 116, 241 og 89.

Islandsk Rødben (racen robusta).

En enkelt observation blev gjort på kysttællingen i januar måned N for Listed havn, hvor 1 fugl blev set fouragerende i tangen den 26/1 (OLJ).

HVIDKLIRE: (Tringa nebularia)

Månedsfordeling. Gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	37	22	6	55	88	21	1	0	0

Igen et år hvor arten var godt repræsenteret. Dog ikke helt med forrige års fornemme resultat. 230 fugle blev det til med de største tal fra juli/august måned, hvilket følger normen.

Forår. Første blev set 15/4 Ølene: 1 (SEJ). Lidt bemærkelsesværdigt blev april den bedste forårs måned (normalt er det maj), hvilket skyldes et par gode rastobs fra Ølene (SEJ): 18/4 6, 21/4 5 og Udkæret (LOU): 25/4 4 og 26/4 9. Endvidere Salthammer 25/4 5 (SSN). Største tal for maj: Udkæret 6/5 8 og samme dato Lufthavnen (kysten): 8 ØSØ (begge LOU).

Sommer-efterår. Allerede 7/6 sås første fugl i Udkæret: 1 fou. (JMØ) (forsinket forårsfugl?). Ellers vanen tro august måned, der topper. Største obs Nexø Sydstrand: 1+8/7 8, 14/8 6, 21/8 8 og 19/9 5 (alle NÅK), Udkæret 2/7 22, 24/7 5, 17/8 4, 25/8 12, 30/8 8 (LOU, PCP, PJE, CAN). I øvrigt iagttagelser fra Salthammer, Bro Odde, Ølene, Sorthat Strand, Hasle Sydstrand og Dueodde, hvor årets sidste fugl blev noteret 12/10: 1 rst. (8 indsendere).

Årstopotaler 2000-2002: 109, 336 og 296.

SVALEKLIRE: (Tringa ochropus)

Månedsfordeling. Gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	1	26	8	13	10	68	6	1	0	0

133 noteringer og uden vinterobs ligger på det jævne. Normalbilledet gentager sig med april og august (træk) som de bedste måneder.

Forår. Første Hammer Odde 25/3: 1 N (TET, OLJ) følger ”traditionerne”. Ellers ret spredte iagttagelser (1-6 fugle) fra flere lokaliteter: Poulsker, Slotslyngen, Rønne, Udkæret, Kobbe å, Grisby, Svinemose, Paradisbakkerne, Ankermys og Bastemose (12 indsendere). Største rastforekomst: Udkæret 10/5: 6 (Morten Brendstup-Hansen).

Ynglefugle. Ingen sikre forekomster indberettet. Dog foreligger iagttagelser af to mulige yngleforsøg med syngende/territoriehævdende fugle: 19/4 Paradisbakkerne v/Rokkestenen: 1 sy. (HTØ, HTM m.fl.) og 28/4 Bastemose: 1 sy. (LOU), hvilket optimistisk kan omskrives til 0-2 mulige ynglepar på øen.

Sommer-efterår. Ret normalt sås de første primo juni, nemlig Blåholtvej, Olsker 9/6: 2 rst. (BST). Efterfølgende ret beskedne forekomster med ingen større obs end 8 fugle. Største nævnes: Salthammer 7/7 3 (SEJ), Nexø Sydstrand 2/8 6 (JET), Udkæret 2/8 5, 7/8 6, 12/8 8 og 2/9 3 (JET, TET, LOU), Hundsemyre 18/8 4 (PJE). I øvrigt set Klemensker, Bodelyngsvejen, Sose Odde, Tofte, Pyritsøen med 1-2 fugle. Sidste Kaolinsøen Knudsker 1/10: 1 (SNI, BNI).

Årstotaler 2000-2002: 118, 197 og 193.

TINKSMED: (Tringa glareola)

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	13	56	70	237	802	63	0	0	0

Atter i år viste arten sig fra sin allerbedste side med hele 1241 fugle. Navnlige august måned i Udkæret skilte sig markant ud med flere store indberetninger.

Forår. Perioden var ret svagt repræsenteret med kun 69 indberetninger hovedsageligt fra Udkæret (84%) med største tal herfra: 27/4 7, 3/5 8 5/5 10 og 6/5 19 (PCP, JET, PJE, LOU). Første var dog Ølene 21/4: 2 rst. (SEJ). I øvrigt Torneværkets kaolingrav 5/5 4 rst. (JCH). Eneste trækobs Hammeren 5/5: 1 N (OLJ).

Sommer-efterår. Helt suverænt stod – som sædvanligt – lokaliteterne Nexø Sydstrand og især Udkæret i billedet. Som førnævnt var specielt august med ungfugle helt formidabel, hvilket kan indikere et godt yngleår for arten. Større forekomster Nexø Sydstrand: 28/7 23, 31/7 36, 2/8 70, 7/8 38, 14/8 60, 19/9 27 (SEJ, NÅK, JET, PCP), Udkæret: 18/6 23, 26/6 35, 3/7 52, 24/7 44, 2/8 63, 7/8 78, 11/8 92 (største enkeltforekomst), 17/8 24 (LOU, PCP, JET, TET, PJE). Desuden set på følgende lokaliteter med fra 1-30 fugle: Bro Odde, Salthammer (30 rst.), Snogebæk (22 SV i én flok), Ølene (16 rst.) og Hasle Sydstrand (7 indsendere). Sidste set 26/9 Nexø Sydstrand: 2 (NÅK). Årstotaler 2000-2002: 458, 814 og 894.

MUDDERKLIRE: (Actites hypoleucos)

Månedsfordeling. Gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	17	18	3	37	258	14	0	0	0

Året må betegnes som liggende under middel med kun 347 fugle. Ingen trækobservationer indsendt. **Forår.** Igen i år en forholdsvis tidlig iagttagelse: Udkæret 7/4: 1 (VKN, SKN, PCP). Normalt skal vi hen omkring den 19-20/4, før arten viser sig. Bemærkelsesværdigt for perioden ingen indsendte observationer fra Nexø Sydstrand. Ellers set 1-6 fugle fra Hammersø, Salene, Hammeren, Hasle Sydstrand, Salthammer, Knudsker, Raghhammer, Lufthavnen (kysten) og Sorthat Strand (10 indsendere).

Sommer-efterår. August måned topper (sædvanligt) med Nexø Sydstrand og Salthammer i front. Første ”sommerfugle” Pyritsøen 29/6: 3 rst. (CAN). Fra Nexø Sydstrand nævnes: 2+14/8 25 (JET, LOU, PCP). Fra Salthammer 9/8 13, 13/8 32 (LOU). Øvrige lokaliteter: Sose Odde 3/8 14, Rabekkens Kaolingrav 6/8 8, Sorthat Strand 6/8 7 (LOU, PCP, CAN). Som det fremgår, er arten tilsyneladende ikke så tiltrukket af Udkæret.

Sidste fugl viste sig på Hasle Sydstrand den 27/9: 1 fou. (KRA).

Årstotaler 2000-2002: 363, 654 og 497.

STENVENDER: (Arenaria interpres)

Sidste års bundskraber på 9 fugle fik heldigvis lov til at stå alene. 27 iagttagelser blev det til i år, hvilket må betegnes som tilfredsstillende.

Forår. 3 indberetninger var alt: Salthammer 27/4 2 (ASO, AMØ), 4/5 1 (OLJ) og Raghhammer 14/5 1 (MKH) = 4 fugle. Det var til at overse.

Sommer-efterår. Normal beskeden forekomst på 23 fugle med Salthammer og Dueodde ”i spidsen”. Salthammer 22/7 1 ad., 9/8 1 ad., 13/8 2 ad., 14/8 2 (SEJ, LOU, PCP). Dueodde: 31/8 5 fou. i opskyl, 3/9 1 1K, 4/9 1 1K, 6/9 4 rst., 12/9 2, og årets sidste 22/9 1 rst. (CAN, ABO, PCP, TET, JCH, PJE, HLL). Endelig Udkæret 5/9 1 (PJE) og Slusegård 13/9 2 1K (JCH).

Denne flotte spraglede vader ville vi gerne se lidt oftere herovre.

Årstotaler 2000-2002: 28, 22 og 9.

ODINSHANE: (Phalaropus lobatus)

Arten kunne lige akkurat nå at komme på tavlen, så året må betegnes som rigtigt dårligt.

”Alle” observationer nævnes: Udkæret 30/8: 1 fou (CAN). Det var desværre alt hvad der kunne fremtrylles om denne smukke fugl.

I øvrigt var samme lokalitet ene om repræsentationen sidste år (dog med 6 fugle).

Årstotaler 2000-2002: 1, 3 og 6.

MELLEMKJOVE: (Stercorarius pomarinus).

Første iagttagelse i to år og samtidig årtiets tredje forårsfugl: 27/4 1 trk. Ø Hammerodde (OLJ, TET, JET, SSN). Fuglen var af mellemformen.
Derimod mærkelig nok ingen fra efteråret.

ALMINDELIG KJOVE: (Stercorarius parasiticus).

Igen domineret af forårsobservationer. Manglen på registreringer i andet halvår gjorde årssummen til den laveste i fem år.

Forår:

Årets høst blev på 12 østtrækkende individer – alle set fra Hammeren. Første var 5/4, sidste var 28/4 og flest var 27/4 7. Oplysere: OLJ, TET, EJM, JET, SSN, JCH.
Antallet kan sammenlignes med 11, 9 og 9 eksemplarer fra de tre seneste sæsoner.

Efterår:

Blot tre stk.: 31/8 1 fou. + 25/9 1 trk. Dueodde og 9/10 1 Hammeren (PCP, HLL, SSN).

Sammenlagt bare 15 eks. mod 20, 62 og 60 fra perioden 00-02.

DVÆRGMÅGE: (Larus minutus).

Månedsfordeling, gengangere forsøgt frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2	0	0	1142	2	0	0	8	79	165	0	1

Det blev som i 2002 et imponerende forår. Det betød samtidig, at der igen var flere dværgmåger at se i første halvår end i andet.

Vinter-forår:

To vinterfugle: 3/1 1 2K + 25/1 1 ad. Salthammer (OLJ, LOU).

Hvor det i fjor var de fine rastforekomster, vi husker fra foråret, blev 2003 numerisk domineret af nogle få store trækdage.

Træk.

Mellem 12. og 28. april trak hele 919 forbi Hammeren. 24/4 **103** var rigtig mange, men bare tre dage senere sattes imidlertid ny bornholmsk rekord med **626** østtrækkende fugle fra kl. 5.55 til 10.30! Mellem disse to spændende dage var SSN på Dueodde hvor han 26/4 talte **111** trækkende dværgmåger. Øvrige oplysere: OLJ, LOU, TET, JET, JCH.

Sidste års træktotal på 114 eks. var faktisk tre gange flere end på gennemsnitsåret. Så var der endda ni gange flere i år med samlet set 1036 – helt uhørt!

Rast.

Rastende fugle var dog også til stede i bemærkelsesværdige antal: 27/4 24 Udkæret og dagen efter 55 ud for Nexø Roklub (LOU, ASO, AMØ). Også ved Nebbe Odde kunne i samme periode opleves

fouragerende dværgmåger: 28/4 8 (JCH). Lad os håbe, at den nye udvikling med mange rastende fugle i april fortsætter. Et forår, som ikke lige med det samme vil gå over i glemmebogen, afrundes af 6/5 2 Udkæret (LOU).

Sommer-vinter:

Første 22/8 3 Hasle Sydstrand (KRA).

Via Dueodde trak 25/8-10/10 109, kulminerende sidst i perioden samtidig med 9/10 85 Hammeren (HLL, SSN).

I øvrigt også 21/10 27 Årsdale, hvor den eneste fra december også kunne ses: 6/12 1 trk. (ASO, AMØ). I alt 227 trækkende var et ret pænt antal.

Af rastende kan nævnes 5/10 6 Dueodde og 25/10 7 Hammeren (LOU, OLJ).

Årssummen blev hele 1399 mod hhv. 115, 1022 og 622 fra de tre seneste år.

HÆTTEMÅGE: (Larus ridibundus).

1. halvår:

Vinterens største koncentrationer blev 25/1 225 Nexø Sydstrand, 26/1 160 Rønne Havn og 22/2 170 Hasle Sydstrand (LOU, TET, KRA).

Et sikkert forårstegn er den første hættemåge med fuldt anlagt hætte. I år var en 11/3 ved Sorthat Odde (CAN) den første. Trecifrede indberetninger af rastende fugle kom i foråret kun fra Nexø Sydstrand. Topnoteringen blev 24/3 220 (NÅK).

Selve trækket kom til at bestå af bare 58 fra Hammeren, men herudover 6/5 230 ud for kysten ved lufthavnen (TET, OLJ, JET, LOU).

Endelig et stort antal stationære tidligt på sommeren: 25/6 300 Bro Odde (SEJ). Der var heller ikke i 2003 tegn på ynglefugle.

2. halvår:

Fra sensommeren pænt store rastforekomster bl.a. 13/8 420 Salthammer (LOU). Disse vil typisk være fugle, som kommer hertil fra de øvrige østersølande for at fælde. Dette illustreres fint af en ringmærket fugl fra Kuopio i Finland aflæst af SBR ved Snogebæk.

Efterårstrækket har åbenbart været til at overse, for vi har slet ingen data modtaget. I løbet af september ebbede antallet på Bornholm lige så stille ud, og fra årets sidste måned blev højeste notering 19/12 69 Nexø Sydstrand (NÅK).

STORMMÅGE: (Larus canus).

Fra vinteren bør 25/1 235 Arnager nævnes (LCL, Jørn Otto Jensen).

Der var igen i år mange stormmåger at se midt på foråret: 22/3 5000 Baltic Sea Glass, 10/4 7000 Rutsker og dagen efter ligeledes 7000 nær Vestermarie (ESB, JCH). Derimod på intet tidspunkt over 250 fra Udkæret. Som vanligt under ti trækkende obset.

Yngel.

Grisby er efterhånden en velkendt lokalitet. I 2003 var her 12 besatte reder (ASO, AMØ). Desværre ingen tal fra de gamle stenbrud på Nordvestbornholm.

Et eneste trecifret tal kunne det blive til fra efteråret: 6/9 3500 på nypløjet mark ved Pedersker (PCP). I Udkæret op til 3/10 430 (LOU), og trækket forløb igen uden noteringer.

SILDEMÅGE: (Larus fuscus).

Via Hammeren trak 14/3 (årets første) til 5/5 i alt bare 9 fugle. Fra samme tidsrum 17/4 4 + 21/4 3 rastende samme sted (LOU, ABO, CAN).

Eneste konkrete om ynglefugle var en rede ved Krystalsøen og nok to par nær Mulekleven (LOU, ABO, CAN). Ved kystfugletællingen sidste år fire-fem par fra nordvestkysten – optællingen gentages 2004.

Efter Sct. Hans enkelte omstrejfende sildemåger bl.a. 29/6 1 Salthammer og 22/8 3 Hasle Sydstrand (OLJ, KRA), mens der fra september var hele 16 eksemplarer. Trefjerdedele dog på én iagttagelse: 11/9 12 rst. Dueodde (TET)! 23/9 2 Dueodde (HLL) blev i øvrigt årets sidste.

Ved aflæsning af ringmærkede sildemåger på Ertholmene viste det sig, at størstedelen hidrørte fra kolonien på Stora Karlsø ved Gotland.

SØLVMÅGE: (Larus argentatus).

1. halvår:

Vandfugletællingen gav et par store tal fra østkysten: 25/1 660 Nexø Sydstrand og 580 Salthammer (begge LOU). Fra selve foråret flest noteret 24/3 260 Nexø Sydstrand og 12/4 var der endnu 100 Hasle Sydstrand (NÅK, KRA).

Tællingen af ynglefugle på Hammeren og kystklipperne ved Slotslyngen sker som tidligere nævnt kun på lige årstal. Til gengæld kan det så berettes, at der yngede små 8000 på Ertholmene!

2. halvår:

I de første sommermåneder er der kun småflokke til stede rundt omkring. 9/8 143 Hasle Sydstrand (KRA) blev periodens første trecifrede notering. Rastforekomsterne toppede i oktober – dog uden firecifrede flokke. 5/10 850 Nexø Havn og 13/10 550 Nexø Sydstrand (SBR, NÅK) blev flest. Til slut enkelte fund af ”østersøslvmåger” – af nogen regnet for en selvstændig race (L. a. omissus). Disse set ved tre tilfælde på Hammeren og en gang ved Sorthat Strand (ABO, CAN).

MIDDELHAVSMÅGE: (Larus michahellis).

Det lykkedes at bestemme i alt seks af denne oversete måge: 25/1 1 Nexø Sydstrand, 8/3 2 Hasle Sydstrand, 11/6 1 Salthammer og 18+23/8 1 Hasle Sydstrand (LOU, KRA, SBR). Faktisk var halvdelen voksne, udfarvede fugle – en uventet stor andel.

KASPISK MÅGE: (Larus cachinnans).

To observatører fik ”plukket” kaspiske måger ud af de rastende flokke.

5/10 1 Listed, 6+9/10 5 Svaneke til Årsdale, 11/10 1 Sandvig Havn og 29/11 1 Salthammer (SBR, MKH). Alle besynderligt nok min. 3K-fugle.

Endvidere seks individer af racen ”steppemåge” (L. c. barabensis) fra årets to første måneder:

11/1 2 ad. + 1 juv. Rønne Havn, 25/1 1 juv. Nexø Sydstrand + 1 ad. Bro Odde samme dag og 11/2 1 juv. Sorthat Odde (LOU, DOF-ekskursion, CAN).

GRÅMÅGE: (*Larus hyperboreus*).

Atter et par gråmåge-obs fra Bornholm.

12+25/1 en eller muligvis to forskellige eksemplarer, bedømt som hhv. 2 og 3K fugle (ASO, AMØ, LOU). Årets første fire måneder er klart de mest givtige hvad angår gråmåger.

I 2002 2-3 individer mens der mellem 1997 og 2001 blot blev fundet et. Arten var tilsyneladende langt hyppigere på Bornholm for 10-20 år siden.

SVARTBAG: (*Larus marinus*).

Rigtig mange fra vintermånederne. Fra vandfugletællingen 25+26/1 i alt 244 hvoraf de 95 blev set ved Nexø Sydstrand (LOU).

Fra foråret få tocifrede registreringer, men i løbet af sommermånederne dukkede atter flere af de store måger op. Allerede 11/6 50 Salthammer (BSC). Hasle Sydstrand er en af vore bedste lokaliteter for store tal i efterårsmånederne. Antallet her kulminerede 7/9 med 165 rastende (KRA). Bemærk dog også 5/10 60 Nexø Havn og 7/10 50 Salthammer Odde (begge SBR).

RIDE: (*Rissa tridactyla*).

Det blev første gang i ni år, at der slet ikke blev iagttaget rider fra Bornholm. Faktisk havde Christiansø heller ingen.

I perioden 00-02 hhv. 1, 13 og 4 fugle set fra Bornholm.

ROVTERNE: (*Sterna caspia*).

Et hæderligt år med 16 eksemplarer.

Fire forårsfugle var også helt pænt. 29/4 1 Raghhammer og 6/5 3 ud for lufthavnen (begge LOU).

Allerede tilbage 6/7 2 fou. Sandkås og hertil 22/7 1 Nexø Sydstrand (KRA, SEJ). August er som regel den optimale måned for arten på Bornholm, og årets resterende ni fugle var da også herfra: 3/8 2 Sose Odde, 13/8 4 Salthammer, 20/8 2 Rønne og 31/8 1 Dueodde – alle trækkende (LOU, OLJ, ABO, CAN).

00-02: 13, 18 og 12. Fra 90'erne totalt 245.

SPLITTERNE: (*Sterna sandvicensis*).

Månedsfordeling, oplagte gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	18	0	17	17	50	53	6	0	0

Vi lå også i 2003 lidt under normalåret.

Forår:

Fra Hammeren 11 i tidsrummet 14-27/4 og fra Dueodde 25+26/4 7 trk. (OLJ, TET, JET, SSN) sammenfaldende med trækkulminationen for de to følgende arter. 18 i april var sådan set helt pænt, men da vi slet ingen fik fra maj blev forårstotalen moderat.

Sommer-efterår:

Sommeren var igen den bedste årstid, om end årets udbytte på 84 splitterner var noget magert. Fra Due- og Salthammer Odde sammenlagt 35 fra selve sommeren – med 5/7 10 som topnotering (BGE). Efteråret bød på 38 trækkende 3/9-1/10 fra samme lokaliteter (øvrige BSC, SEJ, OLJ, LOU, TET, HLL). De største tal kom dog fra Hasle Sydstrand med 30/8 14 og 18/9 17 rastende som flest (CAN, KRA). Årets sidste var 9/10 4 Hammeren (SSN).

Totalt 161 kan sammenlignes med de hhv. 166, 379 og 136 fra de tre seneste år.

FJORDTERNE: (Sterna hirundo).

1. halvår:

Set fra 20/4 1 Byåens munding (JCH).

Tallene domineres af trækket via Hammeren: 22-24/4 88 eks. (OLJ, TET, JET). 6/5 12 trækkende ud for lufthavnen (LOU) eneste fra maj, som dermed også skuffede, hvad fjordterner angår.

2. halvår:

Som i 2002 små tal.

Fra Hasle Sydstrand 20/8 11 rst. (KRA). Ingen anden lokalitet havde over tre eksemplarer. På Dueodde i alt 9 rst. + 3 trk. (PCP, TET, JCH, PJE, SEJ) inkl. årets sidste 13/9.

Totalt 101 mod 129, 438 og 71 fra 00-02.

HAVTERNE: (Sterna paradisaea).

Månedsfordeling, enkelte gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	2121	1	0	2	6	10	0	0	0

Syv ud at otte terner set på Bornholm i 2003 var havterner. Arten ER vores talrigeste terne, og blev i år hjulpet i sin dominans af en ny forårsrekord.

1. halvår:

Det store træk blev stort set afviklet på to dage: 23/4 **1380** og dagen efter 384 østtrækkende Hammeren! I 1999 havde vi 1532 på én dag, men da var forårstotalen ”kun” på 2015. Fra Hammeren skal lægges 22/4 61 + 25/4-5/5 174 til. Inden for samme periode 25+26/4 96 trækkende Dueodde. Oplysere: OLJ, TET, JET, EJM, SSN, JCH.

I øvrigt kan nævnes 20/4 1 Hasle Sydstrand – årets første – og 27/4 26 Salthammer (KRA, ASO, AMØ). I alt 15 gange flere end sidste år og som nævnt ny forårsrekord.

2. halvår:

Traditionelt en langt mere behersket forekomst på denne årstid. 18 fugle var dog under lavmålet. Eneste rastende 31/7 + 21/8 2 Nexø Sydstrand og 18/8 1 Hasle Sydstrand (NÅK, KRA). De resterende 13 trak 27/8-6/9 via Rønne, Hammeren og Dueodde (TET, JCH, OLJ).

FJORD-/HAVTERNE: (Sterna hirundo/paradisaea).

Afspejlede selvfølgelig tendensen for de nævnte arter. I.f.m. det store træk sidst i april således 113 ubestemte Hammeren (TET, OLJ, JET).
Desuden 3+4/9 9 Dueodde (TET).

DVÆRGTERNE: (Sterna albifrons).

Udmærket resultat med 19 eksemplarer.

Ternetrækket 23/4 via Hammeren trak hele 9 dværgterner med sig (TET, OLJ, EJM). Fra foråret endvidere 27/4 4 Salthammer + 5/5 1 Hvide Odde (ASO, AMØ, JCH).

Juniagttagelser er ikke helt almindelige, men i år 25/6 1 fiskende Dueodde (SEJ).

Endelig 7/7 2 Raghammer og 3/9 2 1K'ere Dueodde (MKH, TET).

Fra perioden 00-02 hhv. 22, 14 og 12.

LOMVIE: (Uria aalge).

Ingen gengangere.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	19	133	10	3	0	0	0	3	0	0

155 forårsobservationer og 3 fugle i efteråret er et normalt billede for lomvie.

1. halvår:

13/3 trak den første lomvie fra Hammeren (TET). Med undtagelse af to obsdage fra Dueodde, 25/4 4 trk. og 26/4 17 trk. (SSN), er resten af forårsiagttagelserne fra Hammeren. De bedste trækdage var: 3/4 7, 22/4 36, 23/4 51 og 24/4 9 (TET, OLJ, JET).

De 3 fugle fra juni måned drejer sig alle om olieramte fugle fra forliset af Fu Shan Hai. Lomvierne blev set ved Saltuna (FJE) og Listed (BSC). Billigt sluppet, må man sige. (TET, SSN, OLJ, EJE, JET, FJE, BSC, PCP, JCH, PKE)

2. halvår:

En enkelt obs fra Hammeren, 9/10 3 trk. (SSN).

158 iagttagelser mod 174 i 2002 og 188 i 2001.

ALK: (Alca torda).

Få gengangere frasorteret.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
1	0	91	159	24	2	0	0	1	0	0	0

Trækket koncentreret i marts/april med en typisk årsfordeling, dog med et lidt beskedent antal på 276.

En januar observation er ikke helt almindeligt. 15/1 1 trk. Hammeren (JCH).

Forår:

Alle observationer i mar./apr./maj stammer fra Hammeren. Her skal blot nævnes de bedste dage: 20/3 12 trk., 3/4 10 trk., 16/4 22 trk., 22/4 21 trk.+ 2 rst., 23/4 12 trk., 24/4 21 trk., 27/4 10 trk. (TET, OLJ, JCH, CAN, LOU, PCP, EJE, JET, SSN).

Ynglefugle:

En art, der hvert år går frem som Bornholmsk ynglefugl, herligt!

Selv om der ikke blev foretaget nogen kysttælling fra vandsiden, blev der alligevel set en del fra landsiden ved Mulekleven/Hammeren. 21/3 begyndte de første 5 par at lave kædedans (JCH)! 27/3 rastede der 22 (CAN), og 17/4 sås 28 i parringsadfærd som det højeste antal (PCP). Derfor må konklusionen være, at der har været omkring 14 par. Der er dog aldrig meldt nogen unger, men det skyldes nok, at ungen tre uger gammel bliver ført til havs af hannen, lige efter solnedgang.

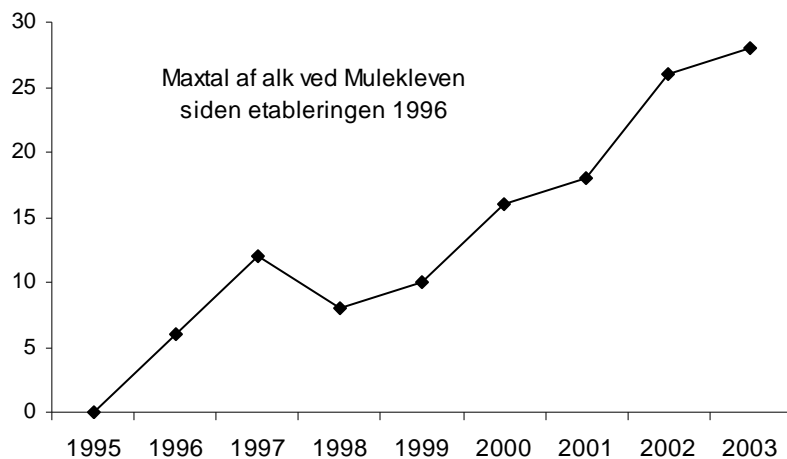
Bestanden på Græsholmen er tilsyneladende også i en stabil fremgang. I 2003 ynglede her 775 par (en vækst på 11% i.f.t. året før). Der går jo nok et par år, inden vi når et lignende antal her på øen.

To sommerobs.: 15/6 1 olieskadet Bro Odde (BSC) og 28/6 1 Jons Kapel (SNI, BNI).

Efterår:

26/9 1 trk.V Dueodde (HLL).

I alt 276 mod 303 i 2001 og 381 i 2002.

LOMVIE/ ALK: (Uria/Alca sp.).

Der var tvivl omkring bestemmelsen af 15 Lomvie/Alk obs.

25/1 3 trk. Bro Odde-Dueodde (LOU). Fra Hamneren: 13/3-24/4 10 trk. (TET, OLJ, EJE, JET).

Efterårsobs fra Dueodde: 23/9 1 trk. og 1/10 1 trk. (HLL).

TEJST: (Cepphus grylle).

Ingen gengangere.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
3	2	12	5	0	0	0	0	0	3	0	0

25 observationer er en klar bundskraber, hvor gennemsnittet ellers ligger på 70.

1. halvår:

Flere vinterobs fra havnene. 4/1 1 Rønne Havn/Nørrekås (LOU), 10/1 1 Rønne Havn/Fredensborg og 1 Rønne Havn/Nørrekås (JCH), 8/2 1 Gudhjem Havn (ASO, AMØ). Ved Randkløve Skår sås også 1 26/1 (ASO, AMØ).

Hamneren havde flest obs, i perioden 16/2-23/4 blev der set 16 fugle (CAN, TET, JCH, PCP, OLJ, EJE).

Dueodde havde også en forårsobs 25/4 2 trk. (SSN).

2. halvår:

Tre forskellige lokaliteter havde hver en trækkende Tejst: 2/10 Dueodde (HLL), 9/10 Hammeren (SSN) og 12/10 Svaneke Fyr (JSP).

25 Tejst mod 31, 125 og 64 de sidste 3 år.

ALKEFUGL SP. :

En enkelt ubestemmelig alkefugl. 23/9 1 trk. Dueodde (TET, HLL).

HULDUE: (Columba oenas).

Ingen gengangere.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	2	128	10	12	0	0	1	8	5	0	0

166 iagttagelser er i underkanten af normalen, det var oktobers skyld.

1. halvår:

De første 2 fugle set 22/2 trk. Hammeren (MST). Største trækobs fra Hammeren: 14/3 14, 18/3 33, 22/3 14, 24/3 19, 30/3 11. Hulduen er ikke så støjende som de andre duer, og overses derfor let. To sy. er hørt nær Ankermyr 13/4 og 17/5. 1 sy. Mølledalen/Slotslyngen 29/5. I Ringebakkerne er der min. 3-4 par (alle CAN).

Øvrige oplysere: FJE, PKE, TET, OLJ, JCH, CAN, PCP, MTK, LOU.

2. halvår:

Blot 14 iagttagelser. Oktober floppede.

2/8 + 22/9 1 Udkæret, i alt 9 trk. Dueodde og sidste obs 8/10 1 trk. Balka (LOU, TET, VKN, SKN, HLL, SBR).

I år 166 fugle sammenlignet med 325, 189 og 375 de sidste 3 år.

RINGDUE: (Columba palumbus).

Få gengangere frasorteret.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
76	33	6174	1777	343	59	60	345	197	3367	92	39

14.649 observationer sidste år var en klar forbedring af indrapporteringer, som kan tilskrives DOF-basens indtog. 2003 følger godt op på det med 12.562 iagttagelser. Vi skulle også gerne leve op til

punkttællingerne som det amt med den største tæthed af Ringdue.

1. halvår:

Største vinterforekomster er 1/1 22 Almindingen og 3/1 27 Nexø Sydstrand; er også set i Bastemose, Hasle Sydstrand og -Lystskov og Ølene.

Flokke over 100: 8/3 250 Snogebæk, fra Hammeren; 15/3 126 trk., 16/3 367 trk., 18/3 382 trk., 20/3 163 trk., 22/3 586 trk., 23/3 210, 24/3 **2880** trk., 25/3 430, 27/3 455, 12/4 645, 13/4 575 trk., 21/4 130 trk. Også 4/5 150 fou. Vestermarie.

2. halvår:

3 dage overskygger de andre. 9/10 200 Borresø, 11/10 100 Vellensby og 500 Kællingebyvejen og 15/10 **2400** trk. ind i tre flokke Allinge Havn.

Indsendere: CGJ, NÅK, KRA, FJE, PKE, JRH, TET, OLJ, JCH, VKN, SKN, PCP, MTK, EJE, SSN, RBC, LOU, HLL, SBR, SEJ, LMR.

TYRKERDUE: (Streptopelia decaocto).

Det var med bekymret mine på, at vi kun kunne notere et trækforsøg sidste år. I år kan vi undrende se til, at der nærmest har været en invasionsagtig tilstand!!

Der er meldt ikke mindre end 150 fugle! Så vi er godt på vej mod de reelle tal.

Topscoreren er 7/1 **80** ved BAF/Åkirkeby, hvor de spiste spildkorn, godt gået LOU!

I Tyrkerduens højborg, Åkirkeby er der også 28/9 talt 31 Klintebakken (KRA). Østerlars havde også 7/6 10 (HTØ). Er desuden noteret på Hammeren, Rønne, Hasle Lystskov, Knudsker og Dueodde (TET, OLJ, JET, JCH, CGJ, RBC, HLL, PCP, SNI, BNI).

TURTELDUE: (Streptopelia turtur).

To turtelduer blev set på Hammeren 16/5 (PKE). Sidste år blev der også set en i Årsdale.

GØG: (Coccyus canorus).

I år blev der ikke observeret så mange Gøge. 41 blev det til, sammenlignet med 53 sidste år. Den første kikkede 4/5 i Bastemose (HTM, HTØ, David & Daniel Nestved), og herefter hørtes 10/5 1 Ølene, 1 Udkæret, 12/5 1 Hasle Lystskov, 16/5 1 Svinemose, 24/5 3 Ringebakker, 29/5 3 Sloyslyngen, 11/6 1 Udmarksvej/Åkirkeby. Er desuden observeret 1 på Almegårds-øvelsesområdet, 1 Jagtvej/Nexø, 2 Østerlars og 1 Nexø Sydstrand. I Bastemose er der som eneste sted set en brun fase.

Juli er tom for gøge, idet hovedparten af de voksne fugle er trukket sydpå, derefter kommer ungfuglene i august-september. Der blev set 8 rst. fugle i sensommeren på lokaliteterne Udkæret, Lufthavnen, Dueodde og Sorthat Strand. Gøgen trækker om natten, og ses derfor sjældent sådan. Kun 1 tf. 6/5 Hammerodde (TET).

(25 indsendere).

SLØRUGLE: (Tyto alba).

Vinter - forår:

17/1 1 død Østermarie (LTR), 29/1 1 Åløse (AMØ, ASO), 31/1 1 fou. Aarsdale (AMØ, ASO), 21/2 1 of. Østermarie (AMØ, ASO), 25/2 1 of. Åker Plantage, 11/4 1 fou. Svaneke (ABO).

Ynglefugle:

Der er 4 sikre ynglefund: Bodilsker (2 kuld), Østermarie (2 kuld), Åker (1 kuld) og Rø (1 kuld). Kun Rø er ny lokalitet.

Desuden yderligere et sandsynligt ynglepar i Rø-området samt to mulige ynglepar omkring Ibsker. På en ynglelokalitet fra 2002 i Klemensker er der kun observeret én Slørugle (meddelt HTØ).

Efterår:

6/9 1 fou. Åkirkeby (LOU) og 12/11 1 Lynggårdsvej/Olsker (Steffen Olsen).

NATUGLE: (Strix aluco).

Årets hit!

En for Bornholm meget usædvanlig observation. 23/10 1 P-plads v. Bastemose på modsatte side af landevejen. Den kyndige ornitolog er blevet forhørt, og der er ingen tvivl omkring observationen (Lars Maltha Rasmussen). Desværre var han ikke klar over artens sjældenhed her, så observationen blev først meldt ud via DOFbasen, da han kom hjem. Der var ellers nok nogle hundrede lokale ornitologer, som her kunne have fået sig et nyt kryds på deres bornholmske artsliste. Eneste observationer af ”nyere” dato er fra 1983 hvor AMØ så en natugle indtrækkende til Hammeren 8/6. Fuglen nåede kun lige akkurat Bornholm og så meget udmattet ud. Seneste fund indtil da var en død fugl fra Stampen i 1962-63. Der går åbenbart en snes år imellem, at fuglen aflægges os besøg. Der arbejdes på at lave en lokal SU-liste, som denne observation burde forelægges, så den kan verificeres.

SKOVHORNUGLE: (Asio otus).

I år er der kun indrapporteret 35 individer mod 55 sidste år, som også var lavt. Er Skovhornuglen gået tilbage, eller er vi bare uheldige?

Vinter - forår:

3/1 1 rst. Snogebæk (OLJ). 6/1-17/2 op til 8 rst. Blykobbe Plantage (JCH). 17/2 + 18/3 1 fou. Svaneke Nordskov (MTK). 23/2-16/3 op til 5 rst. Sandkås (KRA, JCH, PCP). 16/3 1 Segen (VKN). 28/3 1 Nexø Sydstrand (NÅK), 7/4 1 sy. Bagå (CAN) og 16/5 1 Udkæret (PJE).

Ynglefugle:

Ligesom sidste år var der fire sikre ynglefund.

25/5 udflyjne unger Olsker (BST), 1/6 2 + 2 juv. Habbendam (BST), 3/7 2 juv. Almegårds-øvelsesområdet (TET), 13/7 2 + juv Rø Plantage (JCH).

Efterår:

En obs. står mutters alene. 19/9 1 Nexø Sydstrand (NÅK).

MOSEHORNUGLE: (Asio flammeus).

Der er kommet 13 observationer ind, sidste år var der 17.

Forår:

12/4 1 trk. Rønne (CAN), 21/4 1 rst. Hammeren (JCH), 23/4 1 + 24/4 2 trk. Hammerodde (TET), 26/4 1 rst. Udkæret (LOU), 27/4 1 rst. + 6/5 1 trk. Hammerodde (TET), 15/5 1 fou. Korshøje/Ibsker (HTØ) og 23/5 1 rst. Kæmpegård/Åkirkeby (HTØ). I alt ni fugle.

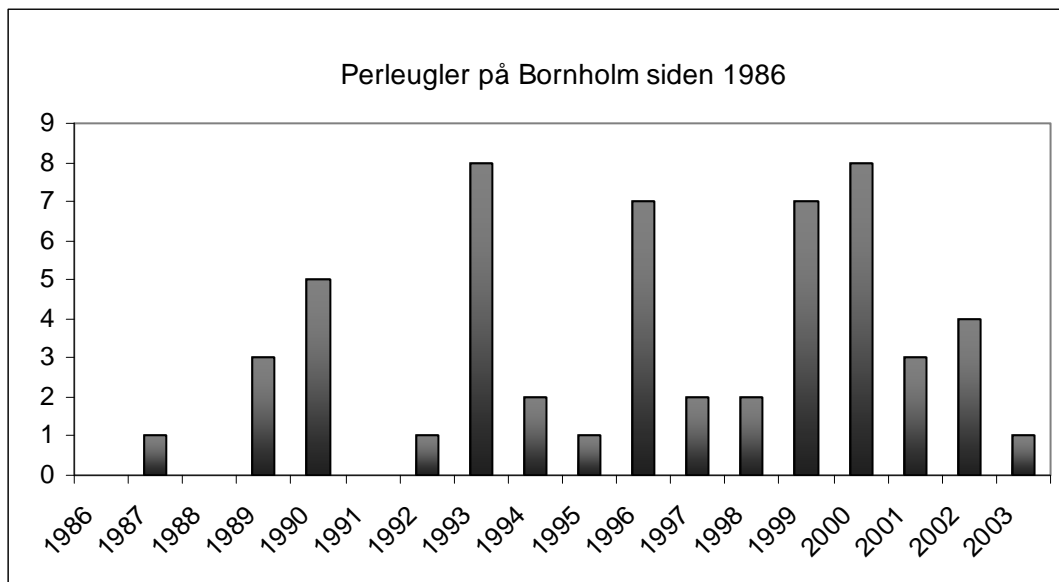
Efterår:

12/10 1 rst. Dueodde (SSN), 14/10 1 rst. Hammerodde (SEJ), 6/11 1 trk. Rønne (Erik Biering), 29/11 1 trk. Raghøje (MKH).

PERLEUGLE: (Aegolius funereus).

Perleuglekurven er for kraftig nedadgående de sidste to år.

En observation står helt alene. 15/3 1 set og efterfølgende hørt skrigende i Klemensker Plantage kl. 22.30 (HTM). Vi venter spændt på næste invasion!

NATRAVN: (Caprimulgus europaeus).

Tre eksemplarer var vel nærmest en gennemsnitsforekomst. Samtidig var der dog tale om de første i to år.

12/5 1 rst. Hammeren (KRA) var relativt tidlig. Siden hørte MST 7/6 en spillende fugl ”et sted i Pedersker”! Bestemt en spændende registrering. I 2004 er natravn en af de tre fokuserter i Caretakerprojektet. Det bliver interessant at se, om der dukker nogen stationære op i den forbindelse.

Til slut en efterårsfugl 6/9 Røstad (ESA).

00-02 hhv. 1, 7 og nul fugle på Bornholm.

MURSEJLER: (Apus apus).

Planmæssig ankomst med de tre første obs hhv. 5/5 Hammeren, 7/5 Bastemose og 8/5 Knudsker (OLJ, SKN, VKN, BNI, SNI). Førstedato 00-02 30/4, 10/5 og 6/5.

22/5 120 fou. lavt over Udkæret (LOU) var eneste større rastiagttagelse og fra Hammerodde blev under ti udtrækkende noteret.

Det blev ikke til flokke på over 50 i sommerperioden, og et lidet bemærkelsesværdigt år afsluttedes allerede 4/9 med 1 trk. Dueodde (TET). Sidstedato de tre seneste år: 29/9, 23/9 og 17/9.

ISFUGL: (Alcedo atthis).

Op mod otte eksemplarer var faktisk helt pænt, selv om de to seneste årstotaler har ligget på omkring en snes fugle.

1. halvår:

2/1 1 han ved Baggeå-udløbet (JMJ) var på plads allerede november 2002.

5/1 1 Ferskesø kunne være identisk med 14-28/1 1 Nexø Sydstrand/Nexø Havn (LOU, MST). Dog var der 25/1 2 ved Søbækkens udløb (LOU).

Hertil to forårsfugle: fra 20/3 1 Muleby Å og 27/4 1 Rabækkens Kaolinergrav (CAN, LOU). Fuglen fra Baggeå kunne nydes en lille måned frem. Det kan nu afsløres at Maiken Johansen 12/4 opdagede to nyudgravede redehuller i åbrinken. På dette tidspunkt var der flere gange iagttagelser af to fugle ved åen. Yngleforsøget blev desværre opgivet – sandsynligvis grundet meget lav vandstand. Fundet har ikke tidligere været offentliggjort. Et muligt ynglepar opholdt sig i samme område de to seneste ynglesæsoner.

2. halvår:

Kun set ved Pyritsøen (ved Baggeå) hvor en fugl kunne ses i hele november måned (CAN). Her mærkes det tydeligt, hvor stor indflydelse feltræffene havde på opstøvningen af isfugle i efteråret.

00-02 hhv. 11, 23 og 19 eks. Med ynglefugle alle tre år.

BLÆDER: (Merops apiaster).

25/5 1 trk. N over Årsdale kl. 18.15 (ASO, AMØ).

Arten optræder omtrent hvert andet år på Bornholm med sidste fund 22/5-2001 2 Hammeren.

HÆRFUGL: (*Upupa epops*).

Med 5-6 forskellige et udmærket år uden dog at være prangende.

Første var 23/4 en overflyvende nær Kanegårdsskoven i Rønne (Lis Jönsson).

27/4 kl. 7.20 så JCH en hærfugl fra Sdr. Landevej nær Limensgade på vej til en DOF-ekskursion.

På denne tur til Raghhammerterrænet endnu en (eller den samme?). Fugle blev genfundet dagen efter trods skydeøvelser (LOU).

Fra samme periode 28/4 1 Sdr. Lyngvej og 29/4 1 Havstensmyr ved Åker Plantage (HTM, LOU).

Endelig 8/5 1 rst. Bokul (Lars Borup).

Både 2000 og 2001 fire eks. mens der sidste år blot sås en.

VENDEHALS: (*Jynx torquilla*).

Atter et udmærket år med ni observationer af lige så mange individer.

Alle seks forårsagttagelser faldt inden for det forventede tidsinterval: 27/4 Arnager Røgeri, 29/4 Røstad, 30/4 såvel Nexø Sydstrand som Grisby, 6/5 Bokul og 15/5 Stenløsevej, Olsker (LOU, ESA, JRH, ASO, AMØ, Anders Søggaard, BST).

I andet halvår blev tre set følgende lokaliteter: 24/8 Dueodde, 25/8 Lufthavnen og 5/9 Hammeren (PCP, LOU, ESA).

I perioden 00-02 3, 9 og 12 eks.

SORTSPÆTTE: (Dryocopus martius).

Det ser desværre ud til, at den negative udvikling, vi har været vidne til, fortsætter med uformindsket styrke. Sidste år indrapporteredes således små 30 sortspætter fra 13 lokaliteter. Fra 2003 blot omkring 20 fugle på en halv snes lokaliteter.

Vinter:

Det blev meget symptomatisk første gang i rapportens nyere historie uden vinterfund – hverken i første eller andet halvår!

Forår-sommer:

Fuglens mest aktive periode.

De mest stabile fundsteder var Hammeren, Hasle Klinkerskov og Nexø Sydstrand (11 indsendere). Fra hele Almindingsområdet kun indsendt fra Bastemosen og Ølene. Endelig optrådte arten ved Ankermyr, Raghammer, Sejersgård og Snogebæk.

Konklusionen er, at der maksimalt var ni par i det indsendte materiale. For bare tre år siden iagttaget på tre gange så mange steder! Det er således ikke blevet mindre vigtigt, at rapportgruppen modtager alle observationer.

Sortspætten indvandrede til Bornholm i 60'erne, og antallet ynglepar steg i løbet af ti år til omkring 30-40 par. Her har bestanden ligget ret stabilt i flere årtier.

Efterår:

Absolut til at overse. 2/10 2 Almegård og 13/10 1 Rø Plantage (OLJ, ESA) var nemlig alt!

STOR FLAGSPÆTTE: (Dendrocopos major).

Et ganske normalt år for stor flagspætte uden tegn på invasion. Godt 50 indsendte fugle bekræfter dette.

1. halvår:

Hyppigst bemærkedes spætteerne i Ølene, hvor der bl.a. var 17/3 5 (JCH). Trods god geografisk fordeling på øen ingen rapporteret fra sydlandet.

Der blev ikke fundet nogen beboede redeguller, og noget kunne tyde på en ynglesæson under middel. Der var da også blot ti mulige par i det indsendte materiale.

2. halvår:

Op mod 30 eks. var pænt mange.

Dueodde dominerede med bl.a. 25/9-8/10 5 rst. og lige så mange på trækforsøg (LOU, HLL).

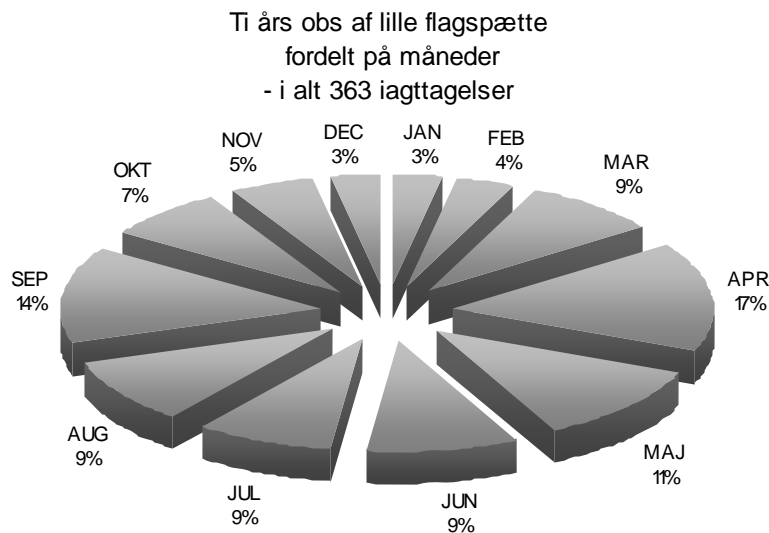
En anden notering af mere end to var 3/8 3 Svinemosen (PJE).

LILLE FLAGSPÆTTE: (Dendrocopos minor).

Månedsfordeling, gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	2	0	4	0	3	2	3	9	5	0	1

Med små 30 forskellige fugle et år på det jævne. Manglen på observationer i første halvår er selvfølgelig bekymrende, men ikke usædvanlig.

Vinter:

18/2 1 Rønne og 24/2 1 Bakkely ved Snogebæk (JCH, OLJ).

Sidstnævnte blev årets mest stabile lille flagspætte med en stribe iagttagelser de næste otte måneder.

Forår-sommer:

14 eks. er lige i underkanten. I 2001 hele 41 mens der i fjor sås 18 fugle.

To sikre og to sandsynlige ynglepar. 27/6 et par ved redehul i asketræ i Saltuna, og samtidig fik et par ved Røstad tre unger på vingerne (LTR, ESA). Bakkely og Baggeå lagde formentlig også træer til ynglende lille flagspætte i år (OLJ, CAN).

Fra perioden desuden registreret 16/4 Svaneke Nordskov, 17/4 Kobbeåen, 27/4 Raghammer, 12/6 Spellinge Mose og 26/8 Holkadalen – hvert sted med en fugl (MTK, HTØ, JCH, FJE).

Det var faktisk noget mere håndgribeligt end sædvanligt, hvad ynglefugle angår, så mon ikke der stadig gemmer sig op mod 30 par rundt omkring på Bornholm?

Efterår-vinter:

Fuglene dukkede op flere steder, hvor de ikke havde været iagttaget tidligere på året: Hammeren, Nexø Sydstrand, Olsker, Snorrebakken, Vestre Sømark og Årsdale (9 indsendere). Specielt i oktober synes de at have spredt sig uden for de faste territorier.

Eneste vinterfund 17/12 1 Stenløsevej (BST).

Sammenlagt 29 mod 27, ca. 55 og 34 i rapporterne fra 00-02

TOPLÆRKE: (*Galerida cristata*).

Vi må til at vænne os til, at toplærke igen er en særdeles sjælden gæst på vore kanter.

14/7 fandt SKN en rastende (på rasteplassen!) ved Årsdale. Vi skal tilbage til 1997 for at finde den seneste toplærke uden for Rønne.

I 2000 tre toplærker på Rønne Havn nær det område de ynglede på året før. Derimod ingen 2001 og fra sidste rapport bare 8/8 1.

HEDELÆRKE: (*Lullula arborea*).

Månedsfordeling, enkelte gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	42	19	2	0	0	0	1	2	0	0

Året vil bestemt blive husket for et sandsynligt ynglepar – træktallene var nemlig meget små.

Forår-sommer:

Der blev ikke set hedelærker før 12/3. Tidspunktet passede med den første forårsmildning i vores område. Fire dage senere årets største notering med 10 trk. Hammeren (TET, JCH). Førstedato 00-02: 10/3, 20/2 og 8/3.

Selve trækket beløb sig til sølle 52 i perioden 12/3 til 30/4 og var selvfølgelig primært fra Hammeren (TET, JCH, CAN, VKN, OLJ).

Eneste fund af mere end én rastende var 24/3 3 nær Baggeå (CAN).

Sæsonens klart mest positive oplevelse var som nævnt et sandsynligt ynglepar på Raghammer.

Første registrering herfra var 27/4 1 syng. (DOF-ekskursion), og en territoriehævdende fugl kunne høres indtil midt i maj (LOU, MKH).

Efterår:

Med blot 1+3/10 i alt 2 trækkende Dueodde (HLL) det dårligste resultat siden 1994.

Det er dog ikke ualmindeligt, at efterårstrækket går forbi Bornholm eller ikke giver anledning til mere end en håndfuld observationer. På et godt år – som 2001 – når vi et halvt hundrede, og det er karakteristisk, at der i andet halvår ofte er få men generelt større iagttagelser.

SANGLÆRKE: (*Alauda arvensis*).

Vinter:

Med det bidende kolde vejr i erindring kan det ikke undre, at der blot blev opdaget syv sanglærker i perioden. Eneste flertalsiagttagelse var 25/2 3 Røstad (ESA).

Forår-sommer:

Få dage inde i foråret kom mildt vejr til Europa – og sanglærkerne til Bornholm. Det gik virkelig hurtigt, da kulden først forsvandt, og fuglene må have stået på spring for at komme hjem. Der er masser af obs fra 8. marts og de næste to uger. Til disse hører 8/3 60 Skørrebro og 10/3 40 syng. langs Vellensbyvejen (FJE, PKE, OLJ). Fra Hammeren 212 trækkende fra marts plus yderligere 63

indtil 6/5 (11 indsendere). Årets største koncentration blev i øvrigt så sent som 6/4 160 rst. Årsdale efter snefald (ASO, AMØ).

Efterår-vinter:

Meget få rastede. 11/10 40 Sose (PCP) eneste flok på over ti. Sidste år på samme tidspunkt 2300 ved Grødby.

De første sanglærker med kurs sydpå var 21/9 12 Dueodde (PCP, HLL). Herfra siden 307 indtil 10/10 (HLL, SSN) og årets sidste rapporterede blev forbløffende nok 16/10 22 Hammeren (OLJ).

BJERGLÆRKE: (*Eremophila alpestris*).

Det kunne også mærkes her, at de mange aktive feltræffolk ikke var her til at opspore smårariteter. Kun PCP fandt bjerglærker: 22/11 1 rst. Rønne Havn vest for rensningsanlægget. Ret sent for arten på Bornholm. Flest ses efter gode lemmingår, hvor rovfuglene på fjeldet har haft rigeligt med byttedyr.

00-02 hhv. 0,2 og 2 eks.

DIGESVALE: (*Riparia riparia*).

Forår-sommer:

De første repræsentanter for alle tre svalearter dukkede op 15.-20. april, lige da det var slået om til ret pænt vejr med 12 til 14° C. De tidligste digesvaler var 17/4 3 Udkæret og 20/4 1 Snorrebakkesøen (LOU, BNI, SNI). Førstedato de tre seneste år 14., 9. og 19. april.

De meget små rasttal illustreres af, at 3/5 60 Udkæret (JET) blev højeste antal.

Yngel.

Desværre ingen optællinger fra hverken Vellensby eller Rønne Golfbane. I mangel herpå var de største kolonier at finde i Stubbeløkke- og Almeløkkebruddet samt Pyritsøen med hhv. 125, 100 og 60 besatte redehuller (PCP, CAN). Hertil godt 100 par på yderligere tre lokaliteter.

Sensommeren bød på årets største tal: 25/8-1/9 op til 250 Udkæret og 25/8 180 ud for lufthavnen (alle LOU).

Efterår:

19/9 25 Udkæret var sidste to cifrede notering.

3-28/9 (=årets sidste) 56 trk. Dueodde (TET, HLL) mod nul trækkende i 2002.

Sidstedato 00-02 var 8/10, 29/10 og 25/9 sidste år.

LANDSVALE: (*Hirundo rustica*).

Igen et år uden de store træktal hvor de hæderlige rasttal i sensommeren nok mere vil blive husket.

Forår-sommer:

Årets første svale var en landsvale 15/4 i Bastemosen (HTM, HTØ, CAN). Dagen efter to trækkende Hammeren (LOU, OLJ), og til sammenligning var tidligste de tre seneste år fremme hhv. 14/4, 21/4 og 31/3.

Træk.

Hammeren 16/4-15/5; apr. 42, maj 70 (LOU, OLJ, JET, TET, SSN, JCH).

Rast.

Ud over 1/5 250 Nexø Sydstrand (NÅK) måtte vi vente til sensommeren, før de større flokke kunne opleves. Som det efterhånden er velkendt, trækker moserne i og ved Almindingen masser af svaler til sig, når disse søger nattesæde. Allerede 17/7 900 Ølene (SEJ). 9/8 taltes 2000 blandede i Bastemose – hovedsagelig landsvaler (CAN). Fuglene satte sig i rørene kl. 21.05. I september atter mange i Ølene: 5/9 ca. 2000, og hertil bør 1200 samme dag ved Udkæret nævnes (ASH, LOU). Kort efter forsvandt fuglene og 7/9 150 Ølene (LOU) var årets sidste trecifrede notering.

Efterår:

Træk.

Dueodde: aug. 0, sep. 3919 (3/9 870), okt. 683 (8 indsendere).

Totalt for Bornholm 4986 hvilket lige som forårstallet er ret få om end flere end i fjor.

Året rundedes tidligt af for landsvalernes vedkommende: 19/10 4 Hasle Sydstrand og 21/10 1 Helligpeder (KRA, LMR). De tre foregående år blev sidste iagttagelse gjort hhv. 10/12, 2/11 og 30/10.

BYSVALE: (*Delichon urbica*).

Med 20/4 1 både Snorrebakkesøen og Ølene (BNI, SNI, JGE) indledtes sæsonen for bysvalerne. De tre seneste år har første eksemplar vist sig 18., 25. og 18. april.

Det vanligt sparsomme forårstræk udgjordes af bare ni udtrækkende fra Hammerodde 24-27/4 (TET, OLJ, JET, SSN).

Så var der heldigvis langt flere rastende. 7/5 så SKN og VKN hele 1000 svaler gå til overnatning i Bastemose. En stor del af disse var bysvaler, og det er et rigtig højt antal årstiden taget i betragtning. 15/5 150 Grisby (ASO, AMØ) var eneste anden over 20.

Af totalt 266 sydtrækkende fra andet halvår stammede 85% fra en enkelt dag: 3/9 228 Dueodde (HLL). Sidste herfra – identisk med årets sidste – var allerede 28/9 2 (HLL).

Endelig bør 1/9 70 fou. over Østre Anlæg i Rønne nævnes (PCP).

STORPIBER: (*Anthus richardi*).

Bornholm gæstedes kortvarigt af en storpiber i oktober: 8/10 1 trk. Dueodde (OLJ, SSN, EJM).

Denne sibiriske art overvintrer i området omkring Indien. Vores tre seneste fund var 5/10 1993 Galløkken, 23/4 1998 Hammeren og i.f.m. felttræffet 17/10 2001 Dueodde.

T.o.m. 1990 var der totalt 133 fund fra hele landet.

MARKPIBER: (*Anthus campestris*).

Der var ingen iagttagelser af markpiber 2003. I de fire seneste år er det ellers lykkedes at finde arten på Bornholm med 6-7 fugle som resultat.

SKOVPIBER: (Anthus trivialis).

Modsat 2002 blev andet halvår dominerende rent numerisk.

Forår-sommer:

Som sædvanlig meget præcis ankomst: 14/4 1 syng. Årsdale, 15/4 1 trk. Hammershus og dagen efter 3 trk. Hammeren (SEJ, LOU). Førstedato 00-02: 14., 17. og 18. april. Tidspunktet for ankomsten svinger meget lidt uanset aprilvejret.

Trækket kulminerede omkring månedsskiftet april/maj:

Hammeren; apr. 237, maj 115 (LOU, OLJ, TET, SSN, JCH). Pænt apriltal, men skuffende få fra maj.

Rast.

To ret store registreringer: 29/4 25 Bagå og 6/5 55 ved lufthavnen (ABO, CAN, JMJ, LOU).

Yngel.

Ud over det sædvanlige par ved Bastemosen er der kun indkommet oplysninger om to sandsynlige par.

Efterår:

11/8 5 Udkæret (LOU) var første tegn på, at efterårstrækket var startet.

Træk. Totalt 560 var hæderligt.

Dueodde 3/9-3/10 i alt 517 (6+9/9 281)(TET, OLJ, JCH, ESB, HLL).

Rast.

Antallet her svinger meget. I 2003 forholdsvis lavt, da 17/8 12 Hammeren og 28/8 + 1/9 10 Udkæret (CAN, LOU) var samtlige to cifrede. Sidste blev 12/10 1 Baltic Sea Glass (LOU).

ENGPİBER: (Anthus pratensis).

Det blev som i både 2000 og 2001 et fint efterår for arten.

Vinter:

Kulden taget i betragtning var en sum på 18 helt pænt.

Klart flest 16/2 10 i opskyl Hammeren (CAN).

Forår-sommer:

Træk.

Hammeren 15/3-6/5 blot 99 (OLJ, TET, PCP, JCH, JET).

Et stort rasttal udgjordes af 27/4 **130** Raghhammer (JCH). Fra samme kategori 25/4 100 Udkæret (SSN).

Yngel.

Sangterritorier rapporteret fra Dueodde (min. 4), Balka, Slotslyngen og Ugleenge. 14/5 50

Raghhammer (MKH) bestod sandsynligvis i stor udstrækning af lokale ynglefugle, men vi savner fortsat deciderede optællinger herfra. Øvrige oplysere: CAN, BSC, SEJ, JCH, ABO.

Efterår-vinter:

Træk. For tredje år ud af fire på den pæne side af de tusind med totalt 1094 – mod omkring en tredjedel af dette 2002.

Dueodde 3/9-11/11; sep. 963 (18/9 202), okt. 105, nov. 11 (TET, JCH, ESB, HLL).

Modsat tidligere år med høje efterårstræktal var der i år tale om mange dage med moderate antal i stedet for nogle få dage med kæmpetal.

Rast.

Der var en helt klar tendens til mange flere rastende, i.f.m. at det egentlige træk ebbede ud. Dette illustreres af f.eks. 6/10 70 Udkæret og 14/10 80 Røstad (LOU, ESA).

Fra selve julemåneden et enkelt flertalsfund: 31/12 6 Slotslyngen (CAN).

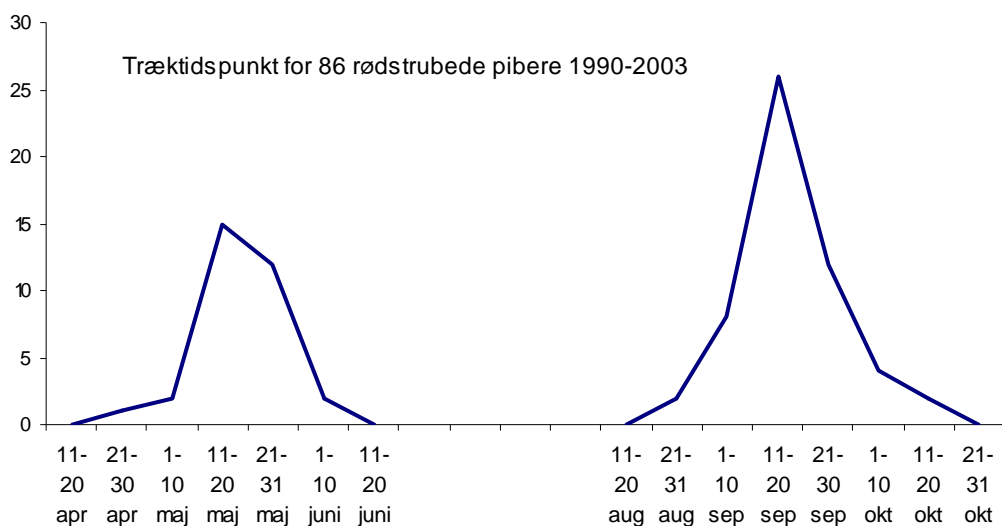
RØDSTRUBET PIBER: (*Anthus cervinus*).

Med seks eksemplarer blev 2003 årtiets næstbedste år for arten. Som i fjor en af de overraskende forårsiagttagelser: 6/5 1 of. kysten ved lufthavnen (LOU).

Tre dage midt i september gav anledning til følgende: 11/9 1 trk. Dueodde, 12/9 2 Røstad og 13/9 1 rst. Galløkken (TET, ESA, LOU). Endelig 1/10 1 trk. Dueodde (HLL).

Arten yngler i Rusland og Nordskandinavien og har sit vinterkvarter lige syd for Sahara.

00-02 indsendt respektivt 5, 12 og 4.

SKÆRPIBER: (*Anthus littoralis*).

Med blot tolv fugle den laveste årssum siden 1990. I 90'erne gennemsnitligt 27 pr. år og de tre senste år hhv. 47, 47 og 48.

Vinter-forår:

4+11/1 1 Rønne Havn (LOU, DOF-ekskursion) eneste rigtige vinterobservation i år.

24/3 1 Hammerodde og 29/3 1 Nørrekås (TET, JCH) udgjorde resten af halvårets data.

Efterår:

Første 13/9 1 Galløkken (LOU). Herefter 3/10 2 Rønne vesthavn, 4/10 1 Salthammer og 12/10 1 Salene (JCH, HTØ, ESA). Slutteligt en isoleret iagttagelse 2/11 4 rst. Salthammer (Erik Biering).

GUL VIPSTJERT: (Motacilla flava).

Månedsfordeling, gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	7	64	2	0	87	205	0	0	0

Forår-sommer:

22/4 1 såvel Døndalen som Udkæret (CAN, LOU) var planmæssig første ankomst. Dertil fem fra månedens sidste dage, mens de tidligste viste sig hhv. 21., 29. og 20. april i perioden 2000 til 2002.

Træk.

Eneste rapporterede var 17/5 4 Hammeren (SEJ) – det er vist det laveste antal i nyere tid! Det er dog ikke helt uhørt, at forårstrækket over Bornholm slår fejl. For fire år siden blot fem fugle mens der 1997 slet ingen blev set fra Hammeren. Dengang havde vi dog en trofast observatør på Bokul i form af Hans Peter Stange. Til sammenligning i øvrigt 477 udtrækkende gule vip'er 2002 – men det var også et rekordår.

Rast.

Her kunne året med lethed overgå antallet i fjor. Klart flest 6/5 40 på kyststrækningen ved lufthavnen (LOU) og i alt var der ni obs. fra syv lokaliteter i maj.

En iagttagelse af to fugle på Hammeren 14/6 (RBC) var rigtig interessant. Området minder dog ikke alt for meget om den traditionelle ynglebiotop, som er strandenge. Den lave vegetation, som findes flere steder, og tilstedeværelsen af får kunne dog opfylde fuglenes krav. De blev desværre ikke genfundet.

Efterår:

Den sydgående bølge indledtes af 4/8 3 Udkæret (LOU) og kulminerede i månedsskiftet aug/sep. Fra netop Udkæret totalt set omkring 175 indtil 7/6 (=sidste rastende)(LOU, CAN). 70% af disse dog på én dag: 1/9 **125**. Det var identisk med det største tal i næsten ti år. Nævnes bør ligeledes 25/8 20 rst. + 15 trk. Stampen til Hulsemyre Odde (LOU).

Træk.

Dueodde fra 24/8 til 30/9 (som var årets sidste) i alt 55 (PCP, TET, JCH, HLL). Hertil desuden 30/8 9 Bagå og 17/9 3 Svaneke Fyr (CAN, JET). Sammenlagt 67 trækkende udgjorde et middelstort antal.

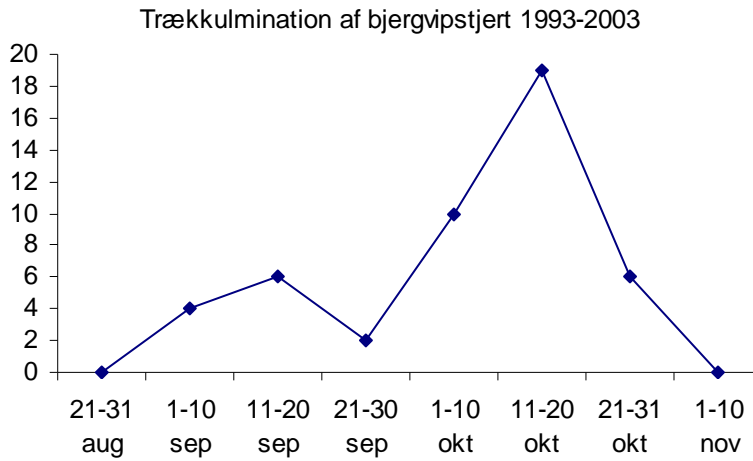
Der var få obs. af racebestemte nordlige gule vipstjerter (M. f. thunbergi). Nævnes kan dog 11/5 6 Bastemosen (SKN, VKN).

BJERGVIPSTJERT: (Motacilla cinerea).

Sammenlagt seks eksemplarer repræsenterer en indrapportering over gennemsnittet, om end det blegner i forhold til de 31, som gæstede Bornholm sidste år. 25 af disse kunne dog tilskrives de mange felttræf-ornitologer.

En forårsfugl var 25/3 1 Hammerodde (OLJ).

De resterende i løbet af ti oktoberdage: 6/10 2 Svaneke Fyr + Frenne Odde, 9/10 1 Hammeren, 13/10 1 Rø Plantage og 16/10 1 Listed (SBR, SSN, ESA, SEJ).

HVID VIPSTJERT: (*Motacilla alba*).

Få rastende fugle blev kompenseret af et fint efterårstræk.

Vinter-sommer:

Sandsynligvis to forskellige fugle fra vinteren: 3+4/1 1 Nexø Havn og 5-27/1 1 Salthammer (OLJ, ASO, AMØ, LOU). I hvert fald sidstnævnte vel identisk med en fugl på samme sted fra december 2002.

Førte forårsbebudere blev 16/3 1 Nexø Sydstrand samt 18/3 2 Hammeren og 2 Poulsker (CAN, JRH). Tidspunktet er forventeligt, og fuglene lod sig åbenbart ikke påvirke af martsvejrets lunefuldhed.

Træk. Et moderat antal.

Hammeren: mar. 5, apr. 428 (14/4 250), maj 30 (CAN, JCH, TET, OLJ, PCP, JET).

Rast.

Ret få med 27/4 30 Raghø Hammer (LOU) som største notering. Dog skal det siges, at mange af de 250 fra Hammeren 14/4 sås fouragerende, inden de trak nordpå (OLJ) – et overordentligt højt antal for årstiden. Et pænt stort tal fra sommeren var 30/7 55 juv. ved Pyritsøen, mens der ved Udkæret var op til 25 i august (CAN, LOU).

Efterår:

En fin periode indledtes af 3/9 209 trk. Dueodde (TET). Herfra blev talt hele 7849 fra obs-klitten indtil 29/10. Alene 9+11/9 3663 (TET). Øvrige oplysere: JCH, OLJ, HLL, PCP, SPS, SSN. Til sammenligning 3829 og 1374 de to seneste år, mens vi i 2000 kom op på 20.000 eks.!

Rasttallene var til gengæld små. Slet ingen trecifrede flokke iagttaget, så 24/9 45 Udkæret (LOU) blev faktisk flest. Frost og kulde i oktober må have fordrevet så godt som alle for 31/10 1 Levka (CAN) blev sæsonens sidste.

SILKEHALE: (*Bombycilla garrulus*).

Månedsfordeling, oplagte gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
1947	77	3	10	18	0	0	0	0	705	1700	228

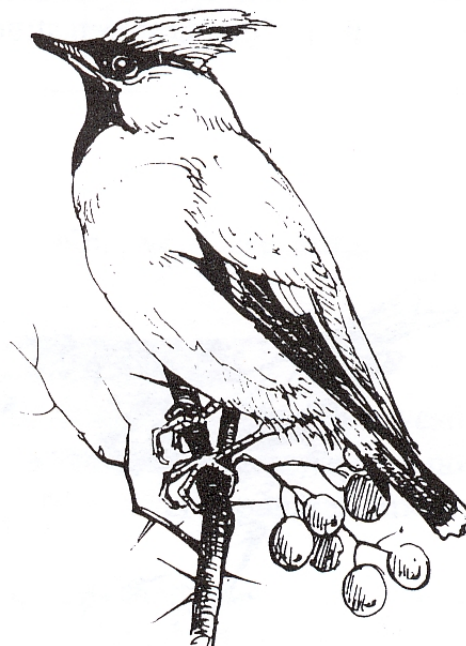
Et år præget af to middelstore invasioner.

1. halvår:

December sidste år bød på flokke på indtil 65 eksemplarer. I årets første dage blev det imidlertid meget koldt i Nordskandinavien, og få dage efter rullede et kuldetræk ind over øen. Største flok var 5/1 3-400 fugle ved Store Torv i Rønne (Steen Mortensen). CGJ lavede en samlet optælling i hele byen samme dag. Han konstaterede omkring 1500 fugle!

Resten af Bornholm blev ikke berørt i nær samme grad. Både fra Nexø og Svaneke dog flokke på 35 i årets første måned (ASO, AMØ, MTK).

Lang størstedelen af silkehalerne forsvandt blot ti dage inde i året, og 15/2 25 på kystvejen (JCH) blev sidste tocifrede tal fra Rønne. Herefter var et sparsomt returtræk, hvad der resterede i første halvår. Fra Hammeren i alt syv stk. (TET, OLJ, JET), mens 5/5 5 Rønne (TET) rundede en interessant periode af. Langt størstedelen af invasionsfuglene går tabt for ynglepopulationen nordpå, da arten stort set ikke ejer trækinstinkt. Fuglene bevæger sig kun sydpå i forbindelse med fødemangel eller stærk kulde i yngleområdet.

2. halvår:

Fem måneder efter de sidste silkehaler forsvandt nordpå, dukkede de første af efterårets fugle op: 9/10 13 Onsbæk (CAN). To uger senere en bølge som bl.a. gav anledning til 26/10 230 Årsdale (ASO, AMØ). Denne gang var fuglene langt bedre geografisk fordelt over øen. Her kan nævnes 31/10 80 + 15/11 100 Åkirkeby, 5/11 70 Gudhjem og 75 Nexø, 6/11 100 Nørremark samt 7/11 130 Hasle Klinker (HTØ, PJE, FJE, JRH, CAN). Største registrering fra Rønne blev i denne omgang 8/11 250 Snellemark (ABO).

Atter trak de fleste fugle væk i løbet af en måneds tid, og i december blev 30/12 25 Rønne Havn (PCP) største stationære flok.

Totalt omkring 4688 mens de tre foregående rapporter kan berette om hhv. 9800, 6246 og 891 eks.

VANDSTÆR: (Cinclus cinclus).

Niveauet på Bornholm har øjensynligt stabiliseret sig på lidt under ti fugle om året.

1. halvår:

Fem vandløb kunne byde på vandstære: Døndaleå, Gyldenså (16/1 2), Kelseå, Kobbå (6/3 2) og Læsåen. Det gav min. syv eksemplarer med sidste observation 12/3 1 Gyldenså. Oplysere: ASO, AMØ, HTM, Preben Christensen, Tove Holm, MTK, HTØ, Jørn Lennart Larsen, LOU.

December 2002 havde blot en fugl - i Kobbåen - så det kan godt være, den megen kulde i årets to første måneder har hjulpet lidt på årssummen.

2. halvår:

Meget overskueligt: 8/11 1 Bobbeå og 19/11 1 Blykobbeå ved Haslevej (ESA, TMA). Begge årets to sidste måneder var da også relativt lune.

Årtiets tre første år gav hhv. 3, 7 og 7 vandstære, mens øens vandløb i slutningen af 90'erne regelmæssigt husede omkring en snes fugle pr. år.

GÆRDESMUTTE: (Troglodytes troglodytes).

Glædeligt med hele 16 indsendere. Der er ingen tvivl om, at DOFbasen vil give os flere småobs af almindeligt forekommende arter som gærdesmutte – og dermed et bedre indblik i deres status.

Det blev atter et år uden større vinterfund. 3/1 3 Vaseåen ved Listed (MTK) var nemlig flest.

Det blev også kun til et ”minifald” midt i træktiden bestående af 21/4 10 Hammeren (JCH).

Også i yngleområderne var der længere mellem fuglene end normalt. Noget kunne med andre ord tyde på, at den kolde slutning på vinteren har toldet en del på bestanden. Største antal fra forsommeren var 24/5 10 Ringebakkerne, 29/5 9 Slotslyngen og 17/6 10 Gudhjem-Helligdommen (alle CAN).

Heller ikke oktober gav nær det antal, vi er vant til. 9/10 10 Hammeren (SSN) blev nemlig eneste fund af mere end en håndfuld.

JERNSPURV: (Prunella modularis).

Vinter:

Blot denne: 3/1 1 Nexø Lystskov (OLJ).

Forår-sommer:

Midt i marts dukkede de første trækfugle op fra vinterkvarteret i Vesteuropa: 12/3 1 syng.

Snogebæk og 18/3 2 syng. Ølene (JRH, CAN). Selv om trækket blev sparsomt med kun 17 eks.

(alle JCH), var der mange rastende. Blandt disse 21/4 25 Hammeren og 27/4 10 Raghhammer (JCH, LOU).

Yngel.

Som de sidste par år godt tyve par indrappoteret.

Slotslyngen og Ringebakkerne stod for halvdelen af disse (CAN). Bestandstætheden afgøres i meget høj grad af, hvor meget undervegetation og krat den enkelte lokalitet kan tilbyde.

Jernspurvenes parforhold er i øvrigt usædvanligt, ved at både hunner og hanner kan have flere mager.

Efterår-vinter:

Overraskende få. 21/9 5 Ringebakkerne og 7/10 7 Klintebakken (LOU, SBR) eneste iagttagelse af mere end to.

Som i første halvår en enkelt overvintrende. Fra 10/12 og året ud en Glentevangen i Rønne (BNI, SNI).

RØDHALS: (*Erithacus rubecula*).

Et middelår med kun en trecifret indberetning.

1. halvår:

Syv fugle fra årets to første måneder var ret normalt.

Rasttallet toppede også i 2003 fra midt april og et par uger frem. Specielt 21/4 100 Hammeren bør fremhæves, om end 27/4 40 Raghøne også var pænt mange (JCH, DOF-ekskursion).

Flest syngende rødhalse var at finde 17/4 med 12 Slotslyngen (CAN). Disse behøver dog ikke alle være lokale, da fuglene jo etablerer territorier såvel sommer, vinter som under trækket.

2. halvår:

Efteråret bød ikke på større tal. Fra en uge inde i september kunne en mærkbar tilgang udefra dog spores, og der taltes f.eks.

13/9 30 Galløkken og 9/10 40 Hammeren (LOU, SSN).

Fra julemåneden tre fugle i Rønne-området.

NATTERGAL: (*Luscinia luscinia*).

Heller ikke i 2003 aprilfugle. Første blev nemlig 5/5 1 Rø og dagen efter syngende fugle både Hammerodde og Nexø (ESA, TET, HTM). Tidligste 00-02: 28/4, 30/4 og 6/5.

De næste fem dage ankom arten til yderligere otte lokaliteter.

Antallet af syngende var højt – i alt 130 fra det meste af øen.

Imidlertid kunne tallet have været langt højere, hvis flere havde orket at optælle syngende nattergale under deres ture i.f.m.

operation natlyt. Faktisk var PCP den eneste, som indtastede sine data. I hans tælleområde ved Vestermarie og Myreby sad 30

syng. eks. Hertil kan nævnes 7/6 24 syng. Kurehøj til Svaneke på en morgentur og 24/5 15 Vallensgårdsmosen (CAN, LOU). Jeg vil tro, der yngler rundt regnet 1000 par på Bornholm.

Blot tre individer registreret i juli og to i august med 28/8 1

Bastemosen (CAN) som sidste – og samtidig årtiets seneste.

SYDLIG NATTERGAL: (*Luscinia megarhynchos*).

To spændende fund.

23/5 1 hørt syng. fra Ølenes nordlige fugletårn (PKE, Birgitta Eriksson) og 9/6 1 Ravnsgård ved Åkirkeby (SBR). Sidstnævnte selvfølgelig specielt interessant grundet datoen. Fuglen blev hørt i over fem minutter på under 100 meters afstand, og der skulle som SBR skriver ikke være risiko for en "mischsänger".

Der er stadig kun ét bornholmsk fund godkendt af sjældenhedsudvalget (1/4 1988 på Hammeren). Især meget tidlige nattergale bør man være på vagt over for, men som det ses, kan der altså også gemme sig overraskelser senere på året.

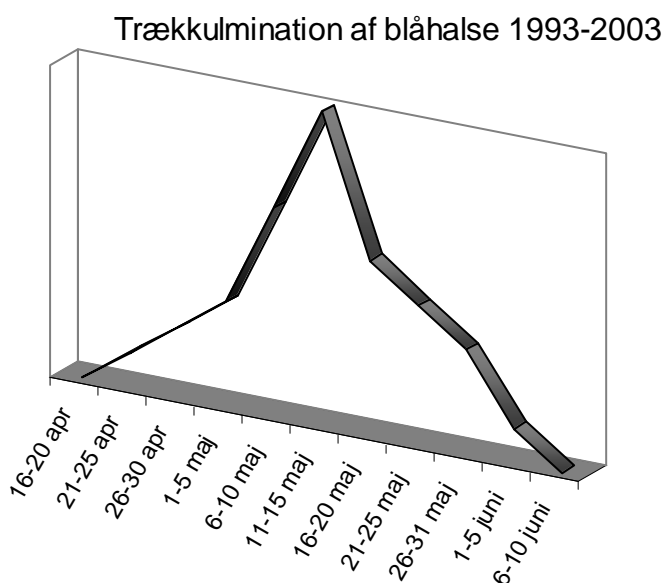
Seneste indrapporteret 1996, 2000 og 2001 – alle fra maj måned. De manglende godkendte fund skyldes uden tvivl at de færreste iagttagelser er blevet forelagt SU. Der er 56 godkendte fund fra landet som helhed indtil 1998.

ARTEN ER SU-ART.

BLÅHALS: (*Luscinia svecica*).

Kun én blåhals set i år!

6/5 1 hun Røstad (ESA). De tre foregående rapporter kunne berette om hhv. 3, 7 og 4 eks. mens der fra 90'erne er indkommet totalt set 41. Sidste årti startede dog med et endnu ringere resultat idet der slet ingen blev fundet i 1990.

HUSRØDSTJERT: (*Phoenicurus ochruros*).

Selv om der kun blev konstateret tre-fire rastende fugle, blev året en overvejende positiv oplevelse.

Vinter-sommer:

Nok to vinterfugle var noget overraskende. Sidste år det første decemberfund i tretten år (på Hammeren). Sandsynligvis var det samme individ – en hun – som blev set samme sted frem til 15/3 (JCH, PCP, MST, CAN). Hertil 4/1 1 syng. Nørrekås (LOU)!

Det betyder at 23/3 1 Vigehavn (MTK) blev årets første ankomst sydfra – og eneste anden i marts – og eneste rastende overhovedet fra foråret!

Resten af materialet fra perioden udgøres af bornholmske ynglefugle. De lokale fugle kunne i 2003 mønstre små tyve par, hvilket er et udmærket tal. Bestanden er meget stærkt koncentreret på den yderste vestlige del af øen med bl.a. 7 par Rønne og omegn, 5-6 par Ringebakkernes stenbrud og 3 par Hasle Klinker. 11/6 1 syng. Nexø Havn var faktisk eneste territoriehævdende fugl fra det østlige Bornholm. Oplysere: PCP, CAN, LOU, BSC.

Efterår:

Et meget lavt antal besøgte øen i.f.m. efterårstrækket.

Ud af 24 husrødstjerter fra perioden næppe mere end en eller to trækgæster! Til gengæld kan man så nævne, at der 21/9 taltes 11 i Ringebakkerne fordelt på to familier (LOU). Sidste (og eneste novemberfugl) 23/11 1 Nørrekås (OLJ).

RØDSTJERT: (Phoenicurus phoenicurus).

Ganske som i 2002 en meget skuffende sæson.

Forår-sommer:

Det blev til 14 rødstjerter i april, hvoraf 25/4 1 Årsdale (ASO, AMØ) var først fremme.

Sammenlign dette med 17., 28. og 21. april som var førstedatoen 00-02.

Meget småt med rastende. 27/4 4 Raghhammer og 6/5 6 ved kyststien syd for lufthavnen (begge LOU) eneste bemærkelsesværdige.

Der var tilsyneladende kun besat fire territorier. Arten havde åbenbart et rigtig dårligt år og manglede helt på flere af de klassiske lokaliteter.

Efterår:

32 eks. pyntede lidt på en ellers nedslående årstotal. Nogle vil sikkert huske, at vi for bare to år siden oplevede over 450 rødstjerter i samme periode.

De første returtrækkere bemærkedes også i år i den sidste uge af august med bl.a. 25/8 6 lufthavnen og 28/8 4 Nexø Sydstrand (LOU, PJE). Et tamt år afrundedes af 23/10 1 Hammerbruddet (LMR).

BYNKEFUGL: (Saxicola rubetra).

Endnu en gang blev det understreget, at tendenserne for rødstjert og bynkefugl følger hinanden tæt. Der var med andre ord et ret ringe antal i år, om end andet halvår var nogenlunde.

Forår-sommer:

Otte aprilfugle var egentlig helt pænt. Tidligste af disse var 27/4 2 Raghhammer, mens der to dage senere var 5 ved Jons Kapel (LOU, PCP). Til sammenligning var 19., 30. og 26. april førstedagen de tre seneste år.

Ret mange flere forårsgæster blev det dog ikke til. Kun godt 30 eks. var et antal svarende til bare en tredjedel af, hvad vi har på et fornuftigt år.

Yngel.

Endelig noget positivt. Omkring ti par er på niveau med midt 90'erne. En overraskende registrering var fire revirer langs Udmarksvej ved Lille Myregårdsmyr (BSC). Ved Udkæret 1-2 par og ellers fundet ved Bastemose, Jons Kapel-vejen, Snogebæk, Tingsted og Østerlars med mere eller mindre sandsynlige ynglende. Oplysere: LOU, CAN, PJE, HTM, HTØ. Det er bemærkelsesværdigt, hvor lidt trofast bynkefuglene er over for deres yngleplads. Meget få lokaliteter går igen fra år til år.

Efterår:

Med 48 eksemplarer et rimeligt resultat. Specielt i forhold til kun 3 i 2000 og 31 sidste år.

En lokalitet springer i øjnene: 28/8 15 og 1/9 25 Udkæret (LOU). Ingen af de øvrige fem steder med bynkefugle havde over fire. Sidste ligeledes fra Udkæret: 19/9 1 (LOU).

SORTSTRUBET BYNKEFUGL: (Saxicola torquata).

For andet år i træk set på Bornholm.

11/3 fandt Christian Stærmosen en ved Sose. Fuglen blev set fødesøgende på bare fem meters afstand.

Årets individ er specielt ved med lethed at være det tidligste bornholmske fund nogensinde. I 1981 blev den hidtil tidligste set 22/3. Fra 90'erne i øvrigt totalt syv eksemplarer.

STENPIKKER: (Oenanthe oenanthe).

Endnu en art med et trist forår fulgt op af et rimeligt andet halvår.

Forår:

Artens præcision, hvad ankomsttidspunkt angår, svigtede heller ikke i år. Første var nemlig 12/4 1 Allinge og 13/4 2 Kaolinerøen (HTM, BNI, SNI) mod hhv. 11. og to gange 10. april de tre seneste år.

For stenpikkernes vedkommende er det ikke vanskeligt at skelne de lokale fra trækgæsterne. Der var nemlig slet ingen tegn på, at arten yngler på Bornholm længere! De 36 eksemplarer fra første halvår var samtidig skuffende få. Det er nu fire år siden, vi har oplevet et bare nogenlunde år – d.v.s. med over hundrede rastende fra foråret. 8/5 12 Paradisbakkerne (ASO, AMØ) var eneste lyspunkt, og nedturen understreges af den totale mangel på observationer fra såvel juni som juli.

Efterår:

Samme mønster som hos rødstjert og bynkefugl.

Totalt 136 rastende gjorde perioden til årets bedste. Specielt 25/8 10 ud for lufthavnen, 1/9 17 ved Udkæret og 7/9 30 Limensgade (alle LOU) bør fremhæves. Første retur var i øvrigt 6/8 1 Rabækken mens sidste blev 14/10 1 Pyritsøen (PCP, MJJ, CAN).

RINGDROSSEL: (Turdus torquatus).

Året bød på 14 i foråret og en enkelt i efteråret og var dermed lidt under middel.

9/4 1 Bokul (ESA) var tidligste fund i syv år. Der var tre multiobs bestående af 25/4 3 Havrehøjvej ved Ølene, 27/4 3 lufthavnen og 28/4 2 Nygård ved Snorrebakken (HTM, LOU, BNI, SNI). Med andre ord ret komprimeret rent tidsmæssigt. Fra Hammeren 28/4 1 plus 5/5 1 som samtidig blev periodens sidste (SSN, OLJ).

Fra efteråret bare 1/10 1 grusgraven ved Udkæret (LOU).

I perioden 00-02 hhv. 12, 23 og 25 ringdrosler.

SOLSORT: (Turdus merula).

Der var hele tretten bidragydere og et rekordstort antal observationer i 2003. Dette uden tvivl takket være DOFbasen. Flere almindelige arter vil nyde godt af, at det er blevet nemmere at indsende småobs og mere komplette turdata.

I.f.m. kuldeperioden først på året et par koncentrationer: 5/1 24 Bagå og 10/1 19 Nexø Sydstrand (CAN, NÅK).

Foråret bød ud over den første fugl syngende fuldsang 9/3 (OLJ) ikke på imponerende antal. Faktisk var efteråret ikke spor bedre. 19/10 10 Nexø Sydstrand (NÅK) blev eneste tocifrede.

SJAGGER: (Turdus pilaris).

Månedsfordeling, gengangere søgt frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
1720	151	1121	782	7	36	0	61	31	391	490	83

Efter en positiv start blev det et talmæssigt meget tamt år.

Vinter:

Med pæne tal i december 2002 var det ventet, at der også i årets første måneder ville være en del større flokke at finde i bær- og frugtplantagerne. Syv trecifrede flokke blev det til, hvoraf de største var 5/1 400 Rønne vesthavn og 21/1 200 Almegårdsområdet (OLJ, LOU). Totalt 1871 fra perioden kunne have været endnu flere, hvis ikke det var sat ind med rigtigt vintervejr.

Forår-sommer:

Bare 182 trækkende.

De 1825 rastende fugle udgjorde dog en næsten normal indrapportering. Årstidens talrigeste flokke blev 13/3 350 Bodilsker, 22/3 200 Svalhøj og 27/4 350 Lyrbyvej (HTØ, SKN, VKN, ASO, AMØ). Årsrapporten savner stadig i høj grad oplysninger om ynglefugle. Sølle fire lokaliteter havde småkolonier eller enkelte par (HTØ, SKN, SEJ, KRA, NÅK, PJE). Ser det virkelig så skidt ud for sjagterne på Bornholm?

Efterår-vinter:

9/8 55 Bastemosen (CAN) er en spøjs iagttagelse. Det er en måned før, vi plejer at se de første flokke nordfra, og det kunne derfor være lokale fugle fra en ukendt ynglekoloni.

Fra midt-september derimod et tydeligt indflux. Periodens samlede antal blev i år kun på 995 eks. Fra 1998 til 2002 har vi ellers i gennemsnit været gæstet af omkring 5000 sjagtere på denne årstid. Af de fem flokke på over hundrede var 30/11 200 Skovbroen, Åker (PCP) den største. Endelig kan nævnes 29/12 80 Stenløsevej (BST) fra årets sidste måned.

SANGDROSSEL: (Turdus philomelos).

1. halvår:

Vinteren formåede ikke at drive alle fra øen: 11/1 1 Nexø og 13/2 1 Melsted (ASO, AMØ, ESA). Foråret indledtes siden af 8/3 1 Hammeren og 10/3 1 Robbedale (FJE, PKE, OLJ). Første ankommet 00-02 hhv. 28/2, 13/3 og 10/3.

Trækket kulminerede i sidste del af april. Dette afspejledes af bl.a. 21/4 150 Hammeren og 27/4 50 Raghø (begge JCH).

Ikke specielt mange syngende indsendt. Her kan bare nævnes 17 sangterritorier i Ringebakkerne og Slotslyngen i maj (CAN).

2. halvår:

At det sydgående træk via Bornholm indledtes midt i september var ventet. En enkelt større rastiagttagelse var 9/10 40 Hammeren (SSN), men vi var langt fra de trecifrede tal i år. Trækket bestod af totalt 46 fra Dueodde i det korte tidsinterval 28/9-3/10 (alle HLL).

Det blev ikke til novemberfund, men derimod atter en enkelt sangdrossel i december: 11-27/12 1 Årsdale (ASO, AMØ).

VINDROSSEL: (Turdus iliacus).

Modsat flere andre arter havde vindroslerne et pænt forår og et meget tyndt efterår.

Vinter-forår:

En stor vinteriagttagelse var 21/1 15 Almegårdsområdet (LOU) og hertil tre obs af lige så mange fugle. Det er ikke hvert år, der optræder vindrosler på denne årstid, og der blev da heller ingen set efter 13/11 sidste år.

Fra 23/3 og en måned frem et meget sparsomt træk på blot 72 eks. (JCH, TET, OLJ) – mod 1850 i fjor.

Det så langt bedre ud med antallet af rastende. Specielt 9/4 min. 500 St. Gadegårdsvej, 26/4 450 Udkæret og 27/4 500 Sigtebrovej (SKN, VKN, LOU, PJE) var positivt. Det var de største flokke i seks år. I alt omkring 2050 rastende fugle med 28/4 2 syng. Bastemose (LOU) repræsenterende de sidste.

Efterår:

En enkelt septembariagttagelse var 20/9 2 DGI-stadion ved Rønne (BNI, SNI).

Siden blot seks registreringer med 12/10 200 Randkløve og 22/10 150 Udkæret (LOU, LMR) udgørende næsten trefjerdedele af de samlet set kun 483 stk.

Sidste 30/11 100 Åker (PCP) var et stort tal så sent.

MISTELDROSSEL: (Turdus viscivorus).

Månedsfordeling, oplagte gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
1	7	655	423	18	4	0	0	190	414	0	0

Med en årssum på 1712 et middelår. Kun oktober var under normen, mens maj og september lå over.

1. halvår:

11/1 1 Årsdale og specielt 16/2 7 Hammeren (ASO, AMØ, CAN) var faktisk mange for årstiden at være.

Midt i marts ankom flere fugle, mens der i løbet af den sidste uge i måneden gik et koncentreret træk over øen, kulminerende med 24/3 386 Hammeren (TET). Sammenlagt hele 1006 udtrækkende herfra i perioden fra 15/3 og helt frem til 6/5 – hvor 15 på sidstedagen også var et stort tal (OLJ, JCH, PCP, TET, LOU, JET, SSN).

Som så ofte før relativt små rasttal. Her kan nævnes 15/4 24 og 21/4 15 Hammeren (CAN, JCH). Desuden fint med tre sandsynlige ynglelokaliteter: Pedersker Plantage, Tingsted og Sandvig (ASO, AMØ, CAN, ABO, RBC).

2. halvår:

At september overraskede positivt skyldes, at efterårstrækket kom tidligere i gang end normalt. 9/9 5 ved Eskemyr (LOU) var første indikation på at fuglene var på vej. Fra 24-30/9 trak 178 ud fra Dueodde (alle HLL) – ganske mange så tidligt. Frem til 12/10 yderligere 332 herfra med 3/10 186 som bedste dag (HLL, PCP, OLJ, SPS, SSN).

Der var igen langt mellem de stationære og 1/10 15 Udkæret (LOU) blev flest. Årets sidste var 16/10 6 tf. Hammeren (OLJ).

GRÆSHOPPESANGER: (*Locustella naevia*).

Det blev til fire syngende fugle i løbet af to uger i maj: 6/5 2 kysten ved lufthavnen, 10/5 1 Galløkken og 20/5 1 Hammersøen (LOU, ESB).

De tre seneste år hhv. 4, 4 og 5 eks. Til trods herfor må fire siges at være en forekomst under middel. I 1999 havde vi f.eks. fornøjelsen af hele 18 forskellige.

FLODSANGER: (*Locustella fluviatilis*).

Efter suveræne syv fugle i 2002 blot 5/6 1 syng. nær Lobbæk ved cykelstien (LOU). Fuglen følger den tendens, vi har set over de sidste par år med ret sene flodsangere.

00-02 gav 3,2 og som nævnt 7 eks., mens der fra sidste årti er indsendt i alt 19 stk.

DROSSELRØRSANGER: (*Acrocephalus arundinaceus*).

Fint år med to individer.

25/5 1 syng. i skovbrynet hos BST på Stenløsevej.

To dage senere en ivrigt syngende kl. 4.30 til 6.30 i Bastemosen lige ved tårnet. Fuglen blev genfundet dagen efter og igen 29/5, hvor den dog var meget uregelmæssigt syngende (alle LOU). Arten optræder sporadisk med iagttagelser af to eks. såvel 1995, 1998 som 2000 samt en enkelt sidste år. Det er dog yderst usædvanligt med en drosselrørsanger fra samme lokalitet flere dage i træk.

SIVSANGER: (*Acrocephalus schoenobaenus*).

Mellem 5/5 og 11/6 1-2 Bastemosen (LOU, NÅK). Det må antyde et sandsynligt ynglepar her. Til gengæld var det alt, hvad 2003 kunne byde på!

Fra 2002 to mulige par, mens der fra hele sidste årti blot var et enkelt par.

De tre seneste år samlet set 4, 6-7 og 11 forskellige fugle. Samtidig er det første gang siden 1996, at der har været under to sivsangere i årsrapporten.

KÆRSANGER: (*Acrocephalus palustris*).

Der blev indrapporteret 35 forskellige fugle i år, og den gode linie, som dette årti indtil nu har budt på, fortsatte dermed. For kærsangers vedkommende var der i 2003 tale om, at det var en af fokuserterne i projekt natlyt. Der blev faktisk hørt syngende fugle over det meste af øen i denne forbindelse.

De første var dog meget sent fremme: 27/5 1 Almegårdsområdet og dagen efter desuden en Louisenlundvej (TET, ESA) mod hhv. 14., 17. og 15. maj fra perioden 00-02. Arten er, som man kan fornemme, ellers meget præcis i sin ankomst, men i år fik vi bare fire fugle fra maj.

Blandt de mange ynglelokaliteter bør Almegårdsområdet med fire territoriehævdende kærsangere fremhæves (JCH, TET). Med til at give året et ekstra positivt skær var i øvrigt, at en meget stor del af registreringerne drejede sig om mulige eller sandsynlige ynglefugle. Hvor jeg på gode år har tippet på 10-15 par i materialet, lå vi i 2003 på mindst 30 par.

Af tre eksemplarer fra juli endte 7/7 1 Nexø Sydstrand overraskende nok som årets sidste.

RØRSANGER: (*Acrocephalus scirpaceus*).

Endnu en art med bemærkelsesværdig sen ankomst. Vi var langt fra at få aprilagttagelser, da 7/5 1 Bastemose (SKN, VKN) blev sæsonens første. 00-02 ankomst hhv. 30/4, 10/5 og 4/5. Så gik der endda helt ind til 19/5 før der kunne høres mere end en fra Bastemosen – og først med 31/5 1 Nexø Sydstrand (PJE) er arten registreret uden for førstnævnte mose! Med andre ord overhovedet ingen tegn på falddage i maj.

Der er kun indkommet oplysninger om yderligere tre lokaliteter med syngende fugle. Sammenlagt bare elleve territoriehævdende rørsangere understreger også tydeligt årets nedtur for arten.

Fire augustfugle fordelte sig som 13/8 2 Læsåen ved Udkæret og 25/8 2 lufthavnen (begge LOU). Det blev de sidste i 2003.

GULBUG: (*Hippolais icterina*).

Gulbug er her i rapporten kendt for sin præcise ankomst og svigtede da heller ikke i år trods andre arters forsinkelse. 12/5 1 Rø (ESA) fulgtes af yderligere fire inden 20/5. Førstedatoen de tretten seneste år har kun to gange afvejet fra tidsrummet 12. til 20. maj.

Maj måned blev dog også for gulbugs vedkommende en skuffende affære med tilsammen bare 13 eksemplarer. Fra juni tretten besatte territorier, hvoraf de syv lå mellem Kurehøj og Årsdale (ABO, CAN). Vurderet ud fra det materiale, som er tilgæet årsrapporten, er den bornholmske bestand faldet med over 60% i forhold til de 35 par i 2001. Husk dog på at vejsituationen omkring 1. maj var

ugunstig for trækfuglene. Dette har givetvist begrænset tilgangen af ikke blot gulbuge men mange andre sent trækkende.

Årets sidste allerede 2/8 1 Nexø Sydstrand (JET).

HØGESANGER: (*Sylvia nisoria*).

Arten skal åbenbart ses på ulige år. Seneste på Bornholm nemlig 1999 og 2001.

I år 19/7 1 juv. i ASO og AMØ's have i Årsdale. Tidspunktet passer med tidligere fund af ungfugle fra øen.

GÆRDESANGER: (*Sylvia curruca*).

En rigtig datotrækker og samtidig traditionelt den tidligste af de sylvia-sangere, som overvintrer i Afrika. 23/4 1 Røstad (ESA), som var årets første, kan sammenlignes med 18., 26. og 22. april fra perioden 00-02.

Mange fund blev det heller ikke til af gærdesangere i 2003. Det blev kun til et enkelt mindre fald bestående af 6/5 10 Arnager til Stampen (LOU). På trods af at fuglene har en af landets tætteste bestande på Nordvestbornholm, giver det ikke mange indrapporteringer. Syv syngende Hammeren og Slotslyngen omkring 1. juni (ABO, CAN) kan næppe afspejle virkeligheden.

I sensommeren et par respektable tal: 25/8 10 nær lufthavnen og 13/9 10 Galløkken (begge LOU). Så fik vi endda en enkelt sen fugl: 8/10 1 Nexø Sydstrand (SBR). Sidstedata de tre seneste år var 23/9, 17/10 og 16/9.

TORNSANGER: (*Sylvia communis*).

De mange sent ankomende sangere taget i betragtning var det overraskende, at der for fjerde år i træk optrådte tornsangere i april. 30/4 1 Svaneke Fyr (ASO, AMØ). Dertil skal dog siges at næste først var 5/5 1 såvel Hammeren som Tornværket (OLJ, JCH). Tidligste fugl 00-02 var hhv. 23/4, 30/4 og 24/4.

Årets femte måned bød på 64 fugle, hvilket er helt pænt. Der var endda ikke ret mange på gennemtræk, idet 15/5 12 Almegårdsområdet (JCH) var eneste betydende rasttal. De fleste med andre ord lokale. Her kan nævnes 19 par Ringebackerne til Hammeren sidst på måneden (ABO, CAN) samt i juni 5 par både Nexø Sydstrand, Rønne Plantage, Tingsted og Østerlars (PJE, ABO, CAN, HTØ). Det ser ud til at tornsangerne modsat flere andre arter havde et rimelig godt år i 2003. Fra efteråret oven i købet hele fem fugle – heraf 11/9 2 Hasle Lystskov og allersidst 13/9 1 Galløkken (CAN, LOU). Seneste fund 00-02 var 15., 19. og 14. september.

HAVESANGER: (*Sylvia borin*).

De første set 2/5 2 Svaneke Nordskov (MTK) – det var ret tidligt. Næste blev 4/5 1 Rønne (CGJ) og to dage senere var arten at finde på flere lokaliteter. Som regel er det de gamle hanner, som dukker først op på ynglepladserne. Førstedata 00-02 hhv. 30/4, 7/5 og 9/5.

To uger senere var territorierne ved at være fyldt godt op. Et indtryk af den tætte bornholmske bestand får man ved at betragte tallene fra Slotslyngen og Kurehøj til Svaneke. Her var i år hhv. 41

og 38 syngende fugle omkring månedsskiftet maj/juni (ABO, CAN) mod 34 og 32 samme steder i fjor. Det ser derfor ud til, at også havesangerne havde en rimelig god ynglesæson. I øvrigt kan nævnes 32 Gudhjem - Helligdommen, 22 Ringebakkerne og 15 både Ankermyr og Kobbeåen (alle CAN).

I løbet af juni ophører sangen, og det samme gør indrapporteringen af havesangere. Fra august blot 25/8 5 kyststien ved lufthavnen og året afsluttedes af 13/9 5 Galløkken (begge LOU). Sidst dato 00-02: 23/7, 15/10 og 16/10.

MUNK: (*Sylvia atricapilla*).

Forår-sommer:

Som det var tilfældet i december 2002 måtte vi i år undvære munke i vintermånederne.

Første blev derfor 17/4 1 Mølledalen (CAN) mod to gange 6/4 og 20/4 i de tre seneste år. Trods flot aprilvejr blev næste eksemplar først fundet ti dage senere.

Munkene optræder sjældent i større tal i.f.m. træktiden, og 6/5 4 ved lufthavnen (LOU) var eneste regulære rasttal. Maj måned bød herudover på 40 fugle hvilket er meget normalt. Blandt de lokale kan nævnes 9 par Gudhjem til Helligdommen plus 7 par både Kobbeåen og Slotslyngen (alle CAN).

Efterår:

To iagttagelser var jo til at overse: 13/9 3 Galløkken og 9/10 1 Hammeren (LOU, SSN).

Altså heller ingen vinterfund i andet halvår. Hovedparten af de bornholmske fugle tilhører den østlige bestand som overvintrer i tropisk Afrika – langt fra SV-Europa, hvor bl.a. de jyske munke tilbringer vinteren.

LUNDSANGER: (*Phylloscopus trochiloides*).

Et positivt år på flere måder.

For det første var der fem-seks rastende fugle: 10+12/5 1 Stampen Vandværk, 22+25/5 1-2 nær Sct. Nicolaj kirke i Rønne, 31/5 1 Røstad, 3/6 1 Kobbeåen og 7/6 1 Kleven (ESB, OLJ, LOU, ESA, CAN, JCH). Mens de to sidste var potentielle ynglefugle, var den førstnævnte meget tidlig. 7/5 1993 er nemlig tidligste bornholmske iagttagelse og samtidig en af Danmarks allertidligste, og fugle før 20. maj er meget usædvanlige.

Årets anden positive oplevelse var øens andet sikre ynglepar. 16-28/6 + 4/7 1 syng. Baggeå og 29/7 blev et par set med omkring fem udfløjne unger i ABO og CAN's have nord for Muleby.

Den kedelige udvikling med meget få fugle de seneste år blev dermed brudt. 1999-2002 gav totalt blot otte individer hvilket svarer til årssummen for i år.

SKOVSANGER: (Phylloscopus sibilatrix).

En ret præcis trækfugl med ankomst den sidste uge i april. 22/4 1 Baggeå (CAN) kan sammenlignes med førstedatoen 00-02 som var hhv. 20., 28. og 23. april. Dog blev 28/4 2 Bastemosen (LOU) eneste anden lokalitet repræsenteret inden maj.

Af rene rasttal mindre end en håndfuld individer. Langt størstedelen af de indrapporterede fugle var altså lokale. Disse kunne igen i år mønstre godt 40 ynglepar. Her bør nævnes 11 Hasle Lystskov inkl. Baggeå og 7 Lille- til Gamleborg (begge ABO, CAN). Slotslyngen skuffede dog med ”kun” 6 par (CAN) mod tre gange flere i 2002. Fuglene anbringer i øvrigt deres rede direkte på jorden i en skovlysning.

I august fem rastende fugle som bl.a. omfattede årets sidste 25/8 2 ved lufthavnen (LOU). De fleste af vore skovsangere forlader landet allerede i juli og august, så iagttagelser fra september er faktisk sjældne. Overvintringsområdet er i den centrale og vestlige del af tropisk Afrika.

GRANSANGER: (Phylloscopus collybita).

Månedsfordeling

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	2	33	15	7	1	0	5	13	0	0

Det blev et år med rimelig høje forårstal, men hvor der til gengæld var tyndt besat i efteråret. Dermed var fordelingen noget anderledes end for mange af de andre småfugle.

Forår-sommer:

For andet år i træk ankomst i marts: 27/3 2 Hasle Klinker (CAN). Gransangerne optrådte dog ikke i specielt store rasttal. 17/4 4 Hammeren og 27/4 5 Raghammer (begge LOU) var alt – og der kunne sagtens være lokale fugle mellem disse. Det pæne antal fra foråret udgjordes med andre ord af territoriehævdende og mulige ynglende. Af sådanne indsendt godt tyve ynglepar i 2003. Det er et højt antal på samme niveau som sidste år – og på samme måde som 2002 var der igen klart flest på Vestbornholm. Det var atter Slotslyngen/Ankermyr samt Rønne Plantage, der dominerede med hhv. 5 og 4 par (CAN).

Efterår:

Fra september et sparsomt antal, mens der traditionen tro blev observeret en del i oktober. 12/10 6 nær Randkløve (LOU) kan nævnes, men vi var samtidig langt fra de imponerende 55 fra i fjor (hvor der var feltræf). Endelig fortjener sidste fugl at blive nævnt: 24/10 1 Nordskovvej i Rønne (TET).

LØVSANGER: (Phylloscopus trochilus).

1. halvår:

17/4 1 Hammeren (LOU) blev eneste før 20. april. Først 22/4 et større rykind med bl.a. 7 syngende Baggeå (CAN). Førstedato 00-02: 8., 20. og 19. april.

Fuglene dukkede siden op i tre bølger. Første af disse i de sidste apriildage med bl.a. 27/4 30 Rabækken, 28/4 33 Rønne Plantage og 30/4 40 Hammeren (PCP, CAN). I f.m. anden bølge en lille

uge senere sås 4/5 60 Svaneke og omegn, mens der endelig var en isoleret iagttagelse af 90 eks. fra Raghammer 14/5 (JET, MKH).

Der blev indsendt omkring 140 ynglepar fra en halv snes lokaliteter (mod 180 i 2002). Alene fra Ringebakkerne og Slotslyngen 75 sangterritorier besat (CAN).

2. halvår:

Sidst i august blev der atter bemærket større antal: 24-28/8 i alt 80 fra tre forskellige steder (PCP, LOU, PJE).

Oktober gav blot op til tre fugle 20-22/10 Ydunsvej i Rønne (OLJ).

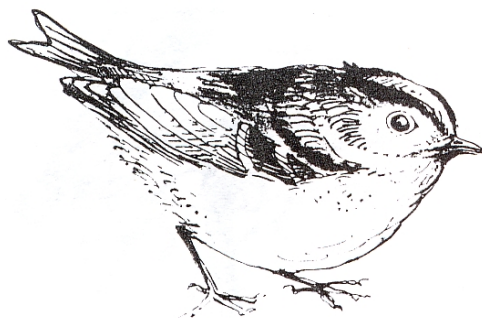
FUGLEKONGE: (Regulus regulus).

Et år med uhyre få fugle.

1. halvår:

Fra vinteren kun fund af enkelte eksemplarer.

I årets tredje og fjerde måned, hvor vi ellers jævnligt runder de hundrede, blev 15/3 20 Hammeren og 12/4 10 Hasle Lystskov (OLJ, KRA) de højeste tal. Det skal vel siges, at der i efteråret 2002 også var meget få fuglekonger at se.

2. halvår:

Sædvanligvis den mest givtige årstid rent talmæssigt. I alt 65 rastende var dog skuffende få. Flest 5/10 25 Hammeren (PCP), og der blev slet ingen rapporteret fra årets to sidste måneder! Da oktober var særdeles kold, har det næppe noget med for mildt vejr at gøre, at der ikke blev registreret flere fuglekonger på Bornholm. Der er ellers nok at tage af – den svenske bestand tæller over 2 mill. par.

RØDTOPPET FUGLEKONGE: (Regulus ignicapillus).

Året vil blive husket for, at arten befæstede sin stilling som fast bornholmsk ynglefugl.

Ud over 27/3 1 Hasle Klinker i selskab med bl.a. gransangere kun fundet i Rønne Plantage.

Her var en territoriehævdende fugl til stede på præcis samme sted som i december sidste år. Senere kunne der i slutningen af april regelmæssigt høres tre syngende fugle! De opholdt sig i det nåletræsdominerede blandskovsbælte øst for Hakkedamsbækken. Frem til 10/6 kunne de meget stedfaste fugle opleves her (alle obs CAN).

Danmark udgør nordgrænsen for arten, således at den i det øvrige Skandinavien kun yngler med få par i det sydlige Sverige.

Totalt 4 fugle mod hhv. 1 og 11-12 fra årtiets to første år mens der i fjor var historiske 17 individer.

GRÅ FLUESNAPPER: (Muscicapa striata).

Årstotalen på lidt over 40 er mere end hundrede under gennemsnittet for de sidste fem år. Vi skal tilbage til 1989 for at finde et år med lige så få fugle.

Forår-sommer:

Fra træktiden blot 13 med 30/5 4 Hammeren (ABO, CAN) som eneste nævneværdige. Denne periode "undergås" dog klart af 1993, hvor kun tre blev set. Årets første var i øvrigt 5/5 1 Torneværket (JCH) mod 6., 1. og 3. maj 00-02.

I f.m. yngletiden syngende fugle ved Gamleborg i Almindingen, Kobbåen og Ølene (alle CAN), mens VKN fandt en rede med fem unger i udstillingsstalden på Harreløkkerne midt under dyrskuet.

Efterår:

I tidsrummet 16/8 til 13/9 blev bare 21 grå fluesnapperere iagttaget. Sidste år tilsvarende kun 25 mens der i 2001 registreredes 255. 11/9 6 Hasle Lystskov og på sidstedagen 3 Galløkken (CAN, LOU) kan nævnes.

Årssummen 00-02 var 58, 299 og 91.

LILLE FLUESNAPPER: (*Ficedula parva*).

Et hæderligt resultat med fem eksemplarer.

Alle nævnes naturligvis: 28/5 1 Røstad, 29/5-1/6 1 syng. Rønne Plantage, 7/6 1 syng. Kleven, 16/7 1 han Ølene og 7+8/9 1 Snogebæk (ESA, Flemming Mortensen, JCH, ASH, Katie Leegaard Jensen).

En bemærkning skal knyttes til juni-fuglen. Denne var langt fra det tidsrum, hvor trækket passerer øen, og må bestemt anses for en mulig ynglefugl. De øvrige til gengæld tidsmæssigt forventede.

00-02 bød på hhv. 1, 3 og 10 små fluesnapperere.

HVIDHALSET FLUESNAPPER: (*Ficedula albicollis*).

For femte år i træk iagttaget på Bornholm.

3+4/5 en han ved Gråmyr blev fulgt af nok en han samme sted 11/5 (PKE, JET). Det er mest sandsynligt, at det drejer sig om to individer herfra. Desuden 4/5 endnu en han Ølene (MTK). Artens eneste ynglepladser i vores del af Europa er på Gotland og Öland.

Fra 1999-2002 hhv. 3, 1, 2 og 4 fugle, mens der ingen var de to umiddelbart foregående år.

BROGET FLUESNAPPER: (*Ficedula hypoleuca*).

Grå og broget fluesnapper viser næsten altid samme numeriske tendens i træktiden. 2003 blev dog lidt bedre end 2002 for broget fluesnapper – men stadig et godt stykke under gennemsnittet.

Forår-sommer:

Årets startede faktisk fint med 18 fugle i april. Disse var utvivlsomt begunstiget af det lune vejr. Fra 00-02 var førstedatoen 17., 21. og 24. april, mens arten i 2003 debuterede lidt senere med 26/4 1 Bromme (JGE, Jytte Germundsen) og dagen efter 8 eks. på fire lokaliteter.

Maj bød på 35 fugle og rasttal mest i småtingsafdelingen, om end 6/5 7 langs kysten ved lufthavnen (LOU) var et respektabelt antal.

Der var heller ikke mange ynglefugle i det indsendte. Højest seks mulige par blev det til. Som regel bliver omkring det dobbelte antal indrapporteret.

Efterår:

Bare 23 brogede fluesnappere noteret mellem 21/8 og 17/9.

Atter var det gåturen mellem lufthavnen og Arnager bugt, der gav det højeste antal: 25/8 6 rst.

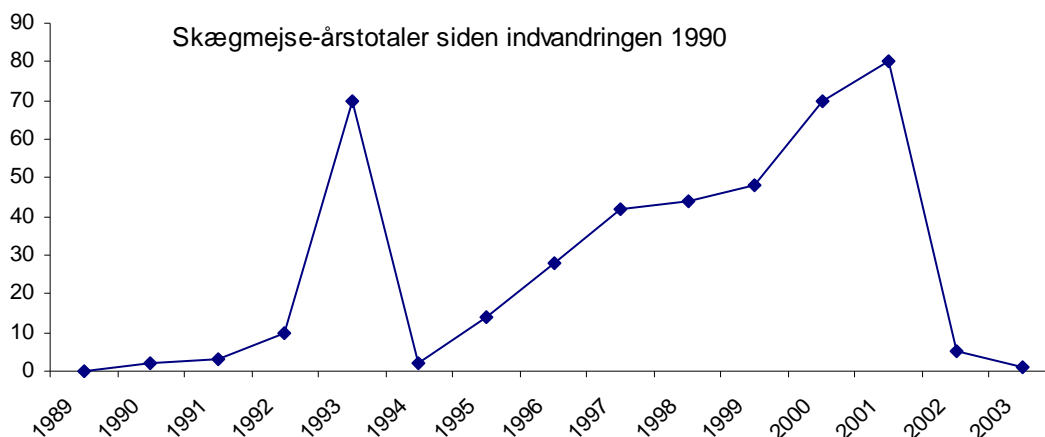
(LOU) – svarende til hele summen for efteråret 2002. Kigger man et år længere tilbage, var der til gengæld over 150 fra denne periode.

17/9 3 Svaneke Fyr (JET) repræsenterer årets sidste og kan sammenlignes med 17., 23. og 7. september som var sidstedataoen 00-02.

SKÆGMEJSE: (*Panurus biarmicus*).

Én eneste skægmejse registreret 2003.

7/5 1 hørt Bastemosen (SKN, VKN). D.v.s. ingen hverken sommer eller efterår. Arten er dermed på nippet til igen at forsvinde fra Bornholm efter for nogle år siden at have været karakterfugl i Bastemosen. Årtiets to første år gav f.eks. 70-80 fugle, mens der sidste år bare var fem tilbage. Hold godt øje og øre med skægmejserne de næste par år!

HALEMEJSE: (*Aegithalos caudatus*).

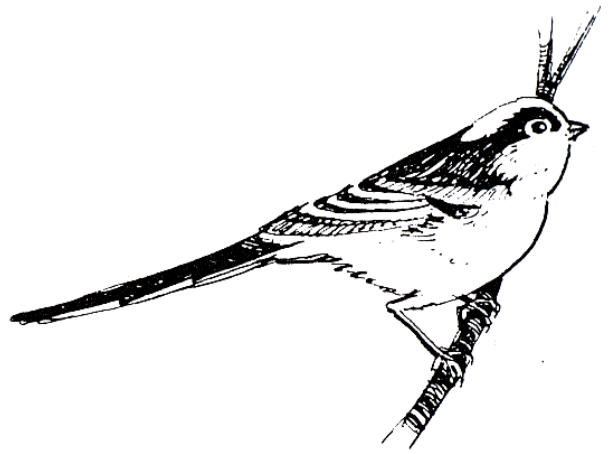
Månedsfordeling

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
1	0	1	6	16	4	1	0	0	8	22	25

Årssummen lå på samme lave niveau som i 2002.

Vinter:

Kun 18/1 1 Sorthat (ABO). Antallet sidst på året i fjor var da også ret lavt.

Forår-sommer:

5/5 6 Ølene (LOU) eneste større flok. Der var dog sandsynlige par fra Bastemosen (igen) og netop Ølene, mens familieflokke blev set både ved Gamleborg i Almindingen og på Slotslyngen (RBC, LOU, CAN, PJE, Morten Christiansen). I alt 3-5 par hvilket samtidig afspejles i majsummen.

Efterår-vinter:

Fra andet halvår kan nævnes 2/11 8 Hasle Klinker, 17/11 9 Rønne Golfklub og 26/12 25 Svinemosen (CAN, OLJ, Marie Louise Jensen). Sidstnævnte en rigtig stor registrering idet der de sidste seks år blot er en anden flok på over tyve. Det kunne se lovende ud for 2004.

Totalt 84 mod hhv. 142, 235 og 81 fra perioden 00-02

SORTMEJSE: (Parus ater).

21/1 15 Grønnevad (HTØ) blev største tal fra første halvår, hvor 3/5 7 Ølene (MTK) samtidig var eneste anden obs. af mere end en håndfuld individer.

Der var slet ingen indberetninger om udtrækkende fra Hammeren.

Så blev efteråret mere spændende. 24/9-3/10 nemlig 65 vesttrækkende Dueodde (alle HLL).

Derimod var der stort set ingen rastende på denne årstid.

BLÅMEJSE: (Parus caeruleus).

Vinterens største antal blev 22/1 10 Harreløkkerne (PCP), mens forårstrækket blev særdeles overskueligt med 18+24/3 i alt 27 Hammeren (TET, OLJ). Endnu i foråret småflokke rastende rundt omkring så som 10/4 10 Moseløkken (JCH).

Som for forrige art blev efteråret langt mere interessant. Fra Dueodde taltes mellem 24/9 og 29/10 sammenlagt 1251 udtrækkende blåmejsere. Her var fem dage med trecifrede noteringer toppende med **318** allerede på førstedagen (HLL, PCP, OLJ, SPS, SSN, TET). Se også følgende art.

Fra samme periode årets største stationære flok 1/10 25 Hasle Lystskov (CAN).

Til sammenligning blot 8 trækkende sidste efterår og det er desuden over ti år siden, der har været talt over tusind trækkende på Bornholm.

MUSVIT: (Parus major).

Aldrig har der været så mange rapporter af musvitter. Det er et godt eksempel på, hvad brugen af DOFbasen medfører.

1. halvår:

Vinterens klart største "mejselog" var 11/2 **60** musvitter + 8 blåmejsere ved Hammersøen (ASO, AMØ). Nævnes bør dog også 22/1 30 såvel Harreløkkerne som Grønnevad (PCP). Kulden kunne i øvrigt ikke lukke munden på musvitterne: 18/1 2 syng. Rønne (OLJ).

Også i forårstiden godt med fugle. 17/3 var der 25 Ølene og 10/4 40 Moseløkken, mens der 4/5 hørtes 12 syngende Rabækkens Kaolinergrav (JCH, PCP). Træktallene fra Hammerodde afspejlede ligeledes en periode med et højt antal. 14/3 til 6/5 nemlig 301 udtrækkende herfra (TET, OLJ).

2. halvår:

12. oktober blev et kæmpe mejsetræk set fra Dueodde hvor SEJ talte omkring **2000** blandede mejser forladende øen mellem kl. 9 og 12. Størstedelen var musvitter og blåmejser. Hertil 173 "rene" musvitter 24/9-11/11 fra samme lokalitet (HLL, TET). Yderligere herfra bl.a. 5/10 75 rastende (PCP, OLJ, SPS).

Tilsyneladende ingen syngende på denne side af nytår.

PUNGMEJSE: (Remiz pendulinus).

Et år, der ikke lige med det samme vil gå over i glemmebogen. Der blev fundet 4-5 eks. og to reder! Fuglene ankom ridende på varmebølgen sidst i april. 20/4 opdagede BNI og SNI et par ved Snorrebakkesøen i fuld gang med redebyggeri. Denne smukke rede var fuldendt omkring 10. maj og blev vores femte sikre ynglefund. Begge mager bistod med opfostringen af kuldet, hvilket ikke er helt normalt. Fuglene optrådte på et tidspunkt som TV-stjerner i TV2-Bornholms naturudsendelse EKKO. I det birketræ, reden hang i, kunne i øvrigt ses en gammel vejrbidt rede – sandsynligvis fra 2002!

Årets anden pungmejselokalitet var Spellinge Mose. Denne er en gammel kending, hvad pungmejser på Bornholm angår. Et syngende individ opholdt sig her 22/4 (CAN). 12/6 blev der desuden set en fugl her (HTØ). Der er imidlertid ingen observationer fra den mellemliggende periode, og det er tvivlsomt om arten ynglede i mosen 2003.

Endelig var der et velpubliceret fund fra Bastemosen, hvor en han byggede en næsten fuldstændig rede i løbet af maj. Første iagttagelse her var 28/4 og sidste 7/6 (CAN, TMA, LOU, Keld Henriksen, SKN, SEJ). Der blev ingen mage set, og den ufuldstændige rede indikerede et mislykket yngleforsøg.

Fra årtiets tre første år har vi 3 eks. i 2000, en redebyggende året efter men ingen i 2002. Fra 90'erne iagttagelser fra syv ud af ti år.

SPÆTMEJSE: (Sitta europaea).

Håbet lever stadig for arten som fast bornholmsk ynglefugl. Det er dog ret spinkelt efterhånden. For 6-7 år siden små 20 fund pr. år, men efter en markant tilbagegang sidst i 90'erne har de tre seneste år kun budt på hhv. 1, 2 og 3 eksemplarer – endda godt hjulpet af finkæmmende feltræffolk.

I 2003 kunne arten fejre sit ottende år som indvandrer med en enkelt iagttagelse: 11/2 en hørt Hammersøen (ASO, AMØ).

Oplever vi mon dens tiårsjubilæum?

TRÆLØBER: (*Certhia familiaris*).

1. halvår:

Kun fra Hammeren og Ølene mere end to fugle. Her var hhv. 17/4 5 og 17/3 5 (LOU, JCH). Herudover fundet på otte lokaliteter.

2. halvår:

Blot en flertalsagttagelse: 22/11 8 Rønne Plantage (PCP). Sammenlagt 17 fra perioden var dog et rimeligt antal.

PIROL: (*Oriolus oriolus*).

Tre observationer var under lavmålet.

16/5 1 syngende Hammeren og dagen efter en Raghhammer (PKE, MKH). Hertil 31/5 1 sy. Rø Præsteskov (JLH).

Fra 00-02 hhv. 1, 5-6 og 3 individer.

Da pirolerne er ægte tropefugle og meget varmeelskende, er forekomsterne i Danmark helt afhængige af lunt vejr i f.m. forårstrækket. Overvintringsområdet ligger i Afrika syd for Ækvator.

RØDRYGGET TORNSKADE: (*Lanius collurio*).

Månedsfordeling, gengangere forsøgt frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	0	25	10	11	36	25	0	0	0

Et år med få rødryggede tornskader. Kun september var positiv, mens især juni og august skuffede fælt.

Forår-sommer:

To eksemplarer nåede frem før 10. maj: 8/5 1 såvel Hammeren som Årsdale (JMJ, ASO, AMØ). Siden ankom fuglene typisk enkeltvist i f.m. et tyndt gennemtræk. 16/5 2 og 30/5 3 Hammeren (PKE, ABO, CAN) var eneste registrering af mere end en rastende. Førstedato 00-02: 11., 8. og 7. maj.

Yngel.

De få rastende betyder selvfølgelig, at tallene fra juni/juli næsten udelukkende omfattede lokale fugle. Dem var der dog ikke for mange af – højest 13 par i det indsendte. Atter viste Bastemosen og Ølene sig som sikre leverandører af bornholmske tornskadeunger. Derimod stadig meget få fra kysterne. Kun et par på østkysten og slet ingen fundet på strækningen Nexø-Svaneke-Hammeren-Rønne! Lad os se, hvad Almindingen gemmer af ynglepar, når Caretaker-projektet næste år fokuserer på bl.a. denne art.

Efterår:

August var som nævnt langt under den vanlige standard. Dog kan nævnes 17/8 6 DGI-stadion og 19/8 4 Udkæret (BNI, SNI, LOU). Så var september en trøst, hvor de fine sensommerdage gav

pæne tal. Fra denne måned 2/9 4 Rønne Sydhavn og 9/9 4 Eskemyr ved Raghhammer (OLJ, LOU). Sidste blev 23/9 2 Bastemosen (NÅK) mod hhv. 29/9, 15/10 og 25/9 fra de tre seneste rapporter.

STOR TORNSKADE: (*Lanius excubitor*).

Månedsfordeling, gengangere søgt frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2	0	1	4	0	0	0	0	0	18	4	1

Trods få fugle i første halvår, var det specielt i efterårsmånederne, der manglede fugle i forhold til gennemsnitsåret.

Vinter-forår:

Vinterfund er ikke helt almindelige. I år var der oven i købet to: 5/1 1 Erlandsgårdsvej ved Knudsker (CAN) og 26/1 1 i haven hos OLJ på Ydunsvej i Rønne.

Foråret gav skønsmæssigt tre forskellige fra Hammeren med periodens sidste 30/4 (JCH, TET, OLJ, JET, HTØ, CAN). Derudover 17/3 1 Åsedamsvej i Almindingen og 26/4 1 Dueodde (ESA, SSN).

Efterår-vinter:

Der var slet ingen fra september, så første retur blev 6/10 1 Ølene (TSF). Lokalt er det mest stabile bornholmske fundsted for rastende store tornskader. Ellers var det Hammeren, som gav flest iagttagelser: 12-25/10 10 trk. og 3 rst. (SEJ, OLJ). Dueodde er ligeledes næsten sikker, og her kunne i 2003 ses 2-3 rst. og 1 trk. (SSN, TET).

Hertil fire rastende fra lige så mange lokaliteter plus 14/12 1 Galløkken (KRA, Erik Biering, ESA, JGE, PCP).

SKOVSKADE: (*Garrulus glandarius*).

Kun to gange blev flere end en håndfuld set: 17/4 9 Slotslyngen og 22/11 6 Rønne Plantage (begge PCP).

Det eneste, som bare mindede om trækbevægelser, var 28/9 3 trækforsøgende Dueodde (HLL). Seneste invasion ramte øen i 1999.

HUSSKADE: (*Pica pica*).

Kun indberettet fra seks steder på Bornholm, og der var ingen eksempler på over fire individer.

NØDDEKRIGE: (*Nucifraga caryocatactes*).

Manglen på fugle i efteråret og vinteren 2002 smittede af på første halvår. Der blev nemlig slet ingen iagttaget.

Fra efteråret én god dag: 8/10 1 trk. Bokul plus 7 Dueodde – siden blot 5/11 1 fra sidstnævnte lokalitet. Oplysere: JGE, FJE, PKE, SSN, OLJ.

I perioden 00-02 er indkommet hhv. 65, 55 og 4 eks.

ALLIKE: (Corvus monedula).

Året vil helt klart blive husket for et kæmpe forårstræk.

1. halvår:

Fra vinterperioden op til 15 Nexø Sydstrand (NÅK). Det er især de gamle fugle, der optræder som standfugle.

De imponerende trækcifre hidrørte alle fra Hammeren: mar. 2599, apr. 329, maj 55. Allerede tidligt så det ud til at blive en fin sæson. Således 14/3 442 mens årets suverænt største tal blev 24/3 **1064** fra kl. 5.30 til 12.00 – det er ny bornholmsk rekord (TET, øvrige OLJ, JCH, PCP). Summen alene fra marts i år er højere end de fem sidste års totaltal for forårstrækket lagt sammen. Arten kom først med som fast indslag i lokalrapporten fra slutningen af 70'erne. Talmæssigt bedste år var 1989 med 3492 trækkende – men med 534 som højeste tal for en enkelt dag.

Rasttallene afspejlede på ingen måde det store træk. Der var nemlig meget få eksempler på tocifrede tal.

2. halvår:

Ingen set på direkte træk!

Et par trecifrede flokke var 13/7 200 Skørrebro og 16/10 450 til overnatning Hasle Klinkerskov (PCP, CAN) – men ingen fund fra december.

RÅGE: (Corvus frugilegus).

Årets største notering stammede helt ukarakteristisk fra vinteren: 19/1 **2000** til overnatning 16.30 ved Hasle Fælle (KRA).

Foråret og sommeren gav følgende bemærkelsesværdige tal: 13/7 550 Skørrebro og fra Nexø Sydstrand op til 350 (PCP, NÅK). I alt 108 nordtrækkende via Hammeren var faktisk helt pænt (TET, OLJ, JET).

I september og oktober samledes fuglene igen i større flokke. Her kan nævnes 26/9 1080 Nexø Sydstrand, 4/10 400 Svaneke og 15/10 350 Muleby (NÅK, SBR, CAN). Derimod var 12/12 98 Nexø Sydstrand (NÅK) største antal fra vinteren.

KRAGE: (Corvus corone).

Et enkelt stort tal: 19/1 500 Hasle Havn (KRA).

Af decideret trækkende kan nævnes 14/3-6/5 i alt 129 fra Hammeren (TET, OLJ, JCH, JET).

Ingen større rast- eller træktal fra efteråret. 12/12 69 Nexø Sydstrand (NÅK) blev halvårets højeste antal.

Som sædvanlig en god håndfuld sortkrager:

27/1 Salthammer, 14/2 Rønne, 27/2 Sorthat Strand, 3/4 + 16/5 Hammeren, 15/6 Sigård og 11/11

Dueodde – i alle tilfælde observation af et eksemplar (8 indsendere).

RAVN: (Corvus corax).

Månedsfordeling, oplagte gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
15	5	28	11	22	5	30	33	37	11	2	4

Et trist år, hvor kun sensommeren kunne leve op til forhåbningerne. Antallet af observationer er godt 100 og dermed kun lidt mindre end sidste år. Der var simpelthen bare færre fugle.

Vinter:

På denne årstid ses fuglene næsten udelukkende i par eller enkeltvis. Trods det lave antal derfor fundet over det meste af øen.

Forår:

Fra marts kan nævnes 6/3 5 Hammeren (FJE, PKE).

Som det ses 33 fra april og maj. Det var ligesom summen for årets to første måneder halvdelen af, hvad det burde være. 17/5 4 Ankermyr (CAN) eneste bemærkelsesværdige.

Sommer:

Endelig nogle talstærke flokke: 21/7 8 Ølene, 28/7 13 Habbendam, 12/8 8 Udkæret og 23/8 10 Skelhøjvej (SEJ, BST, LOU, SKN, VKN). Det var faktisk helt pænt. Disse bare fire flokke udgjorde samtidig over halvdelen af periodens total eller 20% af årssummen. Sammenlagt 68 fra sommerem mod 106 sidste år.

Yngel.

4-14 par. Tallet dækker over kun fire familieflokke, men altså også en halv snes mulige par.

Sammenlignet med 6-16 par 2002 og 10-12 de to foregående år ser det dog ikke helt tosset ud.

Efterår-vinter:

Ufatteligt få fra årets slutning. Flest 1+5/9 5 Udkæret og 6/9 5 TV2-Bornholm i Åkirkeby (alle LOU). Efter 19/9 dog fuldstændig slut med iagttagelser af mere end to fugle og fra årets to sidste måneder kun fire lokaliteter repræsenteret.

STÆR: (*Sturnus vulgaris*).

Vinter:

Pænt med fugle i december 2002 smittede af på årets start. 3/1 25 Nexø Sydstrand og 14/2 16 Ølene (begge NÅK) var eksempler herpå.

Forår-sommer:

Træk.

Hammeren 6/3-15/5 i alt 371 var ikke mange (FJE, PKE, TET, JCH, OLJ, JET).

Det var nu heller ikke fordi, der var mange rastende. Her kan nævnes 11/3 250 Skørrebro og 4/4 200 Nexø Sydstrand (FJE, NÅK). De firecifrede antal fra maj udeblev desuden helt.

Selv efter midsommer var det udelukkende i Ølene, de store flokke på vej til nattesæde kunne opleves. Her blev årets topnotering 4000 (HTØ, Daniel og David Nestved) – næstbedste lokalitet i perioden blev overraskende nok Udkæret med op til 250 fouragerende i august (LOU).

Efterår-vinter:

Et tyndt sydgående træk kunne blot mønstre 493 i perioden fra 28/9 og en uge frem (HLL, PCP, OLJ, SPS). Tilsvarende blot én større rastforekomst: 6/10 2200 Grødby (LOU).

Fra årets to sidste uger var 26/12 2 Nørrekås (PCP) ene om at repræsentere arten på Bornholm trods det ret milde vejr i Sydsandinavien.

GRÅSPURV: (*Passer domesticus*).

Sidste år lovede jeg at alle flokke på over tyve ville blive nævnt. 16/7 var der 60 ved Rabækkens Kaolinergrav (PCP) – så var der løfte opfyldt.

SKOVSPURV: (*Passer montanus*).

Når man studerer årsrapporterne, er det klart at arten optræder i langt de største flokke i andet halvår. Også trækket er som hovedregel domineret af efterårstal.

2003 blev ingen undtagelse. Fra første halvår kan nævnes 11/4 25 Nexø Sydstrand og totalt syv trækkende (NÅK, TET, OLJ).

Efter Sct. Hans derimod 1/7 80 Nexø, 7/9 50 Hasle Sydstrand og 5/10 70 Nexø Havn (TET, EJE, KRA, SBR). Endvidere fra Dueodde 22 trækkende og op til 75 trækforsøgende (TET, HLL).

BOGFINKE: (*Fringilla coelebs*).

Et år helt domineret af træktal.

Vinter:

Eneste større flok bestod af pænt mange: 11/1 300 Almindingen (MTK). Det blev med lethed den største stationære flok i år.

Forår:

Træk. Relativt mange fra marts og ret få fra april.

Hammeren: mar. 2516, apr. 2320, maj 339 (TET, OLJ, PCP, JCH, SSN). Bedste enkeltdag faldt sent: 28/4 810. Desværre ingen andre træksteder repræsenteret.

Rast.

Meget små tal. 26/3 30 Svinemosen og 4/5 ligeledes 30 Svaneke Fyr (JCH, JET) forbløffende nok de højeste noteringer.

Efterår-vinter:

Trækket indledtes 24/9 og kom frem til 29/10 til at bestå af totalt 3772 – heraf 5/10 1380 – alle Dueodde (HLL, PCP, OLJ, SPS). Til trods for at tallet blegner i forhold til næsten 20.000 i 2001, var det faktisk rimelig højt. Se også de blandede tal under bog-/kvækerfinke.

Igen blev rasttallene utroligt lave. 21/10 50 Rønne Vesthavn (Henning Heldbjerg og Thomas Vikstrøm) var nemlig største flok, og der blev samtidig slet ingen tocifrede indsendt fra årets sidste måned.

KVÆKERFINKE: (Fringilla montifringilla).

1. halvår:

En stor iagttagelse fra vinteren var 2/1 ”flere tusinde” nær Ekkodalen (Kristina Thisen). 400 samme dag langs Baggeå (CAN) bør dog bestemt også nævnes.

Træk. Det store gennemtræk toppede sidst i april.

Hammeren 24/3-15/5 totalt 2990 (TET, JCH, OLJ, JET). 24/4 hele 1460 og på sidstedagen 160.

Antallet af rastende var langt mere behersket. 22/4 50 Ølene (CAN) eneste iøjnefaldende.

2. halvår:

Første retur ikke før 17/9 3 Svaneke Fyr (JET).

Via Dueodde trak 8111 i perioden 22/9-29/10 (TET, HLL, PCP, OLJ, SPS), hvilket svarer til et lidt lavt antal. Se imidlertid følgende ”art”.

Denne årstid bød på et enkelt fornuftigt rasttal: 2/10 500 Vestermarie (SKN, VKN). Blot én iagttagelse fra november og slet ingen fra december.

BOG-/KVÆKERFINKE: (Fringilla coelebs/montifringilla).

Udelukkende træktal.

Fra foråret 14-25/4 1425 – alle Hammeren (OLJ, TET, JET).

I andet halvår 13/9 250 Galløkken og fra 18/9 til 11/11 i alt 9100 Dueodde (LOU, TET, HLL, SNN).

GULIRISK: (Serinus serinus).

Selv om fem fugle er en fremgang i forhold til de tre fra i fjor, er det stadig i den lave ende.

21+24+27/4 tre forskellige trækkende fra Hammeren (ABO, CAN, TET, OLJ, JET, SSN). Desuden 7/5 1 Rønne Politigård (ESB). Eneste stationære var 27+28/4 1 syngende Bagå (JMJ, ABO, CAN).

Der var med andre ord ingen rapporter om ynglelignende observationer – der var faktisk slet ingen fund efter maj! De seneste fire år har der ellers opholdt sig 1-3 ynglepar i Dueodde-området.

Det blev i det hele taget en mærkelig sæson, hvor fire ud af fem fugle blev set i april. Iagttagelser fra årets fjerde måned hører ellers ikke til hverdagskosten.

GRØNIRISK: (Carduelis chloris).

1. halvår:

I vinterens løb ses fuglene langt hyppigere end i yngletiden. I år f.eks. 29/1 48 Nordskovvej i Rønne (TET). I f.m. træktiden dog et endnu højere rasttal bestående af 21/4 60 Hammeren (JCH). Af fugle på direkte træk nåede vi i 2003 op på 223 stk. (TET, OLJ, JCH), hvilket faktisk var overraskende mange.

2. halvår:

Resten af året domineredes talmæssigt af efterårstrækket ved Dueodde. Fra 11/9 og to måneder frem blev 612 noteret herfra (TET, ESB, HLL). En ret stor flok på 70 eks. fouragerede 3/10 på Hammeren (ABO, CAN).

STILLITS: (Carduelis carduelis).

Månedsfordeling, gengangere søgt frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
30	1	30	47	14	3	5	12	112	144	68	0

Numerisk set det ringeste resultat de sidste fem år. Specielt i maj og september/oktober manglede mange fugle.

Vinter:

Fire flokke, den største endda på 25 i Rønne 14/1 (PCP).

Forår-sommer:

Tredive i marts var sådan set helt pænt, mens der i maj højest var en fjerdedel af, hvad der burde være.

Træk.

Hammeren 15/3-6/5 i alt 53 (OLJ, PCP, JCH, TET, JET) var et ret normalt forårstræk.

Rast.

Kun en større flok i første halvår ud over ovennævnte: 10/3 14 Hammerslet (MTK). Indtil august ingen fund af mere end tre fugle.

Yngel.

De forskellige småobs i yngletiden dækker næppe over mere end et dusin ynglepar. Syv af disse var fra kystlokaliteter, hvilket stemmer godt overens med tendensen de sidste par sæsoner.

Efterår-vinter:

324 fra efteråret var endnu mere skuffende end de 410 eks. fra 2002.

Træk.

Dueodde 3/9-11/11 sammenlagt 214 (TET, HLL, PCP, OLJ). Mest bemærkelsesværdigt hele 61 på sidstedagen.

Rast.

4/10 20 Nygård og 10/10 25 Klampegård mens 22/11 7 Nørrekås (alle PCP) blev årets sidste. På Klintebakken blev 28/9 6 fou. (KRA) flest.

Totalt set bare 466 mod hhv. 1298, 1106 og 635 fra perioden 00-02.

GRØNSISKEN: (*Carduelis spinus*).

Månedsfordeling, oplagte gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
3	0	1520	1939	103	2	3	0	5901	1814	117	15

En udpræget invasionsart, hvor månedssummerne svinger voldsomt fra år til år afhængigt af udvandringen fra yngleområderne i nord.

Vinter:

31/1 3 Byåen, Rønne (OLJ) var alt. Til historien hører, at hverken november eller december producerede grønsisken sidste år.

Forår-sommer:

Oktober 2002 gav anledning til en mindre invasion, og returtrækket blev fint med hele 3483 fugle.

Hammeren 18/3-6/5: mar. 1510 (25/3 **1270**) apr. 1879, maj 94 (TET, OLJ, PCP, JCH, JET).

Talmæssigt et af de bedste bornholmske forårstræk nogensinde. Til gengæld var 15/4 12

Svinemosen (HTM, HTØ) utroligt nok største stationære flok.

Yngel.

Kun rapporteret fra fire lokaliteter. Tre af disse skovmoser fra det centrale Bornholm. Det ser ikke ud til, at nogen har besøgt Dueodde-området, som normalt er vores bedste biotop for ynglende grønsisken. Fuglene skal søges i ældre bevoksninger af rød- eller hvidgran i april og maj – utvivlsomt en forklaring på hvorfor vi modtager så få registreringer af ynglepar. De har i øvrigt en tendens til at danne løse kolonier i egnede skovpartier.

Efterår-vinter:

Ret behersket antal. Specielt i oktober savnedes fugle, mens der i måneden før var hæderlige mængder til stede.

Træk.

Dueodde 3/9-11/11: sep. 5814 (26/9 1310), okt. 1670, nov. 77 (TET, JCH, OLJ, HLL, PCP, SPS, SSN).

Rast.

Ingen over hundrede så 29/9 50 Kaolinersøen, 6/10 35 Rønne og 24/11 40 Vestermarie (BNI, SNI, VKN) blev flest og førstnævnte mærkeligt nok årets største rastende flok.

Et isoleret vinterfund udgjordes af 28/12 15 Rønne (BNI, SNI).

Totalt set 11.417 mod 19.413, 20.630 og 12.979 fra 00-02. Hele skylden for den lave årssum må lægges på oktober.

TORNIRISK: (*Carduelis cannabina*).

1. halvår:

Det er efterhånden flere år siden, vi har haft observationer fra vinteren.

Første 15/3 2 Hammeren og 16/3 2 Raghhammer (OLJ, CAN).

Flest fugle var der i år ikke før månedsskiftet april/maj. Perioden domineredes af rastende, da bare 94 blev set på træk. Til de stationære hørte bl.a. 20/4 150 Torneby og 27/4 45 Raghhammer (SKN, VKN, LOU).

2. halvår:

I løbet af sensommeren begyndte torniriskerne at gruppere sig i større flokke. Her kan nævnes 6/9 500 Hallemarksvej + 7/9 170 Bavnehøj fra første del og 5/10 850 Raghhammer + 11/10 350 Sose fra sidste del af efteråret (SKN, VKN, LOU, PCP).

Et imponerende træk bestod af 3166 eks. (!) mellem 3/9 og 3/10 – alle fra Dueodde (TET, JCH, OLJ, HLL). 2/10 540 blev bedste dag. Det var et meget stort udtræk, som forløb uden nogen egentlig kulmination.

Sidste – og eneste i november – var 5/11 1 Nexø Sydstrand (NÅK).

BJERGIRISK: (*Carduelis flavirostris*).

Månedsfordeling, gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
7	4	50	5	0	0	0	0	0	157	78	60

Vinter-forår:

Kun fundet på Rønne Havn med op til syv eksemplarer i vintermånederne (TET, PCP). Tallet fra tredje måned er en af de højeste månedssummer fra marts nogensinde og dækker faktisk kun over to iagttagelser: 8/3 30 Hammeren og 14/3 20 Svaneke Nordskov (FJE, PKE, MTK). Hertil 15/4 4 + 24/4 1 Hammeren (CAN, TET, OLJ, JET).

Efterår-vinter:

Fuglene vendte tilbage 10/10 med 24 Røstad (ESA).

Fra Dueodde trak 56 (TET), mens de talrigeste flokke på fourageringstogt atter sås på Rønne Havn. I oktober op til 60 eksemplarer herfra (Henning Heldbjerg, Thomas Vikstrøm). Hvordan skal det gå, når havnen bliver forbudt område i f.m. terror-sikring? Endelig kan 2/11 30 Boderne og 26/12 25 Hasle Havn nævnes (PCP, SSN).

Totalt 361. Mellem 00 og 02 hhv. 518, 1549 og 265 bjergirisk.

GRÅSISKEN: (Carduelis flammea).

Månedsfordeling, tallene inkl. gråsisken sp.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
4	17	10	25	0	0	0	0	5	143	61	15

En sæson uden hverken ret mange eller ret få.

Vinter-forår:

Eneste tocifrede notering fra vinteren var 12+22/2 13 Rønne Havn (PCP, SKN, VKN).

2002 bød kun på små tal i efteråret, og returtrækket i år var da heller ikke noget at skrive hjem om.

Via Hammeren trak 13/3-22/4 blot 19 eks. (TET, JCH, OLJ).

Rasttallene tilsvarende små med f.eks. 20/4 4 Snorrebakken (BNI, SNI).

Sommer:

Som det ses i månedsfordelingen slet ingen indsendt fra denne periode. Territoriehævdende fugle tidligere på året indikerer dog ynglefugle fra Slotslyngen og Ølene.

Efterår-vinter:

Modsat grønsisken blev antallet i oktober ret pænt, mens september var langt under det ventede niveau.

På Dueodde taltes i alt 165 trækkende 18/9 til 11/11 (TET, ESB, HLL, PCP, OLJ, SPS), mens der af rastende bl.a. var 22/11 12 Nørrekås og 8/12 10 Knudsker (PCP, BNI, SNI).

Totalt 281 mod hhv. 123, 1992 og 597 fra de tre seneste rapporter.

LILLE GRÅSISKEN: (Carduelis cabaret).

Fire fugle kunne bestemmes tilhørende den vesteuropæiske art lille gråsisken. 17/4 2 + 24/4 1 Hammeren samt en syngende fugl 25/6 Dueodde (LOU, TET, OLJ, JET, SEJ). Sidstnævnte lokalitet øens bedst kendte hvad angår ynglefund af arten gennem de sidste mange år.

HVIDSISKEN: (Carduelis hornemanni).

Atter et enkelt fund på Bornholm: 7/2 kortvarigt et par rastende Årsdale (ASO, AMØ).

Fra invasionen 2001 har vi endnu hele 32 i hukommelsen, mens der sidste år blev fundet fire i første halvår. Før disse skal vi dog tilbage til 1996 for af genfinde arten i årsrapporten.

HVIDVINGET KORSNÆB: (*Loxia leucoptera*).

Flot resultat med 6-9 individer. Årets forekomst er det numerisk bedste første halvår registreret. Samtlige fugle var netop fra første halvår og må opfattes som en efterdønning af den store invasion sidste år, som bl.a. gav en ny regionalrekord med 21 bornholmske fugle.

3+24/1 1 Årdsdale, 23/1 og igen 7/4 2 hunner og en han Åker Plantage og 24/3 1 Hammerodde (ASO, AMØ, LOU, TET).

For den lille snes hvidvingede korsnæb, som optrådte på Bornholm i løbet af 90'erne, var det ellers klart, at oktober var den optimale måned.

LILLE KORSNÆB: (*Loxia curvirostra*).

Månedsfordeling

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
432	0	620	502	52	42	0	0	61	119	12	0

Vinter:

Mange fugle på Bornholm ultimo 2002 havde en afsmittende virkning på årets første måned.

Således var 6/1 **300** Blykobbe Plantage (JCH) et utrolig højt tal. Desuden 3/1 55 Årdsdale og 23/1 40 Åker Plantage (ASO, AMØ, LOU).

Som set så ofte før forsvandt fuglene i slutningen af januar, og artens totale udeblivelse i februar er derfor ikke uhørt.

Eneste håndgribelige tegn på yngel var enkelte par i Hasle Lystskov (CAN). Fuglene har en udpræget utroskab overfor deres yngleområde. Tilsyneladende vælger de udelukkende ynglested efter forholdene der – d.v.s. frøsætningen i granskovene.

Forår-sommer:

Arten optrådte særdeles talstærkt de næste to måneder.

Træk. Med lethed det største antal i over ti år.

Hammeren 6/3-28/4: mar. 525, apr. 431 (3/4 **175**)(9 indsendere).

At de trækkende dominerede materialet understreges af, at 10/3 25 Rønne Plantage (JCH) var flest rastende.

Sommermånederne har de to seneste år givet tilsammen næsten 2000 små korsnæb på øen. De sølle 42 fra i år er dog lig tallet fra andre år, hvor niveauet har ligget lavt.

Efterår-vinter:

Der blev ikke indberettet fugle igen, før det sparsomme efterårstræk gik i gang.

Dueodde 21/9-3/10 blot 145 (HLL, PCP) og blandt de kun fire stationære flokke kan nævnes 14/10 28 Hammerodde (SEJ). Trækket var meget hurtigt overstået, og bortset fra en isoleret iagttagelse af 29/11 2 Raghammer (MTK) forsvandt de sidste eksemplarer fem dage inde i november.

Sammenlagt 1840. Fra 00-02 hhv. 1011, 2398 og 3440.

STOR KORSNÆB: (*Loxia pytyopsittacus*).

Kun én iagttagelse!
12/10 9 trk. V Svaneke Fyr (JSP).

De sidste tre år 55, 188 og 99 og gennemsnitligt 69 pr. år for de ti sidste år.

KARMINDOMPAP: (*Carpodacus erythrinus*).

Et katastrofeår med under tyve fugle! Ynglebestanden synes reduceret med 50-60 %.
De første var 20/5 1 Galløkken og 25/5 1 Hammeren (ESB, LOU). En ret sen ankomst som kunne tyde på, at trækket er gået i stå i det våde majvejr. Fuglene overvintrer jo helt nede i det sydøstlige Asien, så meget kan komme på tværs undervejs.

Siden blev i alt 6 hørt Nexø-Svaneke, 5 Hammeren + Slotslyngen, 4 Saltuna-Gudhjem og enlige fugle dukkede op ved Helligdomsklipperne og Ølene. Oplysere: SKN, ASO, AMØ, BGE, CAN, ABO, BSC, Keld Henriksen.

Yngel.

Æglægningen sker først med junis komme, så en del af registreringerne udgøres sikkert af fugle i transit. Et optimistisk skøn for 2003 lyder på lige godt 10 par. Til sammenligning 20-27 par de tre foregående år. Eneste fra juli 10/7 1 Nexø (SKN).

Årssummen fra årtiets tre første år var 43, 65 og 52. Reelt set er årets knapt tyve karmindompapper formentlig det laveste antal på Bornholm i over tyve år. Vi krydser fingre for et stærkt come back for denne spændende art til næste år.

DOMPAP: (*Pyrrhula pyrrhula*).

Månedsfordeling

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
22	6	65	4	2	3	0	5	0	16	26	5

Kort fortalt blev det et år, hvor samtlige måneder gav færre fugle end forventet. Det var dog specielt årets tre sidste måneder, som skuffede.

Vinter:

10/1 11 Nexø Sydstrand (NÅK) skulle vise sig at blive første halvårs eneste tocifrede flok. Herudover kan nævnes 6 eks. både 1/1 og 13/2 hhv. Tingsted og Hasle Klinkerskov (CAN).

Forår-sommer:

Der blev registreret 52 udtrækkende dompapper fra Hammerodde mellem 22/3 og 25/4 (PCP, TET, JCH, OLJ).

Rasttallene var uhyre små og bestod næsten udelukkende af en eller to individer. Kun fra seks lokaliteter er der indkommet iagttagelser.

Ynglefuglene synes atter at have slået sig ned ved Baggeå, Baste- og Svinemosen og i år desuden i Svaneke Nordskov og Ølene (CAN, NÅK, JCH, MTK, HTØ).

Efterår-vinter:

Ganske små tal; 5/11 10 Stampen og 15/11 7 Rønne (PCP, BNI, SNI).

Antallet af trækkende var for to år siden 160, mens vi i 2003 blot nåede 11 (SEJ, TET).

Totalt sølle 154 mod 170, 575 og 353 fra perioden 00-02.

KERNEBIDER: (Coccothraustus coccothraustus).

Månedsfordeling

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
5	6	3	13	23	4	0	10	0	8	6	7

Det var meget ringe med under hundrede rapporterede fugle. Der må være tale om et reelt mindre antal og ikke blot manglende interesse for arten.

Vinter:

Fra denne årstid bl.a. 22/1 5 Harreløkkerne (PCP).

Forår-sommer:

Fra første halvår blot fire fund af mere end to!

Ud over de allerede omtalte drejede det sig om 24/4 +

7/5 8 Christianshøj og 17/5 5 Ankermyr (PCP, CAN).

Yderligere nedslående at der kun var én flok fra juli til september. Den var endda fra samme lokalitet som

ovenstående: 20/8 10 Christianshøj (PCP).

Efterår-vinter:

En trøst var 6/10 6 Røstad, 29/11 6 Raghhammer og 28/12 5 Kaolinersøen (ESA, MKH, BNI, SNI).

Det ændrer dog ikke ved 2003 som et rigtig bund-år med blot 85 kernebidere. De sidste ti år har vi haft i gennemsnit ca. 250 fugle pr. år. I starten af 90'erne dog ligeledes et par år med under hundrede eks. De fugle, som ses på Bornholm, er hovedsagelig standfugle, som yngler i ældre løv- og blandskov. Af og til får vi dog en mindre tilgang, når den lille sydsandinaviske bestand rører på sig.

LAPLANDSVÆRLING: (Calcarius lapponicus).

Syv eksemplarer udgør en ret pæn succes.

Alle var typisk nok fra efteråret. Til gengæld var tiden mellem første- og sidsteiagttagelsen den

længste nogensinde. Dette dækker over en meget tidlig – 6/9 Dueodde – og en ekstremt sen – 29/11 Raghhammer (JCH, MKH). Herimellem 24/9-29/10 i alt 5 fra Dueodde (HLL, LOU, SSN, TET).

Fra 00-02 hhv. 9-10, 5 og så rekordtallet fra sidste år på 21.

SNESPURV: (*Plectrophenax nivalis*).

Trods endnu en lille fremgang nåede vi ikke de hundrede fugle.

1. halvår:

Blot otte individer var meget skuffende og ikke mere end 20-25 % af, hvad der burde være. 20/3 1 Duebjerg, 24+27/3 6 Hammeren og 6/4 1 Poulsker (TET, JRH). Sidstnævnte årtiets hidtil eneste aprilfugl, men samtlige var sene fugle.

2. halvår:

90 snespurve fra årets tre sidste måneder var rimeligt. De blev fundet på otte kyst- og fire indlandslokaliteter.

Fuglene blev set allerede fra 8/10. 21/10 14 Rønne Havn, 29/10 17 trk. Dueodde, 6/11 13 Sigtevej ved Gudhjem og 8/11 15 Saltuna (Henning Heldbjerg, Thomas Vikstrøm, TET, JGE, ESA) repræsenterede de største flokke. Det er faktisk flere år siden, så mange tocifrede flokke er blevet iagttaget. Samtidig ses det, at både laplandsværpling og snespurv kom bemærkelsesværdigt tidligt til øen. Dette selv om der først sidst i oktober var dagsfrost i det meste af Skandinavien.

De fleste fugle forsvandt i løbet af de første novemberdage. Eneste fund fra december blev dermed en pudsigt observation af et enkelt individ 6/12 inde ved Skagelfaldet (HTM).

Sammenlagt 98 mod 200, 74 og 83 i perioden 00-02.

GULSPURV: (*Emberiza citrinella*).

1. halvår:

Traditionen tro størst flokke i selve vintermånederne. Årets højeste antal blev 7/1 55 ved BAF i Åkirkeby (LOU). Desuden en flok på 40 nær Uglegård ved Nylars 10/3 (OLJ), hvilket er et stort tal så sent det milde vejr taget i betragtning.

På HTØs punktællingsrute vest for Østerlars taltes i år 27 individer.

2. halvår:

Det var småt med større grupperinger indtil sidst i oktober. 29/10 30 Præstegårdsvej og en måned senere 70 på strækningen Raghhammer-Boderne (PCP, MKH). På Dueodde optalt 69 trækkende (TET, ESB).

HORTULAN: (*Emberiza hortulana*).

Bare to iagttagelser af lige så mange fugle.

3/5 1 hun Rønne Havn og 7+8/9 1 Røstad (JET, ESA).

Begge var inden for den normale tidsramme.

00-02 hhv. set 2, 4 og 14 eksemplarer, mens gennemsnittet for 90'erne lå på hele 17 hortulaner/år!

RØRSPURV: (*Emberiza schoeniclus*).

Forår-sommer:

Der var ingen vinterfund i år, så 10/3 1 Nylars og 15/3 4 trk. Hammeren (begge OLJ) blev sæsonens første.

Træk.

Hammeren 15/3-6/5 i alt 105 (OLJ, JCH, TET, JET).

Eneste større rasttal blev 27/4 20 Raghhammer (JCH, DOF-ekskursion).

Yngel.

Max-tal fra moserne: Bastemose 6, Spellinge 3, Svinemose 0 (!). Desuden talte SEJ 17 i Ølene 21/4, hvoraf i hvert fald en del må være lokale.

Efterår:

Det var igen sidst i september, at større antal rørsurve bemærkedes. Dueodde bød på 152 trækkende 18/9-29/10 (TET, HLL), hvilket svarer til et moderat antal.

Af stationære kan nævnes 5/10 15 ligeledes Dueodde, mens klart sidste blev 11/11 1 samme sted (LOU, TET).

FUGLE PÅ BORNHOLM 2003

Udgivet af: Dansk Ornitologisk Forening for Bornholm og Ertholmene,
Blykobbvej 38, 3700 Rønne

Redaktion: Carsten Andersen
Bagå 1
3790 Hasle
Tlf.: 56 96 22 40
E-mail: carstenogannette@post.tele.dk

Oplag: 230

Indhold:	Side:
Indledning	3
Artsbehandling m.m.	5
Vejret	8
Indsendere	10
Lommer (KKR)	12
Lappedykkere (KKR)	14
Årefodede (KKR)	18
Storkefugle (KKR)	19
Gæs (KKR)	23
Andefugle (CAN)	29
Rovfugle (HTM)	41
Hønsefugle (MST)	53
Traner (MST)	56
Vadefugle (PCP, OLJ)	57
Mågefugle (CAN)	71
Alkefugle (HTM)	76
Duer/ gøg (HTM)	79
Ugler (HTØ)	81
Sejlere/ skrigefugle (CAN)	83
Spætter (CAN)	84
Spurvefugle (CAN)	87

Tryk:

Søe Knudsen
Offset-Kopiering,
Hammeren 5,
7850 Stoholm

ISSN 1603-9831